

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ - КАТИН

SLAVË NIKOLOVSKI – KATIN

СВЕТОЗАР - СВЕТА
СТАМЕВСКИ

SVETOZAR - STEVE
STAMEVSKI

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ - КАТИН
SLAVÈ NIKOLOVSKI – KATIN

СВЕТОЗАР - СВЕТЛЕ СТАМЕВСКИ
SVETOZAR - STEVE STAMEVSKI

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО „МАКЕДОНСКА ИСКРА” - СКОПЈЕ
MAKEDONSKA ISKRA PUBLISHING HOUSE – SKOPJE

Едиција: ПОРТРЕТИ
Series: PORTRAITS

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ - КАТИН
SLAVÈ NIKOLOVSKI – KATIN

СВЕТОЗАР - СВЕТЛЕ СТАМЕВСКИ

SVETOZAR - STEVE STAMEVSKI

МОНОГРАФИЈА - MONOGRAPH

Рецензент / Reviewers:

Митрополит Кирил, Полошко-кумановски архијереј
Metropolitan Kiril, Bishop of Polog and Kumanovo

Томислав Стојановски - Бомбај
Tomislav Stojanovski – Bombaj

Сите права се заштитени, ниеден дел од оваа публикација не може да се размножува или пренесува во кој било облик, без да се добие дозвола од издавачот, со исклучок на критичар - уредник кој има желба да цитира куси делови во врска со некој текст пишуван за списание или весник.

ПРВО ПЕЧАТЕЊЕ 2006 • ПЕЧАТЕНО ВО МАКЕДОНИЈА • „МАКЕДОНСКА ИСКРА” - СКОПЈЕ

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form, without the prior permission of the publisher, except by a reviewer who wishes to quote brief passages in connection with a review written for inclusion in a magazine or newspaper.
FIRST PRINTING, 2006 • PRINTED IN MACEDONIA • BY "MAKEDONSKA ISKRA" - SKOPJE

Изданието е финансирано од семејството СТАМЕВСКИ

This edition was sponsored by the STAMEVSKI family

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ - КАТИН

СВЕТОЗАР - СВЕТЕ
СТАМЕНОВСКИ

SLAVÈ NIKOLOVSKI - KATIN

SVETOZAR - STEVE
STAMENOVSKI

Наца, Крсте и Стаме, предците на Стамевски • Naca, Krste and Stame, the Stamevski ancestors

Цена и Тврдомир, родителите на Светозар-Светле Стамевски на 50-годишнината од бракот
Cena and Tvrdomir, Svetozar-Steve Stamevski's parents at their 50th Anniversary

Светозар-Светле и Светлана со децата • Svetozar-Steve and Svetlana with their children

*To Steve & Syetlana
Best Wishes*

gwis

Светлана, Џорџ, Лора и Светозар-Светле • Svetlana, George, Laura, and Svetozar-Steve

u

Парламентот на Република Македонија • The Parliament of Republic of Macedonia

Белата кука во Вашингтон • The White House in Washington

КОВЕД АФИРМАТОР НА МАКЕДОНИЈА И САД

INTRODUCTION AFFIRMER OF MACEDONIA AND USA

Мојот повеќегодишен ангажман во проучувањето на македонското иселеништво, доведе до публикување на бројни трудови од оваа област. Последниве години, меѓутоа, моето внимание сè повеќе го преокупираат успешните Македонци во дијаспората, чиј број не е мал, а кои му даваат своевиден белег на овој стар иселенички феномен. И не само заради спецификата на миграционите движења во светот, особено во минатиот век, туку поради фактот што Македонците, независно на кои светски меридијани ќе се најдат, посебен белег им даваат на општествата во кои се интегрираат. Типичен пример за тоа е почитуваното семејство на Светозар-Светле Стамевски од село Одри, од Полог. Тој е македонски иселеник во САД, во државата Мичиген, истакнат бизнисмен, познат и признат донатор, хуманист и верен патриот на Македонија и САД. Неговото семејство минало низ сите фази на македонското распетие, исполнувајќи го целиот дваесетти век со настани типични за вековната борба на македонскиот опстанок, не само во старата татковина, Македонија, туку и на сите светски иселенички простори. Тоа е семејство

Мy many years of studying Macedonian migration resulted in the publication of numerous works on this subject. However, in recent years, my attention has been increasingly drawn by the successful Macedonians in the Diaspora, who are not just a few, and who give this migration phenomena a unique characteristic. And this is not only because of the specific nature of the migratory movements in the world, particularly in the last century, but because of the fact that the Macedonians, regardless of where they are in the world, add a special quality to the societies in which they integrate. Svetozar-Steve Stamevski's respected family from the village of Odri, Polog, is an epitome of this. He is a Macedonian migrant in Michigan, USA. A distinguished businessman, well-known and recognized donator, he is a humanist and loyal patriot of Macedonia and the USA. His family experienced every phase of the Macedonian crucifixion, filling the entire 20 th century with events typical of the age-old struggle of Macedonian survival, not only in their native fatherland Macedonia, but throughout the migrant world. It is a family to be respected

за почит и пример од кое можат и треба да се огледаат и другите македонски семејства во двете татковини, САД и Македонија. Затоа што делото што го направиле Стамевски претставува убав пример и патоказ на едно честито и благородно семејство.

Анализата на нивниот бурен иселенички пат, токму од изнесените причини, ни го открива светот на Македонецот во планетарни размери, покажувајќи и потврдувајќи дека потомците на Александар Македонски, независно од нивните родокрајни коти, се дел на една од најстарите светски цивилизации, чии трајни вредности ги разнесуваат на сите делови на нашата галаксија, по кои светот и не препознава. Поради тоа историјата на кое било македонско успешно семејство во дијаспората, фактички е историја на македонското вековно битисување, не само на Балканот и во Европа, туку и на сите други континенти. Затоа, обидот да напишам монографија за семејството Стамевски, во мојата истражувачка работа за македонското иселеништво, претставува круна на тој слободен проект. Монографијата се потпира на фактографија која извира од животниот опус на тие наши луѓе, со кои се гордее нивната стара татковина, Република Македонија, која, и покрај сите проблеми што денес ги има, успешно зачекори кон својата демократска преобразба, во рамките на европските и светските интеграциони процеси.

Една од значајните личности која дала голем придонес во афирмирањето на самостојноста на Република Македонија и нејзино признавање од страна на САД, секако е Светозар-Светле Стамевски, политичар, сопартиец и пријател на американскиот претседател Џорџ Буш - Јуниор.

and taken as an example, from which other Macedonian families from both fatherlands, USA and Macedonia, can and should learn, for, the deed that the Stamevski family has done is a beautiful example and road sign of an honest and noble family.

For these reasons precisely, the analysis of their turbulent road in migrating opens up to us the world of the Macedonians on a planetary scale, demonstrating and confirming that the descendents of Alexander of Macedon, (the Great) regardless of their place of origin, are part of one of the oldest world civilizations whose permanent values they take to every part of our galaxy, for which the world knows us. Because of this, the history of any successful Macedonian family in the Diaspora is in fact the history of the Macedonian age-old existence, not only in the Balkans and in Europe, but on every other continent as well. Thus, my attempt to write a monograph of the Stamevski family, within my research on Macedonian migration, is the crown of this free project. The monograph is based on facts that spring from the lifelong opus of these people of ours, who are the pride of their native fatherland, the Republic of Macedonia, which, despite the numerous problems it is facing at the moment, has nevertheless started stepping successfully towards its democratic transformation as part of the European and world integration processes.

Svetozar-Steve Stamevski, politician, member of the same party, and friend of the US President George Bush Junior, is of course one of the significant personalities that made a great contribution to the affirmation of the independence of the Republic of Macedonia and its recognition by the USA.

Книгава е монографија за семејството Стамевски, од село Одри, Полог, Македонија, кое од втората деценија на минатиот век живее и работи во Соединетите Американски Држави, во Детроит, во државата Мичиген. Целосна претстава за нив може да се добие само под еден услов: ако за проекцијата на Стамевци се прекрши родното огниште Одри, Тетовско како негов атар и Македонија како Татковина. Така историјата за нив ќе биде комплетна, особено за оние во чии раце ќе се најде ова книга, за американските пријатели на Светозар-Светле и неговите нови генерации, но и на оние во татковината кои сè уште немаат целосна претстава за неа. А не знаат како да и помогнат. Таа лекција ќе ја научат од Светозар-Светле Стамевски, кој не само што не кренал раце од Одри, Полог и Македонија, туку ефективно влијае и врз тековите на американската политика. За изборот на нејзиниот прв човек, Џорџ Буш - Јуниор, меѓу другите има заслуга и Светозар-Светле Стамевски, со што и тој и Македонија се гордеат. Зашто неговиот влог на тој план е прилог во иднината на најмоќната нација во светот, но индиректно и во иднината на Македонија.

Славе Катин

This book is a monograph of the Stamevski family, from the village of Odri, Polog, Macedonia, who has lived and worked in Detroit, Michigan, USA since the second decade of the last century. One can get the full picture of them only under one condition i.e. if, wishing to present the Stamevski family, one reflects their native hearth Odri, Tetovo, as their property, and Macedonia as their fatherland. Thus, their history will be complete, particularly for those in whose hands this book will find itself, for Steve-Svetozar's American friends and for his future generations, as well as those in his fatherland who do not know all of this land, yet, and those who do not know how to help it. They will learn this lesson from Svetozar-Steve Stamevski, who has not only not given up on Odri, Polog, and Macedonia, but he also influences effectively the courses of the U.S. policy. Svetozar-Steve Stamevski, among others, also deserves credit for the election of the U.S. President George Bush Junior, of which both he and Macedonia are proud, for his contribution in this field is a contribution to the future of the most powerful nation in the world, and indirectly the future of Macedonia.

Slave Katin

Народна носија од Полог • Macedonian folk embroidery cloth from Polog

ПОР ДЕЛ

МАКЕДОНИЈА НАСТАТА РОДНА ЗЕМЈА

PART I

MACEDONIA – OUR NATIVE LAND

КАРТА МАКЕД

по програма на Македонските

МАКЕДОНИЈА

народници.

Родниот крај на Стaмевци
Birth place of the Stamevski family

Карта на Македонија од Димитрија Чуповски и
Македонското научно-литературно друштво
од Санкт Петербург од 1913 година.

A map of Macedonia by Dimitrija Čupovski and the
Macedonian Scientific and Literary Association in
Sankt Petersburg, 1913.

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Св. Кирил и Методий, икона • Sts. Cyril and Methodius. icon

Фреска „Оплакување на Христос“ • Fresco painting, Lamentation of Christ

Дуборез во црквата „Св. Спас“ во Скопје од 19 век • Woodcarving at the Holy Salvation Church in Skopje, 19th century

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Македонската академија на науките и уметностите • Macedonian Academy of Arts and Sciences

Црквата „Св. Климент Охридски“ на Плаошник во Охрид • St. Clement of Ohrid Church on Plaošnik in Ohrid

МАКЕДОНСКИ ЛЕТОПИС

MACEDONIAN CHRONICLE

Македонското милениумско опстојување, како да наликува на долга, ретка и, речиси неверојатна приказна, сместена во анализите на посебноста, и бесмртноста. Ретки се примерите во историјата за такво истрајување на еден народ кој поминал низ такви турбулентни амплитуди низ вековите. Ретки се примерите на една земја како македонската, која е толку богата со цивилизациски и културни доблести и посебности со историски вредности. Македонија од каде потекнува семејството Стамевски, како етнички и општествен организам поминувала и заминувала низ толку фази на негација, исцрпувачка обесправеност на делење и парчење на долги и крвави буни и битки. И сè така, додека на историската сцена, налик на птицата феникс, не стана неразделен и респектиран дел од големото европско и светско, од универзалното семејство.

Бескрајно долгиот тежок пат, е исполнет и со блескавите страници на македонското истрајување и цврстина, кого библиска Македонија го мина низ лавиринтот на временската непокорност, за конечно, како нација да се конституира и да се потврди. За жал, тоа се случи дури кон половината на 20 век, и тоа како народ од европски профил, лоциран во срцето на Балканот, на територијата на античка Македонија, каде што старите култури и римската цивилизација оставиле бројни траги, а христијанството и исламот долго се бореле за превласт.

Тhe millennium-old Macedonian survival seems to resemble a long, rare, and almost incredible story fitted in the annals of uniqueness and immortality. There are rare examples in history of such persistence of a people that has endured such turbulent amplitudes throughout the centuries. Macedonia is a rare country that is so rich with virtues of civilization and culture, and rare historical values. Macedonia, the land from which the Stamevski family descends as an ethnic and social organism, has passed through so many

Херфордова карта од 1290 год. пр.н.е. • The Hereford map, AD 1290

Македонскиот народ опстојал на сите видови притисоци и долги вековни обезличувања, успевајќи да биде зачуван, благодарение на својата културна консолидација. Иако благонаклоноста на судбата најчесто го одминувала, сепак, многувековната исцрпувачка борба, востанија и буни и пркоси, ги научија Македонците успешно да ја совладуваат суровата школа на опстојувањето и конечниот национално-државен облик.

Како самостојна држава Македонија за првпат постои уште од античкиот период. Се наоѓала на територијата на едноимената област, порано нарекувана Емитија. Древната Македонија се граничела на југ со Елада (денешна Грција), на запад со Епир, на северозапад со Илирија и на исток со Тракија. Основното население во државата биле македонските племиња Орести, Линкести, Елимиоти, и Евродејците.

Македонија во 6 век пред нашата ера немала поблиски комуникации со елинските држави и култури. Во општествен поглед таа сеуште живеела во првобитниот период, но веќе кон 5 век пред новата ера навлегла во етапата на таканаречената воена демократија.

Кога веќе развојните процеси на општествен план ја вклучуваат и Македонија во класното општество, доаѓа првото обединување на расцеп-

stages of negation and exhausting injustices of division and partition, and of long and bloody rebellions and battles. And this continued until, like the phoenix, on the historical scene it became an inseparable and respected part of the huge European, global, and universal family.

The endlessly long and hard road is filled with

the bright pages of Macedonian persistence and strength, which Biblical Macedonia walked through the labyrinth of insubordination to time, to finally constitute and confirm itself as a nation. Unfortunately, this happened as late as the mid-20th century, but then as a people of European profile, settled in the heart of the Balkans, on the territory of Ancient Macedonia, where the old cultures and the Roman civilization left numerous traces, where Christianity and Islam fought for ages to dominate. The Macedonian people endured every kind of pressure and denial of its identity, still managing to survive, thanks to its cultural consolidation. Even though fate was never kind to them, the many centuries of exhausting battles, rebellions and riots,

taught the Macedonians to learn successfully the harsh school of survival and the final shape of the national state.

Macedonia first existed as an independent state during the Ancient period. It was located on the

„Менада“, мала бронзена фигурина на девојка од Тетовско
"Menada" – bronze figurine of a girl from the Tetovo region

каната земја на области, доаѓа до политичкото обединување. Царот Александар Први (498-454 год. пр.н.е.) е и првиот обединувач на Македонија. Царот Архелеј ја зацврстил централизацијата и вовел парични и воени реформи (413-399) додека во времето на Филип Втори (359-336) Македонското Царство се проширува. Тој ја реорганизираше војската ги ликвидирал сепаратистичките тенденции, а со битката кај Херонеа (338 год. пр.н.е. токму на 2 Август како Прв Илинден) на Елините, а и на целата антимакедонска коалиција им го нанел најголемиот пораз, издигнувајќи ја Македонија во една од најсилните држави на Балканот и пошироко.

Филип Втори бил наследен од неговиот син Александар Македонски, нарекуван како Александар Велики (Македонски) (336-323 пр. н.е.) кој ги продолжил завојувачките походи, на исток до Индија. Тогаш Македонија станала центар на една огромна држава која се протегала на три континенти и која го достигнала врвот на својот развој.

Но, по смртта на Александар Македонски, Македонија како држава почнала да се распаѓа. Завојувачките стремежи на Римјаните на Балка-

territory that used to be known as Emitia. Ancient Macedonia bordered to the South with Ellada (modern day Greece), to the West with Epirus, to the North West with Illyria, and to the East with Thrace. The country was primarily populated by the Macedonian tribes known as Orestis, Lynkestians, Elimiotis, and Evrodeis.

In the 6th century BC, Macedonia did not have any close communication with the Hellenic states and cultures. From a social aspect it still lived in the primitive period. However, towards the 5th century BC it entered the phase of the so-called military democracy. When the developing processes on a social level came to include Macedonia in the class system, too, the broken up land of districts was united for the first time, and a political unification resulted. King Alexander I (498-454 BC) was the first to unite Macedonia. King Archelaos enhanced centralization and introduced monetary and military reforms (413-399), and during the time of Phillip II (359-336) the Ma-

cedonian empire expanded.

He reorganized the army and liquidated all separatist tendencies. Furthermore, with the battle at Chaironeia (338 BC precisely on the 2 August, as a

Александар Македонски, освојувач на копното и водите
Alexander the Macedon (Great), conqueror of the land and the waters

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

нот довеле до трите таканаречени македонски војни кои биле водени во 214-205, 200-197 и 176-168 година пред новата ера. По ова Македонија била покорена и поделена на четири автономни области во рамките на римската провинција со центар во Солун, а подоцна и со вториот центар во Стоби.

Од крајот на 6 па до средината на 7 век по Христа, речиси цела Македонија, со исклучок на градот Солун, ја населуваат словенските племиња Драгувитите, Сугадитите, Велигизитите, Струмјаните, Ринхините, Смољаните и Березитите. Тие се измешале со староседелците брзо асимилирајќи ги и на тој начин создавајќи го идниот етнички амалгам на Славините или на македонските Словени, т.е. на Македонците. Наоѓајќи се на најпрометниот дел на Балканот. Тие набрзо ќе станат објект на туѓинските аспирации и завојувања, зашто Византија секогаш во нивната поцврста државна организација гледала потенцијална опасност од создавање на нова силна држава. По жилав и долг отпор од преку 200 години македонските Словени ќе бидат покорени од Византија.

Едно од најпознатите антивизантиски востанија е буната на синовите на брсјачкиот кнез Никола во 976 година. Синот на Никола - Самуил, успеал до крајот на 10 век да ја ослободи цела

first Ilinden) he inflicted the greatest defeat upon the Hellenians, and to the entire anti-Macedonian coalition, thus making Macedonia one of the most powerful countries in the Balkans and beyond.

Phillip II was succeeded by his son Alexander of Macedon, known as Alexander the Great (336-323 BC) who continued the conquests and reached as

far as India to the East. Macedonia then became the center of a huge country that stretched over three continents and reached the summit of its development.

However, after the death of Alexander of Macedon, Macedonia began declining as a state. The conquest efforts of the Romans in the Balkans led to the three so-called Macedonian wars that were waged during the periods 214-205, 200-197, and 176-168 BC. After this, Macedonia was conquered and partitioned into four autonomous districts within the Roman province with its main center in Thessalonica, and later a second center in Stobi.

From the end of the 6th century to the middle of the 7th century AD almost all of Macedonia, with the exception of the city of Thessalonica, was inhabited by the

Slavic tribes known as the Draguvitis, Sugaditis, Veligizitis, Strumjanis, Rinhinis, Smoljanis, and Berezitis. They mixed with the natives, quickly assimilating them and thus creating the future ethnic amalgam of the Slavins, or the Macedonian

Самуиловата тврдина во Охрид
Samuil's Fortress in Ohrid

Крушево • Kruševo

Македонија и да ја организира првата државна заедница на македонските Словени. Самуиловото царство траело од 976 до 1018 година. Тогаш Македонија, пак, станува една од најсилните држави на Балканот, со центар најпрвин во Преспа, а потоа во Охрид. Значајно е да се одбележи дека тогаш во Македонија црквата имала ранг на патријаршија. Во рамките на Самуиловата македонска држава влегуваат Тесалија, Епир, дел од Албанија со Драч, Северна Бугарија, Босна, Дукља и Рашка.

По поразот на цар Самуил од Византија во 1014 година во битката кај Беласица, за Македонија настапуваат долга низа векови на робување. Најпрвин под Византија, потоа под Бугарија и Србија, а најпосле турското османлиско ропство, што ќе се протегне низ пет столетија, сè до почетокот на минатиот век. Бројните бун и востанија на Македонците биле и против овие завојувачи, а и против турската тиранија. Најмасовно е востанието против турската власт во времето на Австро-руската војна до 1689 година. Тоа е

Slavs, i.e. the Macedonians. Finding themselves in the busiest part of the Balkans, the Macedonian Slavs quickly became the object of foreign aspirations and wars, for Byzantium always saw in their stronger state organization a potential threat that a new powerful Slavic country may be created. After a persistent and long resistance of more than 200 years, the Macedonian Slavs were conquered by Byzantium.

One of the best known anti Byzantine uprisings is the rebellion of the sons of the Brsyak Prince Nikola in 976. By the end of the 10th century, Nikola's son, Samuil, managed to liberate all of Macedonia and to organize the first state of the Macedonian Slavs. Samuil's empire lasted from 976 to 1018. Macedonia was then one of the most powerful countries in the Balkans, with its center being first in Prespa, and then in Ohrid. It is important to note that at the time the Macedonian church had the rank of a patriarchate. Samuil's Macedonian state included Thessaly, Epirus, and part of Albania including Durres, Northern Bulgaria, Bosnia, Duklja, and Raška.

Карпошовото востание, по кое се редат Кресненското од 1878 година, Брсјачката буна од 1880/81 година, акциите на војводите дедо Иљо Малешевски, Спиро Црне, Сирма војводката и други.

Кон крајот на 1983 година во Солун ќе бидат ставени основите на Внатрешната македонско-одринска револуционерна организација, позната под името ВМРО, како израз за фазата кога започнува колективниот отпор на Македонците против султанската власт. ВМРО ќе се залага за автономија на Македонија во рамките на турската држава. Основачи на ВМРО се: Дамјан Груев, Гоце Делчев, Ѓорче Петров, Петар Поп Арсов, а нејзини познати активисти и раководители подоцна ќе бидат: Јане Сандански, Димо Хаџи Димов, Пере Тошев, Никола Карев и други. Во овие години ќе се создадат и првите социјалистички групи во Македонија, кои ќе прокламираат дека **„ослободувањето на Македонија е работа на сите Македонци“** и ќе ја пропагираат идејата за самостојна и независна македонска република.

Czar Samuil's defeat by Byzantium in 1014 in the battle near Belasica was followed by many centuries of slavery for Macedonia, first under Byzantium, then Bulgaria and Serbia, and finally Turkish Ottoman slavery that went on for over five centuries, until the beginning of the last century. In addition to the numerous rebellions and uprisings of the Macedonians against these conquerors, they also participated actively in the battle against the Turkish tyranny. They participated in the Serbian and Greek uprisings (in 1804 and 1821) with their own troops. Nevertheless, the most massive uprising was the one against the Turks during the Austrian-Russian war up to 1689. This was the Karpoš Uprising, which was then followed by the Kresnensko Uprising in 1878, the Brsyak rebellion in (1880/81), the activities of the Voyvodas Grandpa Iljo Maleševski, Spiro Crne, Voyvodka Sirma and others.

In late 1893, in Thessalonica, the Vnatrešna makedonsko-odrinska revolucionerna organizacija known as the VMRO (Internal Macedonian-Odri Revolutionary Organization) was founded as an expression of the beginning of the collective resistance of the Macedonians against the sultan rule.

VMRO strived for an autonomous Macedonia within the Ottoman state. Founders of VMRO included: Damjan Gruev, Goce Delčev, Gjørče Petrov, and Petar Pop Arsov. Some of its well known activists and leaders later included: Jane Sandanski, Dimo Hadži Dimov, Pere Tošev, and Nikola Karev among others. During these years, the earliest socialist groups, who proclaimed that the **"liberation of Macedonia is the job of every Macedonian"** were also formed in Macedonia. They also advocated the idea of an independent Macedonian republic.

Черешовото топче • The cherry-wood cannon

ИЛИНДЕНСКИ МОСТОВИ И НЕПОКОР ILINDEN BRIDGES AND INSUBORDINATION

иналето на своето дејствување Македонската револуционерна организација ќе ги оствари во Илинденското востание во 1903 година, кога во Крушево е создадена десетдневната Крушевска Република. Македонските народни маси со оружје во рака се кренаа во решителна пресметка со поробувачот, но во нерамната борба со далеку посилен непријател, крваво се поразени. Востанието не успеало, но светот пошироко е веќе запознат со готовноста и решителноста на македонскиот народ да ја извојува слободата.

Во текот на балканските војни што од 1912 година се воделе на територијата на Македонија, дефинитивно е урнато петвековното османлиско владеење на Балканот и во Македонија. Сепак, иако Македонците земаат масовно учество на страната на сојузничките војски (бугарски, српски, грчки), Македонија не добива слобода. Со договорот во Букурешт од 1913 година, Македонија е разделена меѓу Србија, Бугарија и Грција (Вардарска, Пиринска и Егејска Македонија). По Првата светска војна, со договорот во 1919 година, оваа положба е санкционирана.

Сепак, македонскиот народ во Втората светска војна, вклучувајќи се во антифашистичката коалиција, во Народно-ослободителната борба против германско-бугарско-италијанските окупатори, во заедница со другите балкански народи, ја извојува својата слобода. Но, за жал, извојува слобода само во вардарскиот дел на Македонија, кој во рамките на бившата Федеративна

he Macedonian revolutionary organization reached the summit of its activities with the Ilinden Uprising in 1903, when the ten-day-long Kruševo Republic was formed in Kruševo. The Macedonian people stood up with weapons in their hands in a determined battle against the conqueror. However, in the uneven fight against the far stronger enemy, they were defeated in bloodshed. The uprising failed, but the whole world learnt of the readiness and determination of the Macedonian people to fight for freedom.

The Balkan wars that were waged from 1912 on Macedonian territory definitely put an end to the five-century-long Ottoman rule in the Balkans and in Macedonia. Nevertheless, even though the Macedonians participated massively on the side of the allied armies i.e. Bulgarian, Serbian, and Greek, still Macedonia did not get its freedom. With the Bucharest Agreement of 1913, Macedonia was partitioned between Serbia, Bulgaria, and Greece (Vardar, Pirin, and Aegean Macedonia). This position was sanctioned with the Agreement of 1919 after WWI.

The Macedonian people did, nevertheless, take advantage of their chance in WWII. Joining the anti-fascist coalition, the People's Liberation War against the German/Bulgarian/Italian occupiers, the Macedonian people won their freedom along with the other Balkan peoples. Unfortunately, they won their freedom only in the Vardar region of Macedonia. As part of the former Federal Republic of Yugoslavia, Macedonia got the status of a state – the

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Република Југославија го доби својот статус на држава - Република Македонија. Прокламирана е на Првото заседание на АСНОМ во манастирот Прохор Пчински одржано на 2 август 1944 година. Така, пак, на Илинден, по пат на вооружена борба, најголемиот дел од македонскиот народ се здоби со своја држава, и имаше свој развој во рамките на југословенската заедница. Потоа, на 8 септември 1991 година, стана целосно самостојна и независна, позната и призната демократска земја.

Соседните пропаганди кон Македонија
Neighboring propaganda against Macedonia

Земјата од каде потекнува семејството Стамевски е познато културно жариште и лулка на културата. Така, македонскиот народ цврсто поврзан за домашното огниште, живеел со своите вековни традиции и пренесувајќи ги од поколение на поколение, создавал и развивал една ретка и богата материјална и духовна култура, која за себе задржала и повеќе патријархални обележја. Така, народното творештво е плод не само на богатиот творечки дух и неговата уметничка надареност на македонскиот народ, туку и одраз на економските, социјалните и културните услови во различните историски епохи низ кои Македонецот минувал.

Освен на разновидните употребни предмети посебно внимание во уметничкото обликување народниот творец му посветил на својата облека, народната носија и на накитот, како најизразити примероци на традиционалното творештво.

Republic of Macedonia, proclaimed as such at the First ASNOM Assembly at the Prohor Pčinski monastery held on the 2 August, 1944. Thus, once again on Ilinden, following an armed battle, the majority of the Macedonian people got their own state, which developed within the framework of the Yugoslav community. Later, on 8 September 1991, it became a fully independent, renowned, and acknowledged democratic country.

The land from which the Stamevski family descends is a well-known cultural center and cradle of culture. Thus, closely tied to their native hearth, the Macedonian people lived with their age-old traditions handing them down from generation to generation, creating and developing a rare and rich material and spiritual culture, which retained many patriarchal features. Hence, folk work was the result not just of the rich creative spirit and the artistic talent of the Macedonian people, but it was a reflection of the economic, social, and cultural conditions in the various historical epochs which the Macedonian people experienced.

In addition to the various useful objects, the folk craftsman also paid particular attention to the artistic shaping of his clothes, and the national costume and jewelry as the most remarkable samples of traditional craftwork.

Споменик на Иљо Антески - Смок, првоборец од Тетово
The monument of Iljo Anteski – Smok, a fighter from Tetovo

НАЦИОНАЛНИ БЕЛЕЖИ, ТРАДИЦИИ... NATIONAL FEATURES, TRADITIONS ...

Карактеристично за народната носија е белата туникообразна платнена кошула, како и бројните волнени облеку од бела и црна клаша. Особено се издвојуваат празничните и свечените носии, во кои творечкиот дух на македонската жена достигнал врвен израз. Со својата монументалност, складност и елегантија се одликуваат носиите од околината на Скопје, Куманово, Тетово, Прилеп

Сharacteristic of the folk costume is the white tunic-like cotton shirt as well as the numerous woolen garments made of a thick white and black fabric. The festival and formal costumes in which the creative spirit of the Macedonian woman reached its summit are particularly remarkable. Monumentality, harmony, and elegance characterize the costumes from the areas of Skopje, Kumanovo, Tetovo, Prilep, and other places in

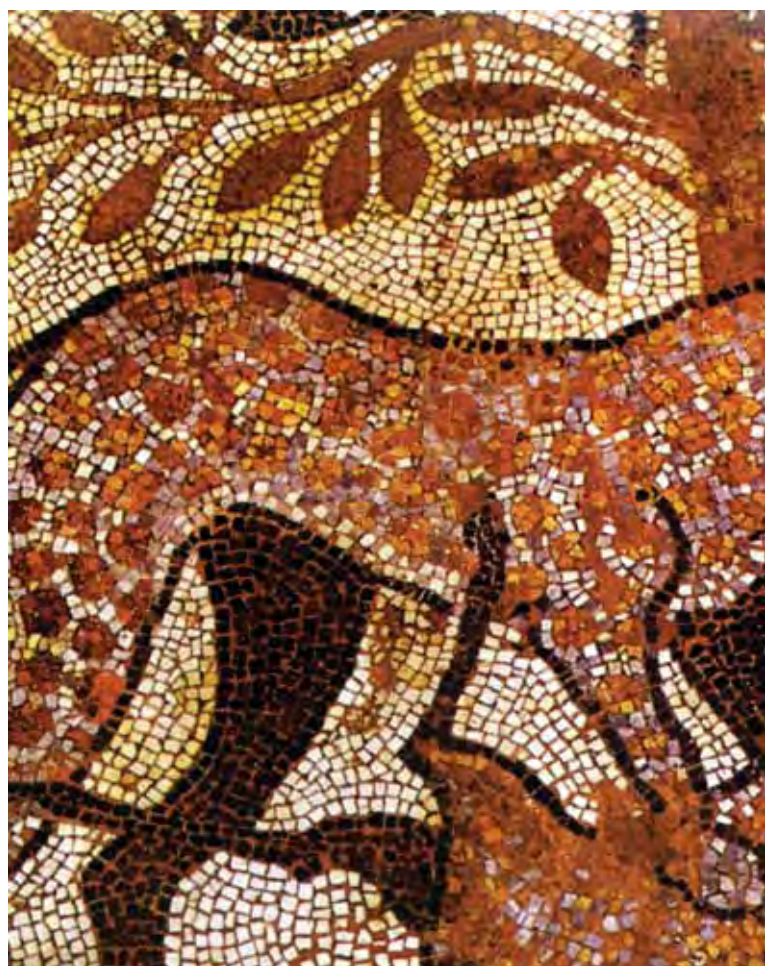
Митрополитот Кирил во Лешок • Mitropolitan Kiril in Lešok

и други места во Македонија. Со својата впечатлива и богата орнаментика, особено е карактеристичен накитот на празничните и свечените женски носии од Полог, Струшко, Охридско, Прилепско, Маврово, Скопско, Преспанско и други региони. Не заостанува ни македонската грнчарија: ресенската, велешката, струшката, дебарската, кичевската која се карактеризира со антички форми, дејствувајќи импресивно со своите издолжени и витки облици. Резбарството, пак, претставува круна во народната уметност на Македонците. Мијачките мајстори-резбари (копаничари) биле познати на Балканот, особено со длабоката и плитката резба, со која биле украсувани македонските цркви и манастири, а и богатите куќи во Тетово, Дебар, Скопје и Битола. Резбите во манастирот Св. Јован Бигорски, Дебарско, во Св. Спас во Скопје и Св. Димитрија во Битола, претставуваат најдрагоцени културно-историски споменици и ремек-дела на македонската народна уметност.

Ваквиот подем на народната уметност во Македонија се должи на македонските просветители св. Кирил и Методиј, која своето продолжување и расцут ќе го доживее токму во Македонија. Зашто, директни нејзини продолжувачи се нивните најблиски соработници св. Климент и Наум. Св. Климент Охридски (840-916) е создавач на познатата и најзначајната Охридска книжевна школа. Како најдобар ученик на солунските браќа, по прогонувањето од Моравија тој ќе се насели во областа Кутмичевица (денешна Западна Македонија) и некаде по 887 година ќе ја започне својата блескава просветителска кариера. Св. Климент Охридски отвора училишта за деца и возрасни низ цела Македонија, а во Охрид и Универзитет со над 3.500 слушатели.

Најблизок соработник и продолжувач на делото на свети Климент во Македонија е св. Наум Охридски, кој, исто така, работел во областа Кутмичевица. Најстариот зачуван кирилски споменик е откриен во Македонија. Тоа е надгробната плоча на царот Самуил од 993 година. Но, од Македонија потекнуваат и неколку најпознати паметници на старомакедонската писменост, пишувани на кирилица, а со елементи на македонска редакција. Тоа се „Охридскиот апостол“, „Болоњскиот псалтир“, „Битолскиот триод“, „Лесновскиот псалтир“ и други. Од другите зачувани ракописни зборници ќе ги споменеме

Леопардот и срната, симбол на христијанската душа и нејзините страдања, Хераклеја •

Macedonia. Impressive and rich ornament is especially characteristic of the jewelry on the festival and formal women's costumes in Polog, and the areas of Struga, Ohrid, Prilep, Mavrovo, Skopje, and Prespa, among others. Macedonian pottery is equally impressive. The pottery of the Resen, Veles, Struga, Debar, and Kičevo areas is characterized by ancient shapes, and is quite impressive with its long and curving shapes. Woodcarving, on the other hand, is the crown of Macedonian folk art. The "Mijački" masters, woodcarvers, were well known in the Balkans, particularly for the deep and shallow woodcarvings that decorated the Macedonian churches and monasteries, as well as the wealthy people's houses in Tetovo, Debar, Skopje, and Bitola. The woodcarvings at the St. Jovan Bigorski monastery near Debar, the St. Spas in Skopje, and the St. Dimitrija in Bitola are the most precious

Leopard and doe, symbol of Christian soul and suffering, Heraclea

уште „Поп Јовановото евангелие“ (12 век), „Глигоровичевиот парамејник“, „Вранешничкиот апостол“ (13 век), „Слепченскиот апостол“, „Добрајшовото евангелие“, „Радомировото евангелие“ и други, кои потекнуваат од периодот помеѓу 12 и 13 век.

Елементи од современите македонски говори се појавуваат и во некои ракописни текстови од 16 и 18 век. Македонскиот јазик во литературна употреба, но во неофицијална форма, се воведува уште во текот на турското владение во Македонија, особено во 19 век. Почнувајќи од Данаиловиот четиријазичник (1802), преку делата на Кирил Пејчиновиќ - Тетоец, Јоаким Крчовски и Теодосија Синаитски, од првите децении на 19 век, па сè до појавата на новата генерација македонски писатели од средината на 19 век (Димитрија и Константин Миладинови, Рајко

cultural and historical monuments, and masterpieces of Macedonian folk art.

Such progress of folk art in Macedonia is owed to the Macedonian educators, Sts. Cyril and Methodius. It continued and flourished in Macedonia precisely because it was directly continued by their close associates Sts. Clement and Naum. St. Clement of Ohrid (840–916) established the best known and most significant Ohrid Literary School. As the best student of the Salonica brothers, after he was exiled from Moravia, he moved to the Kutmičevica area (in modern-day Western Macedonia), and began his brilliant career as an educator some time after 887. St. Clement of Ohrid opened schools for children and adults throughout Macedonia, and a University in Ohrid with more than 3,500 students.

The closest associate and continuer of St. Clement's work in Macedonia is St. Naum of Ohrid, who also worked in the Kutmičevica area. The oldest preserved Cyrillic monument was discovered in Macedonia. It is the gravestone of Czar Samoil from the year 993. In addition to this, some of the best known monuments of Slavic literacy also come from Macedonia. These are written in Cyrillic with elements of Macedonian editing. They include *“The Apostle of Ohrid”*, *“The Psalter of Bologna”*, *“The Bitola Triad”*, *“The Lesnovo Psalter”*, and others. Other preserved manuscripts include *“Priest Jovan's Gospel”* (12th century), *“Gligorović's Paramejnik”*, *“The Vraneš Apostle”* (13th century), *“The Slepčenski Apostle”*, *“The Dobrajšov's Gospel”*, *“Radomir's Gospel”* and others that date back to the time between the 12th and 13th centuries.

Elements of the modern Macedonian tongues also appear in some manuscripts from the 16th and 18th centuries. The Macedonian tongue is introduced into an unofficial form of literary use as early as the time when the Ottomans ruled Macedonia, particularly in the 19th century. Beginning with *“Danail's Four-language Book”* (1802), and continuing with the works of Kiril Pejčinović – Tetoec, Joakim Krčovski, and Teodosij Sinaitski from the early decades of the 19th century, until the emergence of the new generation of Macedonian writers of the mid-19th century (Dimitrija and Konstantin Miladinov, Rajko Žinzifov, Grigor Prličev, Marko Cepenkov, Kuzman Šapkarev, and others) folk language gradually developed to the level of a literary form.

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Жинзифов, Григор Прличев, Марко Цепенков, Кузман Шапкарев и други), народниот јазик постепено се издига до ниво на литературна форма.

На македонскиот јазик денеска, покрај неговата употреба во администрацијата, јавната комуникација, училиштата, печатот, радиото и телевизијата, театрите и другите видови медиуми, се создава литература, се преведуваат најпознатите вредности од светската духовна ризница и на катедрите на македонски јазик во многу земји во светот се одржуваат предавања за него, но и се изучува како светски јазик.

Така, дури по еднаесет столетија, македонскиот јазик, повторно ја дочека својата реafirмација. Тој е јазикот и културата на семејството Стамевски, што со себе го донеле во новата средина, за да поплучи скромен дел од богатниот мозаик на културната ризница на САД.

In addition to its use in administration, public communication, schools, printed media, radio and television, theatres and other kinds of media, today the Macedonian language is also used to create literature, to translate the best known values of the world spiritual treasury. Furthermore, at the Macedonian language departments in many countries throughout the world, lectures are held in the Macedonian language, and it is studied as a world language.

Thus, after an entire eleven centuries, the Macedonian tongue has lived to see its reaffirmation once again. This is the language and culture of the Stamevski family, which they took with them to the new environment to fill a modest piece of the rich mosaic of the cultural treasury of the United States of America.

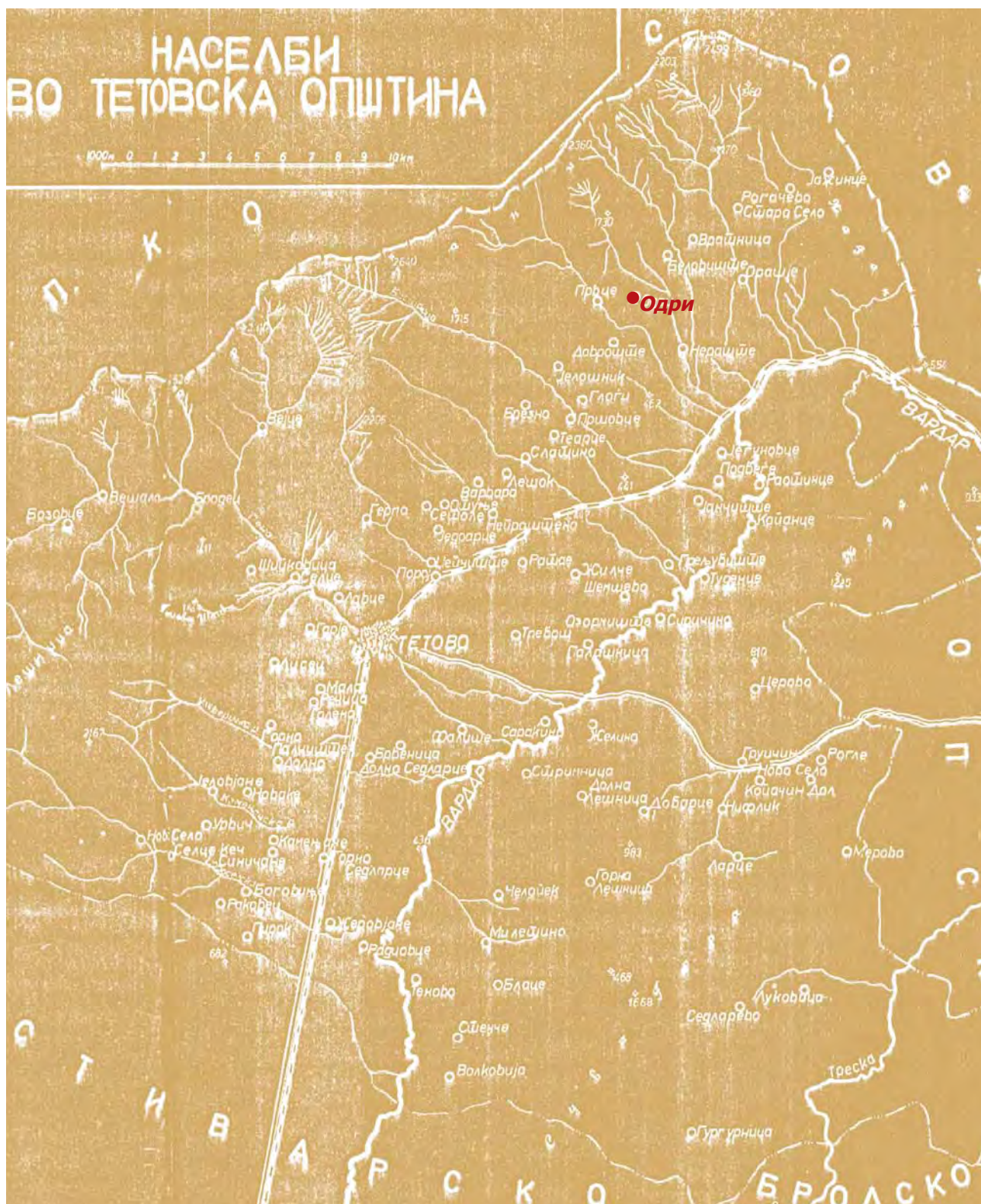

„Утешение грешним“ на игуменот Кирил Пејчиновиќ
“Comfort to the Sinful”, by monk Kiril Pejčinović

КТОР ДЕЛ
КОРЕНИТЕ ВО МАКЕДОНИЈА

PART II
THE ROOTS IN MACEDONIA

Карта на Полог • A map of Polog

ПОЛОЦКА РАЗГЛЕДНИЦА A PORTRAIT OF POLOG

Семејството Стамевски потекнува од тетовскиот крај во Македонија кој, меѓу другото, Господ го дарувал со многу природни убавини. Инаку, од Скопје до Тетово води модерна магистрала, која овозможува ова растојание од триесетина километри да се совлада за половина час. Малку километри треба да се поминат за да се излезе од клисурата

The Stamevski family comes from the Tetovo area in Macedonia, which God gifted with an immensely picturesque landscape, among other things. A modern highway leads from Skopje to Tetovo, which allows one to pass this distance of about thirty kilometers in only half an hour. One only needs to pass a few kilometers to come out of the Karpalak gorge in the mountain

TETOBO • TETOVO

Карпалак на планината и да се здогледа Тетово со Шар Планина над него. Пред патникот се открива и Пологи, една од најубавите котлини во Македонија, полна со густо населени села и зеленило и позната по богатството земјоделски производи што ги снабдува Тетово, Гостивар и поширокиот регион. Исто така, овој регион е поврзан со автопат, со што патувањата во Охрид и Дебар, преку Кичево, е удобно и атрактивно. А, Западна Македонија е меѓу најпрекрасните предели во државата, како по својата раскошна природа, така и по изградените електроенергетски објекти со живописните езерски површини. Радика како кањон во кој се наоѓа манастирот св. Јован Бигорски и бистрата река која се влева во Дебарското Езеро, е рај за риболовците на речната пастрмка. Маврово, пак, со хидроелектраната и езерските води, а особено со скијачките терени на Бистра, е неповторлива убавина во регионот и на Балканот.

Тетово е општински центар, и се наоѓа на надморска височина од 468 метри, со преку 80.000 жители, кој за првпат во историјата се споменува дури во 17 век, како Хтетово, а подоцна Турците го нарекувале Калкандере. Денес градот се наоѓа на работ на Полошката рамнина, под самата Шар Планина, каде што реката Пена слегува од планината во рамнината. Уште на приоѓањето кон градот, од која и да е страна, патникот го заплискува свежата и убава клима што е резултат на местоположбата на градот опколен со раскошните планински врвови, особено на Шара.

Според некои податоци, во средниот век Тетово бил селска населба, со белези на ориентот. Веројатно поради благопријатната местоположба, турските бегови тука ги изградиле своите сараи. Од тоа време во Тетово се останати повеќе градби, некои од нив зачувани до денес.

and see Tetovo with Mt. Šar in the distance behind it. At the same time, one sees Polog, one of the most beautiful valleys in Macedonia, filled with densely populated villages and green fields, and renowned for its wealth of agricultural products that supply Tetovo, Gostivar, and the wider area. At the same time, a highway links this area to Ohrid and Debar via Kičevo, thus making travel easier, more comfortable, and attractive. And, Western Macedonia is truly the most attractive region of the country, both with its luscious nature and with its electrical power plants and their scenic lakes. Radika, as a canyon where the St. Jovan Bigorski monastery is located, and the crystal clear river that runs into Lake Debar, is a paradise for those that fish for the river trout. Mavrovo, too, with its hydroelectric power plant, its lake waters, and especially its ski terrains on Bistra, has a beauty that is unique in the region and in the Balkans.

Tetovo is a municipal center located 468m above sea level and has a population of over 80,000. From a historical aspect, it is first mentioned in the 17th century as Htetovo, and later the Ottomans referred to it as Kalkandere. Today, the

city is located at the far end of the Polog valley, at the foot of Mt. Šar itself, where the Pena River comes down from the mountain and meets the valley. At the very approach to the city, regardless of which side one is coming from, the traveler is met by the beautiful fresh climate due to the location of the city surrounded by the magnificent mountain peaks, especially Mt. Šar.

According to some information, during the Middle Ages, Tetovo was a village-type suburb with oriental characteristics. Most probably because of its pleasant location, the Ottoman beys built their palaces (sarays) here. Many buildings from that time remain in Tetovo, some preserved even today. Some of these are Baltepe and Alibaba teqe

Македонски народен вез
Macedonian folk embroidery

Меѓу нив се Балтепе, Алибаба теќе, а некои од нив се концентрирани на еден комплекс. Таков е случајот со турскиот амам - денешната Уметничка галерија, Беговските конаци и една чешма. Тоа се ретки примероци на исламската архитектура во Тетово.

Од периодот на турското владеење во Тетово посебно се издвојува шарената џамија Алаџа џамија, која се наоѓа крај Беговите кули. Вниманието го привлекува не само со својата архитектура, туку и со внатрешната и надворешната

Манастирот Св. Атанасиј и гробот на Кирил Пејчиновиќ - Лешок
The monastery of St. Atanasij and the tomb of Kiril Pejčinović - Lešok

орнаментика. На периферијата на градот, покрај станицата на жичарницата за Попова Шапка, се наоѓа теќето Арабати-Баба. Тоа е некогашниот мухамедански манастир на бектешката секта, единствен зачуван на Балканот. Тоа е денес реновирано во атрактивен угостителски објект, еден од најдобрите од овој вид во Македонија. Теќето е опколено со зелени тревници и интересен амбиент. Изградено е во 17 век од Реџеп паша, кој подарил цели села, дуќани во Тетово, Тирана, Елбасан, Солун и Истанбул.

Во околината на Тетово нема многу историски споменици. Од посебно значење се црквите во селото Лешок, оддалечено осум километри од Тетово, поврзано со добар асфалтен пат. Во ова

(dervish lodge) while others are located in one complex. Such is the case with the Turkish bath (amam) – the present day Art Gallery, the Bey's Inn, and a fountain. These are rare samples of Islamic architecture in Tetovo.

Also dating from the period of the Ottoman Empire, we especially need mention the colorful Aladja Mosque, located near the Bey's Towers. It is attractive not only for its architecture, but also for its ornamental interior and exterior. The Arabati-Baba teqe is located at the periphery of the city,

Мотив од Полог
A scene of Polog

near the chairlifts to Popova Šapka. This is what used to be a Mohammedan monastery of the Bektesh sect, the only one in the Balkans that is preserved. It has now been renovated into an attractive catering facility, one of the best of its kind in Macedonia. The teqe is surrounded with green lawns and an interesting ambience. It was built in the 17th century by Redjep Paša, who gave it entire villages and stores in Tetovo, Tirana, Elbasan, Thessalonica, and Istanbul.

There are not many historical monuments in the Tetovo area. The churches in the village of Lešok, located eight kilometers from Tetovo and linked by a good asphalt road, are especially significant. There are two churches and a monastery in this

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

село се наоѓа манастир со две цркви: Свети Атанасиј, подигната во 14 век, за време на основањето на Првата полошка епископија. Сосидана е во византиски стил од камен бигор и тула. Подот е покриен со мермерни плочи. Остатоците од фреските покажуваат дека тие биле многу квалитетни. Денес црквата е во урнатини. Втората црква е Света Богородица, која за првпат се споменува во 14 век. Со доаѓањето на познатиот македонски преродбеник Кирил Пејчиновиќ -

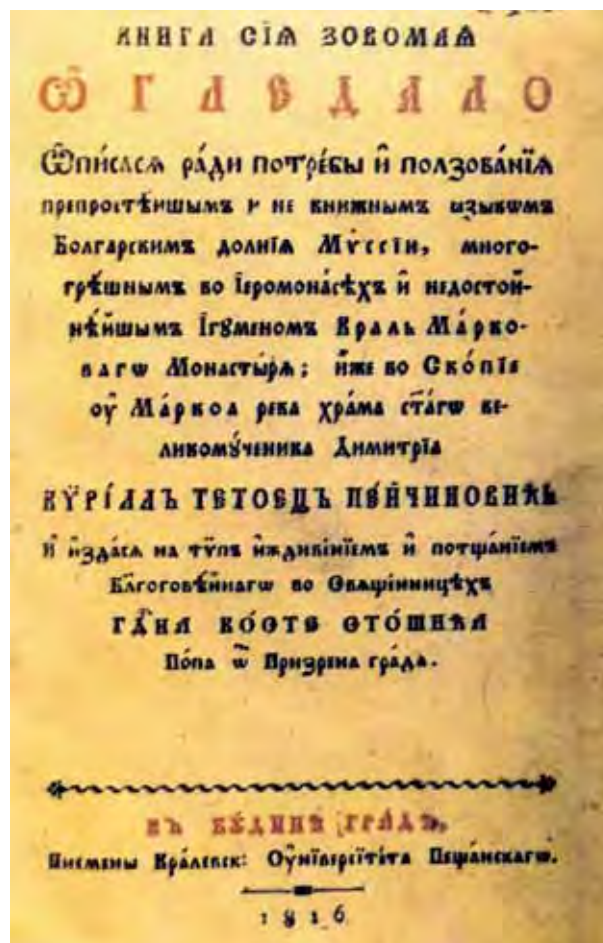

Кирил Пејчиновиќ 1871 - 1845 и Арсениј Марко, со кошничка в раце
Kiril Pejčinović, 1871 - 1845 and Arsenij Markov holding a basket

Тетоец во 1818 година, околу неа се изградени конаци. Живописот во црквата бил работен трипати. Вториот слој е од 17 век, а третиот од 1879 година.

Гробот на Кирил Пејчиновиќ се наоѓа во дворот на манастирот Лешок. Тој е роден во Теарце околу 1770 година. Овој македонски просветител во

village: Sveti Atanasij, built in the 14th century during the founding of the First Episcopacy of Polog. It is built of limestone and brick in a Byzantine style. The floor is covered with marble blocks. What remains of the frescoes indicates that they were of very high quality. Today the church lies in ruins. The second church is St. Mary (Sveta Bogorodica), first mentioned in the 14th century. Lodgings were built around it in 1818, with the coming of the well-known Macedonian reformer

Делото „Огледало“ на игуменот Кирил Пејчиновиќ
The work „Mirror“ by prior Kiril Pejčinović

Kiril Pejčinović – Tetoec. The frescoes in the church were painted three times. The second layer dates from the 17th century, and the third is from 1879.

Kiril Pejčinović was buried in the yard of the Lešok Monastery. He was born in Tearce around 1770. This Macedonian educator organized a school at this monastery for the young ones in which he

манастирот организирал школа за младинци во која самиот бил учител. Освен тоа собирал книги и основал манастирска библиотека. Во конаците на манастирот е уредена соба музеј на Кирил Пејчиновиќ. Секој нејзин посетител останува импресиониран од богатиот и бурен живот на овој македонски просветител. Како млад ја посетувал манастирската школа во „Света Пречиста“ Кичевско, за потоа со неговиот татко и стрико да заминат за Света Гора, во манастирот

himself was the tutor. He also collected books and established a monastery library. There is a museum room devoted to Kiril Pejčinovič in the monastery lodgings. Visitors are impressed with the rich and busy life of this Macedonian educator. As a young man, he attended the monastery school at "Sveta Prečista" in the Kičevo area. Later, with his father and uncle, they went to the "Hilendar" monastery on Mt. Athos, where they became monks. He continued his education there, and in 1801 he returned

Собир во Лешок • A gathering in Lešok

„Хилендар“, каде што се покалуѓериле. Тука тој го продолжил своето школување, а во 1801 година се враќа во Македонија и станува игумен во „Марковиот манастир“ во околината на Скопје. Во текот на својот престој од околу дваесетина години тој го обновил манастирот, истовремено пишувајќи ја и својата прва книга „Огледало“,

to Macedonia and became a Father Superior at the Markov Monastery near Skopje. During the twenty years he spent there, he renovated the monastery. At the same time, he wrote his first book "Ogledalo" (Mirror), published in Budim in 1817. One year later, he left this monastery and went to "Hilendar" to visit his father and uncle, and then returned to

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

издадена во Будим во 1817 година. Една година потоа го напуштил „Марковиот манастир“ и заминал на „Хилендар“ да ги посети татко му и стрико му, за потоа дефинитивно да се врати во Теарце. Негова цел била да го обнови разурнатиот манастир „Св. Атанасиј“ во село Лешок. Во тоа и успеал наспроти големите проблеми и тешкотии на кои наидува. Во манастирот формирал училиште кое го посетувале околу педесеттина ученици од тој крај.

Хотелски центар на Попова Шапка
The Popova Šapka ski resort

Во тој период Кирил Пејчиновиќ ја продолжил својата книжевна работа и го напишал „Утешение грешним“, објавено во 1840 година во Солун. Истовремено, напишал и Житие за кнез Лазар, верувајќи дека тој е заслужен за изградбата на Лешочкиот манастир, но тоа останало во ракопис, бидејќи сите негови обиди да го отпечати во Крагуевац, останале безуспешни, поради строгата цензура на Белградската митрополија. Истата судбина ја доживеал во првата фаза и ракописот на „Утешение грешним“, кој потоа му го понудил на архимандритот Теодосиј Синаитски да го отпечати во неговата печатница во Солун. Овој негов гест Пејчиновиќ не го заборавил, па кога оваа печатница во 1840 изгорела во пожар, му

Tearce to stay. He intended to renovate the ruined Sveti Atanasij monastery in the village of Lešok. He managed to do this despite the numerous problems and difficulties he encountered. He established a school at the monastery that was attended by about fifty students from the area.

During this period, Kiril Pejčinović continued his literary work and wrote „Utešenje grešnim“ (Comfort to the Sinful), published in 1840 in Thessalonica. At the same time, he wrote the

Бачило на Шара
Sheepfold on Mt. Šara

biography of Prince Lazar, believing that he deserved the credit for the building of the Lešok Monastery. However, this remained as a manuscript because all of his efforts to have it printed in Kragujevac failed due to the strict censorship of the Belgrade Diocese. The manuscript of „Utešenje grešnim“ also experienced the same fate in the first phase. He then offered this manuscript to the archimandrite Teodosij Sinaitski to print in his printing house in Thessalonica. Pejčinović did not forget this good deed, so that when this printing house burnt down in a fire in 1840, he helped Gologanov restore it. He underlined his expressions of gratitude in the introduction to the book „Utešenje grešnim“.

II ДЕЛ - КОРЕНИТЕ КО МАКЕДОНИЈА

помогнал на Гологанов да ја обнови. Изразите на неговата благодарност тој ги подвлекол во предговорот на книгата „Утешение грешним“.

По смртта на Кирил Пејчиновиќ - Тетоец српските власти го затвориле училиштето во Лешочкиот манастир и ја уништиле неговата библиотека, чии книги биле запалени во манастирскиот двор. Тука е погребан и тој во 1845 година, во гробницата што ја изградил само неколку години пред својата смрт.

Шарпланинец, посебна раса на песови кои ги има само на Шара
Šarplaninec, a special dog breed that originates from Mt. Šar

Денес Тетово се развива во индустриски град во кој се наоѓа една од најголемите фабрики на текстилната индустрија „Тетекс“, чии производи се познати во светот, особено во Америка. Во непосредна близина на градот се наоѓа и хемискиот комбинат „Југохром“, кој повеќе години е во сопственост на една француска фирма. Во овој град денес работат и повеќе мали и средни фирми од областа на здравствената, прехранбената и градежната индустрија. Меѓутоа, она по што Тетово се повеќе го привлекува вниманието е развојот на туризмот, особено на зимскиот, за кој со изградбата на скијачкиот центар на Попова Шапка и жичарницата, како и бројните хотелско-гостинилски објекти, се создадени сите услови

After the death of Kiril Pejčinović – Tetoec, the Serbian authorities closed down the school at the Lešok Monastery and destroyed his library, burning the books in the monastery yard. He was buried here in 1845, in a tomb he built only a few years before his death.

Today, Tetovo is developing into an industrial city with one of the biggest factories of the textile industry “Teteks”, whose products are well known throughout the world, particularly in the USA. The

Јаболка од Одри
Apples from Odri

chemical factory “Jugohrom”, owned by a French company for many years, is also located near the city. At the moment, a number of small and medium size companies from the health, food, and construction industries are also active in this city. However, Tetovo is becoming increasingly attractive for the development of its tourism, especially in the winter. The construction of the Popova Šapka ski resort and the chairlifts, as well as the numerous hotels and catering facilities, all created the necessary conditions for its affirmation, not only in the country, but also abroad. This is proven by the numerous domestic and regional skiing competitions, some of which are traditional, such as the “Šarplaninski kup” (Mt. Šar Cup).

за негова афирмација, не само во земјата, туку и надвор од неа. Потврда за тоа се бројните државни и балкански натпревари во скијање, дел од кои се и традиционални, како што е „Шарпланинскиот куп“.

Туристичката иднина на Тетово е поврзана и со врските на градот со Јадранската магистрала, која пред влегувањето во Качаничката Клисура се одделува со еден крак кој води кон Тетово, поврзувајќи се со западната трансверзала која води за Охрид - Битола - грчка граница, односно Охрид - Битола - Прилеп и се поврзува со автопатот Белград - Гевгелија. Тетово е многу блиску до Скопскиот аеродром, кој го поврзува со светот. Доказ за туристичките погодности наоѓаме во сараите што во овој град ги граделе турските паши и бегови, иако во тоа време бил мал град. Рускиот конзул И. Јастребов, во средината на 19 век, се воодушевувал од здравата клима на градот и го сметал за голем рекреативен центар. Ами Буге го опишува Тетово како многу чист град, што не е далеку од вистината, за која наоѓаме потврда и денес.

Освен зимско рекреативен спортски центар, Шар Планина е богато ловиште на дивеч. Над Тетово, во долината на реката Пена се наоѓа бањата Хисар, со температура на водата од 20°C. Од Теарце и селото Одри, родното место на семејството Стамеvски кон реката Бистрица е развиен ловот на мечки и друг дивеч, заради што е изградена и ловечка кука. Патникот намерник кој ќе го посети Тетово, не пропушта да не се искачи на Шара, ако не на нејзиниот највисок врв од 2760 метри, тогаш сигурно до планинските езера Ливадичко, Црното или Белото или, пак, до планинарскиот дом Јелак или до рибарската кука Лешница, ако е љубител на ловот на диви кози. Во секој случај појдовната точка кон Попова Шапка е местото Арабати теке во Тетово, одкаде што е стартот на жичарницата, со која за околу 30 минути се пристигнува на скијачките терени или до некој од хотелските капацитети, како што се „Попова Шапка“, „Скопје“, „Тетово“ и други, сега веќе приватизирани и со многу подруг сервис.

Tetovo's future in tourism is linked to the city's road connections with the Adriatic Highway. Before this highway enters the Kačanik gorge, it separates, thus one road leads towards Tetovo and connects to the western transversal that leads to Ohrid, Bitola, and the Greek border, i.e. Ohrid, Bitola, Prilep, and then joins the Belgrade – Gevgelija highway. Similarly, Tetovo is very close to Skopje airport, which links it to the world. The seraglios that the Turkish pashas and beys built in this city, even though it was a small town at the time, are evidence of these tourist comforts. In the mid 19th century, the Russian consul Jastrebov I., was impressed with the healthy climate of the city and considered it a great recreational center. Ami Bugé describes Tetovo as a very clean city, which is not far from the truth, which we can still see today.

In addition to being a winter recreational sports center, Mt. Šar is also known to be a rich wildlife hunting ground. There is quite a lot of fishing on its rivers. The Hisar spa bath, with a water temperature of 20°C, is located above Tetovo, in the valley of the Pena River. From Tearce and the village of Odri, the birth place of the Stamevski family, towards the Bistrica River there is a lot of bear and other wildlife hunting. A hunter's lodge was built there for this reason. Hence, any passer by who will visit Tetovo will not leave without climbing Mt. Šar, and if not its highest peak of 2,760 meters, then they will be sure to climb up to the mountain lakes of Livadičko, Crnoto or Beloto (the Field Lake, White Lake or Black Lake) or up to the Jelak mountaineer's center or the Lešnica fishermen's house, if they like hunting wild goats. In any case, the starting point to go to Popova Šapka is the Arabati Teqe in Tetovo from where the chairlifts start and take you to the ski terrains in about 30 minutes to one of the hotels such as Popova Šapka, Skopje, Tetovo, and other hotels, which have now been privatized and offer a whole new range of services.

ОДРИ - СЕЛО УБАВО - СЕЛО ГОЛЕМО

ODRI - A BIG, BEAUTIFUL VILLAGE

реде полошката убавина, вгнездено во полошката питомина, повеќе од седум века живее, се гради, се развива и тагува, се шири и се иселува убавото село Одри. Едно од најраскошните села во Тетовско, во чиј атари се наоѓаат и корените, оттаму е потеклото на фамилијата Стамевски. Одри, родната грутка била и ќе биде место каде што е нивниот семеен дом и денес, се разбира, современ голем и раскошен и каде што и третиот потомок Светозар-

For more than seven centuries, amid the beauty of the Polog valley, hidden in its tameness, the beautiful village of Odri has been living, growing, developing, grieving, expanding, and migrating. It is one of the most beautiful villages in the Tetovo area, from whose land the Stamevski family originates. Odri, their birthplace was, and continues being their family home. Of course, it is a large, modern, and luxurious place which the third descendent, Svetozar-Steve, after his

Поглед кон Одри • A view towards Odri

СВЕТОЗАР - СВЕТЛЕ СТАМЕВСКИ

Светле, по дедото Крсте и таткото Тврдомир, доаѓа и секогаш останува колку што може подолго.

Горделиво го раскажува Светозар-Светле каде и да е, низ семејното стебло и низ останатите комшиски и маалски приказни, за над 700-те лета постоење, кои биле време на тегоби, маки, проблеми, ропство, терори, но и време на непокор, жилавост, подеми, успеси, радост и среќни мигови.

Во историјата за Тетово и Тетовско, селото Одри се споменува во 14 век, меѓу 27 селски населби кои уште тогаш биле богато населени места. Веќе кон крајот на 19 век, околу 1890 година, Тетово броело 19.200 жители, од кои 8.500 Македонци, 9.000 Турци, 1.200 Роми и 500 Албанци. Со развојот на градот, овие населби флукутираат така што во некои од нив, како Одри, на пример, бројот

Улица во Одри • A street in Odri

на жителите опаѓа, а кај селата Теарце, Пирок и Каменјане, рапидно расте. А имало и такви, како Једоарце, Сетоле, Отуње, Варвара и други, кои доживувале комплетна депопулација.

Црквата „Свети Димитрија“ во село Одри, во почетокот на 14 век била имот на манастирот Грачаница. Во средината на 15 век (1568 година) Одри е меѓу селата со највисок данок во жито од 275 товари, наспроти Гостивар, со 231 товар. Од 1453 година кога во Одри имало 67 семејства, 4 вдовици и 16 неомженети момчиња, нивниот број во 1468 година се зголемува на 71 семејство, 8 вдовици и 5 неомженети мажи. Во средината на 15 век (1545 година) бројот на семејствата се зголемува на 82, на вдовиците 6, а на неомженетите - 9. Нај-

grandfather Krste and his father Tvrdomir, visits and stays there for as long as he can.

Svetozar-Steve talks about it proudly, wherever he may be, through his family tree and other neighborhood stories. He talks about its 700 years of existence that were times of trouble, hardship, problems, slavery, and terror, but also times of insubordination, flexibility, progress, accomplishments, joy, and happy moments.

In the history of Tetovo and the Tetovo area, the village of Odri is mentioned in the 14th century, as one of 27 village settlements that were characterized by a relatively high density. Towards the end of the 19th century, i.e. around 1890, Tetovo counted 19,200 residents of which 8,500 Macedonians, 9,000 Turks, 1,200 Roma, and 500 Albanians. As Tetovo developed,

Улица во Одри • A street in Odri

these settlements fluctuated, thus, in some of them such as Odri the population dropped, whereas it grew rapidly in villages such as Tearce, Pirok, and Kamenjane. On the other hand, there were those such as Jedoarce, Setole, Otunje, Varvara, and others that were completely depopulated.

In the early 14th century, the St. Dimitrija Church in the village of Odri was the property of the Gračnica Monastery. Towards the middle of the 15th century (1568) Odri was one of the villages that collected the highest tax in the form of wheat, i.e. 275 loads, as compared to Gostivar, which had 231 loads. In 1453 Odri had 67 families, 4 widows, and 16 bachelors. By 1468 this number had increased to 71 families, 8 widows, and 5 bachelors. In the mid-15th century

многу неженети мажи се евидентирани во 1568 година - 21. Во овој период, освен Македонци, други националности не се регистрирани. Тоа значи дека Одри во средниот век било чисто македонско село.

Селото Одри се наоѓа во североисточниот дел на Горни Полог, на територијата на Општината Теарце, чиј атар се издига до сртот на Шар Планина. Селото е ридско, на надморска височина од 650 метри. Од градот Тетово населбата е оддалечена 20 км. Атарот зафаќа простор од 11 километри квадратни. На него шумите зафаќаат површина од 352 хектари, на обработливото земјиште отпаѓа 320 хектари, а на пасиштата 231 хектар. Селото, во основа, има земјоделска функција. Во него работи осумгодишно училиште, има амбуланта, споменик за НОБ (Народно ослободителната борба) и услужни објекти. Во селото постоела црква "Св. Димитрија", која што се спомнува во 13-от и 14-от век. Меѓутоа, таа не е зачувана. Во 19-от век била изградена црквата "Св. Никола". Одри е голема населба, која што во 1961 година броела 1.363 жители, од кои 842 биле Албанци, а 518 жители Македонци. Во 1994 година бројот на населението се зголемил на 1.608 жители, од кои 1.436 се Албанци, а само 168 Македонци и четири жители Срби.

Денес, селото Одри со своите 1.600 жители, од кои само стотина жители се Македонци, спаѓа на територијата на општината Теарце, која се наоѓа во северозападна Македонија, односно Долни Полог. Општината се наоѓа на левата страна на реката Вардар и припаѓа на неговиот слив посредно преку реката Бистрица. Како подпланинско подрачје на југоисточната страна на Шар Планина има различна релјефна структура. Се граничи со општините: Вратница, Јегуновце, Џепчиште, мал простор со Тетово и со поголема должина со границата со Србија, односно Косово и Метохија.

(1545) the number of families had increased to 82, with 6 widows, and 9 bachelors. The highest number of bachelors, i.e. 21, was recorded in 1568. During this period, other than Macedonians, there are no records of any other nationalities. Therefore, in the Middle Ages, Odri was a clearly Macedonian village.

The village of Odri is located in the north-eastern part of Gorni Polog, in the Tearce municipality. Its area spans up to the crest of Mt. Šar. The village is on a hilly terrain at 650 meters above sea level and 20 kilometres from the city of Tetovo. There are 11 square kilometres of village land. Of these, 352 hectares are covered in forest, 320 hectares are arable land, and 231 hectares are pastures. The village's major activity is agriculture. It has an eight-year primary school, a clinic, a monument honouring the People's Liberation War (NOB), and catering facilities. There used to be a St. Dimitrija's Church in the village, of which records date back to the 13th and 14th centuries. However, it no longer remains. St. Nikola's Church was built in the 19th century. Odri is a large settlement. In 1961 it had 1,363 residents of which 842 were Albanians and 518 Macedonians. In 1994 its population grew to 1,608 residents of which 1,436 were Albanians, only 168 Macedonians, and 4

Црквата „Св. Никола“ во Одри • St. Nikola's Church in Odri

Serbs.

Today, the village of Odri and its 1,600 residents, out of which only around a hundred inhabitants are Macedonians, fall under the Tearce Municipality in Dolni Polog, Northwestern Macedonia. The municipality is located to the left of the Vardar River and is part of its left basin indirectly via the Bistrica River. This region has a specific relief, and stretches on the southwestern side of the foot of Mt. Šar. It borders with the municipalities of Vratnica, Jegunovce, Džepčište, a small area with Tetovo, and a somewhat larger area with Kosovo and Metohija, Serbia.

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Дел од црквата во Одри • A section of the church in Odrin

Гробиштата во Одри • The cemetery in Odrin

ТРЕТ ДЕЛ
СЕМЕЈСТВОТО СТАМЕВСКИ

PART III
THE STAMEVSKI FAMILY

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Куќата на Стамевски во Одри • The Stamevski's house in Odri

Куќата на Стамевски во Детроит (Вашингтон, Мичиген) • The Stamevski's house in Detroit (Washington, Michigan)

СЕМЕЈНОТО СТЕБЛО НА СТАМЕВЦИ

FAMILY TREE OF THE STAMEVSKI FAMILY

Но, пред малку повеќе да го портретираме ликот и воопшто животекот на Светозар-Светле Стамевски исклучително доблестен, комуникативен и полн со позитивна енергија Македонец, сепак, ќе се вратиме многу децении наназад. Ќе ја почнеме нашата сага за Стамевци, од дедо-прадедо, од оние времиња кои се вгнездени во незаборавот, од имињата кои се столбот на оваа прекрасна тетовска, одриска, детроитска фамилија.

Прадедото на Светозар-Светле, се викал Димо и тој бил од семејството Цареви од селото Лешок. Како што бивало во тоа време, отишол домазет во Вратница. Таму и ја бендисал прабабата Менка, со која и се оженил и така почнале да се градат темелите на оваа фамилија. И Димо и Менка, биле скромни, биле многу вредни луѓе. За да се знае дека тука во Вратница го почнале својот заеднички живот, прадедото Димо засадил во дворот маслиново дрво, кое им донесе касмет на Стамевци, и ете и ден-денес тие наследниците

However, before we go any deeper into the portrait and life of Svetozar-Steve Stamevski, the exceptionally virtuous, communicative, and full-of-positive-energy Macedonian, we will go back many decades. We will begin our saga of the Stamevski family, with the great grandfathers, with the times that will be remembered forever, with the names that are the

pillar of this wonderful family from Odri, Tetovo, and Detroit.

Svetozar-Steve's great grandfather's name was Dimo. He came from the Carev family in the village of Lešok. As was common at the time, he married and went to live with his wife's family in the village of Vratnica. Her name was Menka.

He had liked and married her, and thus they began to build the foundations of this family. Dimo and Menka were both very modest, very hardworking people. To make it known that it was in Vratnica that they had begun their life together, great grandfather Dimo planted in the yard an olive tree, which

Семејните гробови на Стамевци во Одри • Graves of members of the Stamevski family in Odri

Цена, Тврдомир, Владо и Даца • Cena, Tvrdomir, Vlado, and Doca

како Светозар-Светле и неговите деца, ја продолжуваат оваа интересна приказна за самите себе.

Димо и Менка силно ќе и се изградуваат и на својата втора машка рожба, на дедото на Светозар-Светле, Крсте (1898 - 1976). Да се роди син, и тоа уште еден, во фамилијата значело многу, бидејќи тоа, тогаш било гаранција дека ќе се продолжи семејната лоза.

Како што се секава денес Светозар-Светле Стамевски, дедо му Крсте бил со среден раст, но многу добро граден, и како што вели, цврст човек. Ама, сите го паметат како многу личен. Судбината била сурова кон него. Уште како мало детенце на тригодишна возраст, дедо му Крсте останал сирак. Татко му настрадал, погинал, и немајќи друг избор за да може да преживее, мајка му се премажува во скопското село Свиларе. Таму ги носи со себе од Вратница и постариот син Ристо и секако, помалечкиот Крсте.

Очувот прави сè што може за да бидат добро згрижени двете дојденчиња, неговите присинови, и секако нивната мајка Менка. Тој дури и на грбот по реката Вратничка ги носел тие крехки дечиња, на кои им бил далеку и напорен патот од Свиларе до Вратница, кога требало да одат на визита за празник или делник.

Арно ама, повторно, се случува трагедија. Сега веќе кобна за малите братчиња. Само по нецела година, умира нивната мајчица, која толку многу

brought the Stamevski family good luck. And still, even today, their successors, such as Svetozar-Steve and his children, continue this interesting story about themselves.

Dimo and Menka were also thrilled at their second baby boy, Svetozar-Steve's grandfather, Krste (1898 - 1976). To have another son meant a lot in the family, because at the time it was a guarantee that the family vine would continue.

Svetozar-Steve Stamevski remembers his grandfather Krste as being a man of medium height, but a well built and strong man. Everybody remembers him as being very handsome. Fate was harsh towards him. At the very young age of three, his father died. Having no other way to survive, his mother remarried in the village of Svilare, near Skopje. She took with her from Vratnica her elder son, Risto, and of course, the younger, Krste.

The children's stepfather did everything he could to make sure that his stepsons and their mother, Menka were taken good care of. He even carried these fragile little children on his back up the Vratnica River when they went to visit on holidays or other times because the way from Svilare to Vratnica was distant and strenuous for them.

Unfortunately, another tragedy happened. This time it was fateful for the two little brothers. In less than a year, they lost their mother who had tried so hard to find happiness for herself and her little

Тврдомир, Наца и Лепосава • Tvrdomir, Naca, and Leposava

се трудела да ја најде својата и среќата на двете нејзини синчиња. Кога веќе така се случило, и кога немал од што да живее и да го прехрани семејството, тогаш очувот ги зема нив и ги враќа назад во Вратница.

Но, бабата Менка која била најмала, немала брат, а сите сестри и биле омажени, па дечињата и немале каде да одат. Тогаш некој ги земал и ги донел во селото Одри, каде всушност и почнува да се плете приказната на семејството Стамевски. Во големата фамилија на Јанковски, кои биле седум-осум браќа, бил земен Крсте. Тие имале надимак Патроњари, додека пак кај Крстиќи бил посинет Ристо. Дедо му на Крстета кај Јанковци се викал Ѓоро, а баба му Коцана. Од Старо Село, во Одри бил дојден прадедото Стаме каде и бил посинет. Но, посинет бил од тетката Трпка која со својот маж Јанко, решиле да го земат Саметата.

Инаку, сопругата на Јанко била од попска фамилија од Давошник а тој бил од Одри. Стаме дошол од Старо Село во Одри. Тоа значи дека Стаме му е притатко на Крстета, кога веќе татко му Димо умрел а мајка му само што се премажила, па и таа умрела.

Крсте бил човек кој, исто така, минал низ доста тешки години од својата најрана возраст. Тој живеел во Одри, но, веќе во детство морал да замине во Романија. Уште во 1909 година, Крсте,

boys. With this happening, not having anywhere to live, and unable to feed the family, their stepfather took them back to Vratnica.

However, grandmother Menka was the youngest. She had no brother, and all of her sisters were married, hence, the children had nowhere to go. Then, someone took them to the village of Odri, where in fact, the story of the Stamevski family begins developing. Krste was taken by the Jankovski family, who were seven or eight brothers. They were also known as Patronjari. Risto was adopted by the Krstić family. In the Jankovski family, Krste's grandfather's name was Gjoro, and his grandmother was Kocana. The great grandfather Stame had come from Staro Selo to Odri, where he had been adopted. However, he had been adopted by his aunt Trpka, who had decided with her husband Janko to take Stame.

Janko's wife came from a family of priests in Davošnik, and he was from Odri. Stame came from Staro Selo to Odri. Thus, Stame is Krste's stepfather since his father Dimo had died, as did his mother just after she had remarried.

Krste also experienced many years of hardship from a very young age. He lived in Odri, but had to go to Romania as a child. He set off to work as early as 1909. There, as a child, he found ways to contribute to the family earnings. He sold bread rolls and ice-cream, and in the two years that he spent

тргнал на печалба. Таму, тој како детенце, некако се снаоѓал за да придонесе во заработувачката на фамилијата. Продавал ѓевреци и сладоледи и за време од двете години колку што бил во Романија, него веќе почнал да го челичи животот.

Не му било лесно. Ама и дома, откако си дошол, по три години бил собран од тогашните џандари и бил испратен на фронтот не како македонски, туку, како српски војник во балканските војни. Каква голгота преживеал, само тој знаел, бидејќи тешките лузни во душата никогаш не биле избришани. Со самото тоа што од петнаесет илјадна војска само околу девет илјади Бог ги спасил за да се вратат живи дома, најилустративно зборува за сета таа мрачна страница на Крстета.

Ама тоа било само почеток. Зашто, тој мора пак аскер да замине со сила, сега, во Првата светска војна. Повторно поминува низ пеколот, ама пак Бог го дочувал. Си доаѓа назад дома во Одри. Решил да се жени. Избраничката на неговото срце е личната мома Наца од Јалошник. Но, само што се изградувал на првите брачни заеднички дни, Крсте морал да го нарама торбулето и повторно преку Србија и Дунав да замине на печалба во Романија, каде што веќе бил појден татко и на баба му на Светозар-Светле Стамевски и тоа со целата фамилија, и така отишол и тој кај нив. Меѓутоа, не за долго. Некако, работите не му тргнале како што планирал. Не нашле разбирање со нив, и еден ден решава да се врати назад дома во Одри.

Си дошол во Одри. Ама како да се преживее? Како да се одгледаат жена и деца? Сите тие дилеми му ја корнеле душата и тој морал пак да бара некое чаре. Долго разговараат со сопругата и со брат му Ристо, кој ли пат да го фатат и каде да тргнат по заработка и опстанок.

Светозар, Светлана, Цена, Тврдомир и Велко • Svetozar-Steve, Svetlana, Cena, Tvrdomir, and Velko

in Romania, life had already started to temper him.

It was not easy for him. Even after he returned home, only three years later, the gendarmerie at the time took him and sent him to the front, not as a Macedonian soldier, but as a Serbian soldier in the Balkan Wars. Only he knows the Golgotha he went through, for the deep scars in his soul were never healed. The mere fact that of

the fifteen thousand soldiers, God saved only nine thousand to return alive, speaks most illustratively of this dark page in Krste's life.

Yet, this was only the beginning. Once again, he was forced to become an asker (Turkish soldier) in WWI. Again, he went through Hell, but God saved him and he returned home to Odri. He then decided to get married. His heart chose the young Naca from Jalošnik. However, only after the first days of married bliss, Krste had to take his bag and go to work in Romania again, via Serbia and across the Danube River. He went to Romania, where Svetozar-Steve Stamevski's mother-in-law's father had already gone with the entire family. Krste joined them, but not for long. Somehow, things did not go as he had planned. They found little understanding with them, so one day he decided to return to the village of Odri.

He came back to Odri. But, how was he to survive? How was he to take care of his wife and children? All of these dilemmas tore his heart apart and he had to look for a way out. They talked over and over with his wife and his brother Risto about which road to take to make a living.

КРСТЕ НА ГУРБЕТ ВО АМЕРИКА KRSTE MIGRATED TO AMERICA

По анализата на сите можни варијанти, одлуката паѓа, двајцата браќа Крсте и Ристо сепак, да ја врват големата вода и на гурбет да заминат кон далечната и непозната земја Америка. Така и се случува. Некаде околу 1919 - 1920 година, според кажувањето на Светозар-Светле Стамевски, дедо му Крсте кинисува со лаѓата на долгата американска дестинација. Отпрво до Њујорк, а потоа и до крајната им цел, до Детроит.

After considering all the possible alternatives, a decision was reached. The two brothers, Krste and Risto, would cross the ocean and go to work in the distant and unknown land of America. And so it was. According to Svetozar-Steve Stamevski, sometime around 1919-1920, his grandfather Krste set off on a steamboat on his long American destination, first to New York, and then to his final goal, Detroit.

There were already people from Odri in this city.

Поглед кон Одри • A view towards Odri

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Во овој град веќе имало луѓе од Одри, и сепак, било полесно некако со нив да се снајдат за работа и живеачка, барем во почетните времиња. Како дојденец, дедо му Крсте почнува да работи на тунелот како и многумина други Македонци. Кога веќе малку се понакренал и почнал да гледа околу себе што се може да добие како шанса, тогаш тој оди во фабриката за автомобили Форд. Го примаат, и имал обврска да ги става прозорците на автомобилите. Набргу е пофалуван од претпоставените. Неговиот немирен дух не запира тука.

Мисли, размислува, крои, прекројува, бара друго чаре и најпосле решава, да почне да работи тоа што најдобро го може и умее и башка за себе, без на главата да му стојат шефови и тутори. Имал, значи веќе искуство, познат му бил занаетот од Романија и решава заедно со брат му Ристо и со уште еден нашинец да отворат фурна во Детроит.

Му тргнал добро фурнишко-пекарскиот бизнис. Сепак и заработувачката не била лоша, па така и можел секоја година да си оди дома во Одри кај најблиските. И се знае колку далечината, повременотовидување, кратките визити се и тешки но и со ефект. На секои три години им се раѓало по едно детенце. Не сакал никако фамилијата да ја пресели во Америка. Знаел дека е на гурбет, а дека тој кога ќе дојде дома, најдобро е ако купи имот. Така и правел.

Thus, it was somewhat easier with them to find a job and make a living, in the beginning at least. As a newcomer, his grandfather Krste began to work on the tunnel, as did many other Macedonians. When he had settled in a little, he began looking at the other opportunities around him. He then went to the Ford automobile factory. They employed him, and his job was to install the car windows. His subordinates soon commended him. However, his restless spirit did not stop here.

He thought over and over, he made plans, looked for other solutions. Finally, he decided to do what he knew best, and to work for himself, without bosses and tutors standing over his head. He already had the experience, having had learnt the trade in Romania. So, along with his brother Risto and another Macedonian, they decided to open a bakery in Detroit.

His bakery business went well. Profits were not bad, either, so he could go home to Odri every

year to visit his family. We know how the distance, the occasional encounters, and brief visits can be difficult, but also effective. Every three years they had a newborn. He did not wish to move his family to the USA under any circumstances. He knew that he was only there to earn some money, and that it would be best for him to buy some property when he returned home. So, this was what he did.

He spent about fifteen years in Detroit. However, bad luck befell him some time around 1935-1936.

Наца и Крсте • Naca and Krste

III ДЕЛ - СЕМЕЈСТВОТО СТАМЕВСКИ

Во Детроит останал околу петнаесет години. Некаде во 1935-1936 година, го фатил малер. Правеле туршија и дедото се затрул. Многу тешко го оштетил stomакот. Докторот го стаписал кога му рекол оти има само уште три недели живот, оти е толку опасно труењето. Ако е така, решил да се врати назад во Македонија и кога дошло да се умира, барем да си умре дома во Одри, кај најмилиите.

Се качил на параходот. Знаел дека доколку се случи да умре на бродот, тогаш ќе го фрлат во океанот и трага не ќе му се знае никогаш. Сепак, успеал некако да стаса до дома, иако болен, ама барем жив. Сепак решил да замине в планина и таму да бара лек. Ако го биде добро ако не, крајот се знаел. Таму високо во ридовите, нашол многу диви костени.

Почнал секој ден да ги меле да ги пече и да ги јаде истовремено пиејќи, планински чај и други билки. Дома неговите останале под силен стрес, што ли ќе се случи со Крстета. Полека, полека, се случило чудо. Stomакот му се враќал во нормала. Се излекувал и живнал веќе. Еден ден сосема закрепнат се враќа назад во Одри. И тој и фамилијата биле најсреќни. Најлошото минало.

They were preserving some vegetables and the grandfather got food poisoning. He damaged his stomach badly. The doctor shocked him when he told him he had only three weeks left to live, for the poisoning had been that dangerous. If that was the case, he decided to come back to Macedonia, so that if the time had come for him to die, then he would rather die home in Odri, with his dearest ones.

He got on the steamboat. He knew that if he died on the boat, they would throw him into the ocean and there would be no trace of him. Nevertheless, he managed to reach home, sick, but at least alive. He decided to go to the mountains and look for a cure there. If he recovered, that would be good, but if not, there was only one alternative. High up in the hills, he found many wild chestnut trees.

Every day, he began to grind them, bake them, and eat them, drinking mountain tea and other herbs at the same time. His family at home continued fearing what would happen to Krste. Gradually, a miracle happened. His stomach began returning back to normal. He had healed and felt much better. One day he returned to Odri completely recovered. Both he and his family were thrilled. The worst was over.

Зоран, Лепосава, Цена и Тврдомир • Zoran, Leposava, Cena, and Tvrdomir

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Семејството Стамевски • The Stamevski family

Семејството Стамевски во Македонија • The Stamevski family in Macedonia

ТЕШКИ ВРЕМИЊА TIMES OF HARDSHIP

Но, набргу почнува Втората светска војна. Тој не може да се врати назад во Детроит. Што касмет ќе да имаше човеков. Сите војни да ги војува. Се вклучува во ослободителното движење. Се вклучува во борбата за ослободување на Македонија. Го храни целиот шарски одред. Меѓутоа, зарем има куртулвачка од шпиони од кодоши и доушници. Го снимиле и го предале на бугарскиот окупатор. Набргу е фатен, тешко мачен, тепан, малтретиран и на крајот по хитна постапка осуден на смрт со стрелање и тоа од автомат. Двајца негови другари веќе му биле стрелани од фашистите.

Но, и тука има касмет. Во последен момент пред да биде егзекутиран, му доаѓа патрола во Доброшката клиника за да проверела како се работи таму. Кога го видел началникот дедото Крсте како е модар како слива, целиот облеан во крв и скршен од ќотек, го прашал бугарскиот чиновник, што ли сторил тој Македонец.

Ги храни партизаните и Албанците. Ги храни шумкарите, му одговорил тој. Слегол од моторот началникот пришол до дедото и го прашал како се вика. Овој му рекол, дека се вика Крсте.

"Па ти си земјоделец, ние тебе те познаваме", возвратил униформираниот и зошто тоа не им го кажа на овие, му рекол. Збунет, тепачот и неговата свита кои чекале да го покосат Крстета, го чекале исходот од разговорот. Кога Крсте возвратил дека џабе било што тој им кажал кој е, кога тие не му верувале, мислејќи дека ги мами дека е земјоделец, кога се убедени дека е политичар, паднала наредба:

Soon afterwards, WWII began. He could not return to Detroit. How unlucky this man was, to have to fight every war. He joined the liberation movement. He joined the struggle for the liberation of Macedonia. He fed the entire Mt. Šar unit. However, one cannot escape the spies, moles, and informants. They discovered him and betrayed him to the Bulgarian occupier. Soon, he was caught, tortured, beaten, and maltreated, and quickly convicted to death by shooting from an automatic gun. Two of his friends had already been shot by the fascists.

However, he got lucky. At the last minute prior to his execution, a patrol from the Dobroš slaughterhouse came to check how they were working there. When the chief saw grandfather Krste all black with bruises, covered in blood, and all beaten up, he asked the Bulgarian officer what this Macedonian had done.

The officer replied that Krste had fed the partisans and the Albanians. The chief descended from his motorbike and approached grandfather, asking him what his name was. Krste told him his name.

"But, you are a farmer, we know you," the uniformed officer replied and asked him why he had not told them this. Confused, the bully and his retinue, who were waiting to execute Krste, awaited the outcome of the conversation. When Krste replied that it had been useless telling them who he was when they refused to believe him, thinking that he was lying about being a farmer

СВЕТОЗАР - СВЕТЛЕ СТАМЕВСКИ

"Пуштете го. Тој работи земја и ништо друго не знае, освен да храни народ", отсечно пресекол началникот. Се свртел кон Крстета и му рекол дека од денеска имаш нов ден и нов живот и го пуштиле да си замине дома. Но, како што бил претепан до смрт не можел да мрдне, не можел да направи еден чекор. Морале да дојдат неговите и на тезгере да го однесат до дома. Сопругата и останатите, цел месец го ределе со кромид и со сол за да застане на нозе. Значи, глава спасил само за неколку минути и тоа опасно премрежје долго му било ноќен кошмар. Не зел ниту денар некаква пензија или надомест за ништо што тој придонел и претрпел во војната.

Исто така, мака видел и по војната. Мака видел од македонските комунисти иако многумина од нив ги хранел и помагал. Мака голема видел и од Албанците кои биле лоши. Иако, бил во три војни, иако целиот шарски одред го хранел, тоа никого не го интересирало, туку уште го третирале како капиталист и експлоататор, а сите знаеле плус и дека толку години поминал на гурбет оставајќи ја младоста и здравјето во туѓина. Бил принуден да ја даде целата стока во времето на колективите, бидејќи едноставно му впериле пиштол во слепоочниците.

Но, кога завршува сиот тој циркус со колективите, дедото Крсте кој имал големо имање во Тетовско, почнал деноноќно да работи со сета фамилија. По некое време го купиле и чифлигот во Јегуновце, купиле земја и во Доброшко, Одарско, во Нерашко. Само чифлигот во Јегуновце бил купен за три илјади долари. Големи пари во тоа време. Сосе имотот во Одри, фамилијата била многу зафатена и станале големи газди.

Сè до 1968 година дедото не можел да излезе од Македонија. Дури во таа година успева да се врати во Америка. Пет години пред тоа, како што се сеќава добро Светозар-Светле од кажувањата, во Детроит веќе отишол неговиот чичко Владо, за потоа да го земе и дедото. Ама тој веќе бил стар, измачен, не можел и да работи, па само по една година, во 1969, се враќа во Одри. Последната желба му била да умре во својата Македонија. Погребан е во Одри. Во неговото Одри.

И, нагласува Светозар-Светле, „Албанците ја испокршија целата црква, ги сквернавија гробиштата, направија штети и на мртвите, но, не

Дедото Крсте • Grandfather Krste

when they were convinced that he was a politician, the following order was issued:

"Let him go. He works on the land and knows nothing but to feed the people," the chief said brusquely. He turned to Krste telling him that as of that day he would have a new day and a new life, and they let him go home. However, having had been beaten up, he could not move, he could not take a single step. His family had to come and take him home on a stretcher. His wife and the rest of the family had to treat him with onion and salt on his skin for a whole month to get him back on his feet. Hence, his life had been saved by only a few minutes, and this dangerous encounter with death remained his nightmare for a long time. He never received a dime of any pension or compensation for all of his contribution and suffering in the war.

Светозар оди во Белата кука • Svetozar-Steve goes to the White House

гибнати останале крстовите само на вечните почивалишта на дедото Стаме и дедото Крсте, бидејќи кај нас работела цели албански фамилии кои дедо ми ги хранеше.

Таков човек беше. Вреден. Многу вреден, многу честит. Не пиел, не се коцкал, го интересираше само работата, додава Светозар-Светле. Мислам дека дури и кога спиеше паметот му беше во земјата, во стоката. Не беше некој еснаф за на оро, ниту пак конте кој бркаше мода. Јас, се смее, Светозар-Светле, сакам мода, сакам конте, не сум на дедо ми. Тој беше и практичен човек, и во бивша Југославија најмногу му се допаѓало оти можел најмногу да работи и имање да купува. Секогаш бил со мотика и пред војната и по неа. Не го бивало за школо, ама со бистрината на умот и добрата промисла, тој точно знаел кога

He had more troubles after the war. He was troubled by the Macedonian communists even though he had fed and helped many of them. He also suffered from the Albanians who were very mean. Despite the fact that he had fought in three wars and had fed the entire Mt. Šar detachment, no one cared. They even treated him as a capitalist and exploiter even though everyone knew that he had spent so many years working abroad, leaving his youth and health in a foreign land. During the time of the "collectives" (agricultural associations) he was forced to give up all of his cattle because he was simply pointed a gun at his head.

Nevertheless, when the entire circus with the "collectives" was over, grandfather Krste, who had a lot of land in the Tetovo area, began working with his family day and night. After some time, they bought a property in Jegunovce, and more land in the Dobroš, Odar, and Neraš areas. They paid three thousand dollars for the property in Jegunovce only. This was a lot of money at the time. Along with the property in Odri, the family was quite well-off and they became large property owners.

The grandfather could not leave Macedonia until 1968. It was in this year that he managed to return to the USA. As Svetozar-Steve remembers well from the stories he was told, his uncle Vlado had gone to Detroit five years earlier, and then took the grandfather. However, he was now old and exhausted, and he could not work. Therefore, only after a year, in 1969, he returned to Odri. His last wish was to die in his Macedonia. He was buried in Odri, in his Odri.

Svetozar-Steve continues, stressing that "the Albanians destroyed the entire church, desecrating the graves, and doing damage to the dead ones. However, only the crosses of the eternal resting places of grandfather Stame and grandfather Krste remained untouched because entire Albanian families had worked on our land and my grandfather had fed all of them.

He was that kind of man, very hard working – hard working and very honest. He did not drink or gamble, and cared only about his work," Svetozar-Steve adds. "I think that even when he slept, his mind was on the land and the cattle. He was no expert on dancing, or someone who cared about the latest fashion. I like fashion and I like to look good," Svetozar-Steve laughs. "I do not take after my grandfather. He was practical. He liked former Yugoslavia because he could work a lot and buy a

СВЕТОЗАР - СВЕТЛЕ СТАМЕВСКИ

и што да стори. А, беше ептен чесен, почесен човек од него, чинам не ќе се роди. Не ни дозволуваше ниту стоката да ја опцуеме. Постојано ни велеше да не бидеме пис на уста. Никогаш не се скара, ниту се степа со некого. Не. Како што ни нас не нè искара никогаш. Беше многу трпелив и бескрајно добар. Го памтиме како најдобар, како прекрасен лик, како наш предок со кого се гордееме. И него го почитувавме не само ние како фамилија, туку сите што го познаваа низ цела Македонија, како и во Америка.

Знам дека кога се поделивме, продолжува да раскажува Светозар-Светле Стамевски, дедо ми Крсте остана да живее со двајцата близнаци Гуро и Ѓорѓи. Знаете, тие беа помлади и некако логично беше да е тој со нив, во тоа семејство. Иако по година-две и тие се одделија. Децата малку им потпркнаа и остана со Ѓорѓи високиот“.

Светозар како кум • Svetozar-Steve as the best man

lot of land. Before the war and after it, he was always with the hoe. He was not very good at studying, but with his bright mind and good thinking, he always knew exactly when and what to do. He was very honest. I think that there never will be a more honest man than he. He did not even allow us to swear at the cattle. He always told us not to be rude. He never argued or fought with anybody. No, just like he never scolded us. He was extremely patient and endlessly good. We remember him as the best, as a wonderful person, as an ancestor we are really proud of. He was respected not only by us as his family, but also by everyone who knew him in Macedonia and the USA.

I know that when we all went our own ways,” Svetozar-Steve Stamevski continues, “my grandfather Krste continued living with the two twins, Gjuro and Gjorgji. You know, they were younger, so it was kind of logical that he should be with them, in that family, even though a year or two later, they split up, too. Their children had grown up a little, and he remained with Gjorgji, the tall one.”

Куќата на Стамевци во Детроит • The Stamevski family's house in Detroit

Тврдомир и Цена • Tvrdomir and Cena

ТВРДОМИР СТАМЕВСКИ ТАТКО И ДЕДО

TVRDOMIR STAMEVSKI FATHER AND GRANDFATHER

Таткото на Светозар-Светле, газда Тврдомир, е вистинска легенда, столб на Стамевци, прекрасен соговорник, и човек кој и долго памти и многу памти. Тврдомир е роден во 1929 година во Одри. Биле осум деца, пет машки и три женски, тој бил средното дете. Кога првпат татко му кинисал на печалба во Америка, Тврдомир не бил ни роден. Сепак, низ децениите, ова многубројно семејство поминало низ доста голготи, низ доста тешкотии,

Steve's father, master Tvrdomir, is a true legend. The pillar of the Stamevski family, he is a wonderful collocutor and a man who remembers long and remembers a lot. Tvrdomir was born in Odri in 1929. He was the middle of eight children, five boys and three girls. Tvrdomir was not even born when his father first set off to work in the USA. Throughout the decades, this large family suffered many Golgothas, hardships, problems, and worries. Nevertheless, like

Тврдомир, Цена и Зоран • Tvrdomir, Cena, and Zoran

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

проблеми и секирации, ама од сите нив и тоа излегувало, како и Македонија, како птицата феникс.

Тој ни раскажа еден интересен детаљ од времето кога неговиот татко бил заробен од Германците: Откако се легитимирал војникот Крсте дека е Македонец а не Србин, му рекле дека тој може да си оди дома. Ете, така како дете и првпат слушнал што значи да си Македонец, и таа одредница и натаму постојано ќе се потврдува, како немерлива гордост и убавина, каде и да си, блиску или далеку од својата родна земја, од својата татковина.

Тврдомир Стамевски, таткото на славниот Светозар-Светле, е еден прекрасен Македонец, Одричанин, Детроинчанин, или едноставно речено,

Тврдомир Стамевски • Tvrdomir Stamevski

еден толку благороден и разговорлив пријател, кого со часови со задоволство би го слушале, бидејќи секогаш има што да се научи од неговото животно искуство, од неговата мудрост и доблест.

Го среќавав многу пати и секогаш како да се видуваме првпат. А, зошто? - Па, затоа што Тврдомир е како своевидна енциклопедија, од чие кажување, од чии спомени има толку многу што да се научи, да се слушне и дознае.

Газда Тврдомир Стамевски е роден на 17 февруари 1929 година во Одри, како што би рекле, во срцето на оваа ретко видена оаза во потшарпланинските села. Името му било присилно ставено. Кумот го крстил Трифун, бидејќи е роден на свети Трифун. Арно ама, попот не дослушнал најдобро што рекол кумот, се наведнал над тефтерите, избуричкал нешто и му ставил име Тврдомир. Мајка му лута до немајкаде, неколку месеци името ниту го изустила. Ама ниту го споменала. И

Macedonia, the family also overcame all of this, like the phoenix.

He told us about an interesting detail from the time when his father was captured by the Germans – after Krste, as a soldier, had declared as a Macedonian and not Serbian, they told him he could go home. So, as a child he heard for the first time what it meant to be Macedonian, and this was to be confirmed repeatedly as a spotless pride and beauty, wherever one is, close or far from one's own native country, from one's fatherland.

Tvrdomir Stamevski, the father of our well-known Svetozar-Steve, is a wonderful Macedonian, citizen of Odri, and a Detroit. He is such a noble

Петко Стамевски, братот на Светозар • Petko Stamevski, Steve's brother

friend and pleasure to talk to, that one could easily listen to him for hours and there is always something to learn from his lifetime experience, from his wisdom and virtue.

I met him many times, but it was always like our first meeting. Why? Well, because Tvrdomir is like a unique encyclopedia from whose stories and reminiscences one can hear and learn so much.

Master Tvrdomir Stamevski was born on 17 February 1929 in Odri, or as we would say, in the heart of this exceptional oasis in the villages at the foot of Mt. Šar. His name was enforced upon him. His godfather named him Trifun because he was born on the day of St. Trifun. However, the priest did not quite hear what the godfather had said; he leaned over the books, scribbled a little, and named him Tvrdomir. His mother was furious and did not say his name for several months. She did not even mention it at all. His godfather was angry, too,

Лепосава и Светозар-Светле • Leposava and Svetozar-steve

кумот додека беше жив, лут беше, велејќи дека тој бил кумот, ама попот му го одзел тоа право и тој самиот му дал друго име на Трпкота.

Од осумте деца, петте машки и трите женски, Тврдомир е средниот. Растел во едно многубројно, во многудетно и весело семејство, каде секој си го знаел своето место и улога. Како што растеле и како што станувале момчиња и девојчиња, како стасувале за работа низ полињата и бавчите, така и доаѓале на ред за свадби и крштевки.

Се сеќава на бескрајно безгрижните години, на дружбата со другарите, на тоа дека на училиште кинисал на седум години. Иако учителите биле Македонци, сепак во тоа време во дваесеттите години на минатото столетие, тие морале да учат на српски јазик. Та така и неговиот учител Јордан им зборувал и им предавал во школото на српски. Кога дошол до четврто одделение, тогаш им дошол учителот Ѓоко.

„Селото Одри, кога сум почнал да учам школо, се сеќавам дека дека беше пола-пола. Докај двесте куќи. Во тоа време и шиптарите, како што ги викавме и како што самите се нарекуваа, немаа ни многу деца. Со голем дел од тие наши соселани имавме многу убав муабет, добар помин и разби-

when he was alive; he said that he was the godfather, but the priest had taken away his right and given Tvrdomir a different name.

Of the eight children, the five boys and three girls, he is the middle one. He grew up in a large and happy family with many children, where everyone knew their place and role. As they grew up and turned into young men and women, as they grew old enough to work in the fields and the market gardens, so their turn came for weddings and christenings.

He remembers his endlessly carefree years, the times spent with his friends, and how he started school at the age of seven. Even though the teachers were Macedonians, nevertheless, at the time, in the 1920's they had to study in Serbian. Thus, his teacher, Jordan, spoke to them and taught them at school in Serbian. When he was in the fourth grade, a new teacher, Gjoko, came.

"I remember that when I started going to school, the village of Odri was half-half. It had about two hundred houses. At the time, the Albanians, as we used to call them and as they used to refer to themselves, did not have many children. We were quite close and had a lot of understanding with many of

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

рање. За време на бивша Југославија, ама онаа, пред бивша, уште пред Втората светска војна, сите што беа на печалба се враќаа дома. Потоа, во воениот виор, се секавам дека поставија граница и ние потпаднавме под бугарската окупаторска чизма. Три години бевме во Тетово. Воведоа полициски час, по осумнаесет часот не смеевме да мрднеме никаде. Седевме само дома и никој не не чепкаше.

На крајот од 1943 година Бугарите изгубија, се повлекоа, ама дојдоа Албанците. Беше тешко тоа време. Година пред тоа, се појавија апаши Албанци. Пљачкаши, невидени. И Бугарите кога беа и тие пред нив крадеа-сушеа. Во нашето село на многумина им испокрадоа крави, волови, коњи, а бре што стасаа, тоа однесоа.

Кога се намножија качаците, во многу ги нарушија и нашите меѓусебни односи со доста соселани Албанци од Одри. Работата се расипа. Јас им кажувам и на моите деца, нагласува газда Тврдомир, дека тогаш сум ја загубил довербата во Албанците. Лоши, безгранично лоши беа. Зулуми правеа, и македонскиот народ мака виде. Така настана и омразата а една стекната доверба и добар живот, беа уништени или разнишани".

these local village people. During the former Yugoslavia, the one before WWII, everyone who had gone to work abroad was coming back home. Then, in the war I remember they put up a border and we fell under Bulgarian occupation. We were in Tetovo for three years. They introduced a curfew and we could not go anywhere after six o'clock in the evening. We stayed home and no one ever touched us.

At the end of 1943, the Bulgarians lost and retreated, but the Albanians came. That was a difficult time. A year before that, hoodlum Albanians, apashi, had appeared. Robbers like you have never seen. Even when the Bulgarians were there, they would steel in front of them. In our village they stole many people's cows, oxen, horses, everything they could get their hands on, they took.

When the number of these outlaws increased they also disrupted our relations with many of our local Albanian residents in Odri. Things were spoilt. I tell my children," master Tvrdomir stresses, "that that is when I stopped trusting the Albanians. They committed a lot of violence, and the Macedonian people suffered a lot of hardship. Hatred emerged while the trust and good living were destroyed or shaken".

На свадба на Цвета и Ненад Иванов од Жилче, во Лешок • At the wedding of Cveta and Nenad Ivanov from Žilče, in Lešok

СЛОЖНО СЕМЕЈСТВО

HARMONIUS FAMILY

Инаку, раскажувајќи за фамилијата, Тврдомир, вели: "Ние, некаде сè до 1960 година како големо семејство, бевме заедно во старата кука. Стара, дотраја и по доста години се урна. Татко ми кога се врати од Америка, рече дека не може така повеќе, не се живее во толкава заедница и време беше да се поделиме. Бевме под ист покрив, во иста кука но, веќе делени. Имавме земја, но, таа делена на шест дела, од која земја можеш да живееш. Затоа и се вработив во Југохром.

Во 1964 година направивме нова кука. За мрак. Направивме и нова штала, со сите тертипи. Во новиот дом се преселивме ние тројцата браќа, а двајцата останаа во старата. Тогаш уште беше добра за живеење. Во новата убава кука останавме сè до 1971 година, кога извадив документи и заминавме за Америка.

При доаѓањето мое во Одри, имав најразлични доживувања. Се сеќавам, на пример, дека кога се вратив во 1988 година, не можев да влезам дома. Мајката, си велам, овде нешто не ми мириса на арно. Тогаш најдов едно младо момче, началник беше и му велам, дека четири години не сум бил тука, и оти сакам да си ја правам куката. Сам ќе ја правам. Каде да се обратам, го прашав. Ми вели во СИЗ-от. Таму некои си чиновничина, се вадеа дека немало распоред и слични глупости, па затоа отидов право во општината кај Душко. Ептен, ачик човек беше Душко, кој сакаше секому да му помогне, да му излезе во пресрет. И нас ни помогна, нема што.

Tvrdomir continues telling us his family story, "As a large family, we lived in the old house up until sometime in 1960. It was old and dilapidated, and fell some years later. When my father came back from the USA, he said we could not go on like that any longer, with so many people living as one family, and that it was time for us to split up. So, we remained under the same roof, in the same house, but we had split up. We had land, but when you divided that up into six, there was not much land left to live off. Therefore, I took a job at the Jugohrom company.

In 1964, we built a new house. Really nice. And we made new stables, with everything they needed. Three of us, of the brothers, moved into the new house, while the other two remained in the old one. It was still good for living in at the time. We lived in the nice new house until 1971, when I got my documents and we left for the USA.

When I came to Odri I had all kinds of experiences. I remember for instance, that when I came back in 1988, I could not go inside the house. I had some bad premonition. Then I found this young man, a chief, and told him that I had not been there for four years, and that I wished to fix the house, to work on it myself. I asked him who I should go to. He told me to go to the public housing company, the SIZ (municipality department). The employees there found excuses that it did not have a design, and other foolish things, so I went directly to Duško at the municipal office. Duško was a very nice man, he liked to help everyone, and he helped us, too.

Старата куќа во Одри • The old house in Odri

Често пати и со моите пријатели во Америка а и со моите соселани од Одри и Тетово, се присуствувавме дека како времињата минувале а властите се менувале а живеачката била различна, сепак, секогаш фамилијата Стамевски, била една од највидните. Била еснаф, домаќинска, многу зафатена, богата и како ќе дошол татко му на Тврдомир од американскиот гурбет, така се враќал со грст спечалени пари в пазуви, и со нив купувал нивје, земја, купувал имот. Тој поминал низ доста голгошти, слугувал за туѓи интереси на три тешки и туѓи војни и фронтови. Па притисоците и заканите по секоја цена да влезе во колективите, да му се одземе и да се конфискува и тоа со пиштол во слепоочниците сè што печалел во туѓина, и што не, долга е тоа историја.

Навистина, поминал живот во работа и само работа. Меѓутоа, секогаш била непрестајна и силна грижата за толкуте свои деца, жена и родители и роднини и никогаш не се пожалил, никогаш не покажал слабост, туку напротив. Бил, и засекогаш останува запаметен, за фамилијата, и за сите кои работеле со него или, пак, го познавале, како вистински гранитен пример на цврстина и борба, ама борба ако треба и до последниот здив, без разлика за што и да била таа.

Often, with my friends in the USA and other people from Odri and Tetovo, we remember how even though times changed, authorities changed, and the living was different, nevertheless the Stamevski family has always been one of the most distinguished. They were a good-standing family, skilled and rich, and whenever his father Tvrdomir came from the USA, he always brought back a lot of money he had saved, which he used to purchase land and properties. He had gone through a lot of hardships, and served others' interests in three hard and foreign wars and fronts. Then came the pressures and threats to join the collectives, and then, with a gun pointed at his head, everything he had earned abroad was confiscated. It is a long story of all of his experiences.

He spent a lifetime on nothing but work. Nevertheless, he always cared strongly for all of his children, his wife, his parents, and his relatives. He never complained or showed any weakness. On the contrary, he was, and will always be remembered by the family and everyone who worked with him or knew him, as a true epitome of strength and struggle, of fighting to the last breath regardless of what the struggle was for.

Tvrdomir speaks of these events today in so much detail as though they had taken place only yesterday. As a family they lived in a lot of harmony and understanding.

Цена, Вукица и Тодорка • Cena, Vukica, and Todorka

And we know that there is always a lot of work to do in the village. However, they did not find their work difficult. So many times they would walk through the fields or the mountain singing, while laughter and joy were part of their everyday living.

„Some time after the liberation in 1948, the first official state Census was conducted in the free country. We declared as we wished,” Trpko says. “No one pressured us or threatened us regarding what we would say or fill in. that was when we removed the “-ić” suffix from our last names. Only my brother Vlade remained Stamević, and we made a lot of fun of him, telling him that he was now the greatest Macedonian among us. Some time later, he changed his name, too, and he returned to his ‘flock’, to which he belonged.

You know, the family upbringing, what our parents taught us, means so much. It is decisive of all the endeavors that one will undertake later in life. Our parents implanted in us the strong feeling of belonging to one’s birthplace, and all of that love of one person for another.

Tvrdomir stresses how important honesty and reputation are, and adds: “I went to the army in 1949; a healthy young man resolved to defend his country.

Тврдомир, Цена и Лепосава • Tvrdomir, Cena, and Leposava

Велко и Тврдомир • Velko and Tvrdomir

Тврдомир, така свежо и речиси во детали зборува и денес, небаре биле вчера. Како семејство живееле во слога и разбирање, имале одлична хармонија, а работата се знае дека секогаш ја има на село. Но, таа не им паѓала тешко. Па, тие колку пати, со песна низ поле или планина врвеле, а смеата и шегата им била дел од секојдневието.

„Некаде по ослободувањето во 1948 година, имало прв официјален државен попис во слободната земја. Сами, вели Тврдомир, си кажувавме, никој не не притискаше или уценуваше што ќе речевме и запишевме. Тогаш и ги избришавме тие додавки на „ик“ во презимињата. Само брат ми Владо остана Стамевик и го пукнавме од смеа и дофрлувања дека сега е најголемиот Македонец меѓу нас. По некое време и тој го смени тоа и си се врати во своето „јато“ на кое му припаѓа.

Ех, колку значи домашното воспитување. Она на родителите, на фамилијата. Тоа е пресудно, за сите потези и зафати кои натаму ќе ги преземете во животот. Нашите родители ни ја всадиле огромната роднокрајна припадност, сета таа љубов од човек за човека. За тоа колку е важен образот и честитоста, нагласува Тврдомир и додава:

Војник тргнав во 1949 година. Онака здраво момче решено да ја брани својата земја. Служев

„I served a whole three years. In the army they called me Makedonce and everyone knew me as such. And I was in the army when my family back home in Odr was experiencing that true drama with the collectivization. When I returned after serving my military duty, the collectives were already falling apart as an unsuccessful episode in the new Yugoslavia. They never even started functioning“.

However, before even becoming an solgier, Tvrdomir had decided to get married. Young, handsome, and healthy, he decided he had had enough of being single and it was time for him to look for a bride. In 1947, with music, drums, in-laws, and weddings, Tvrdomir married Stojna, the girl he loved and whom they always called Cena (hypocoristic). Trpko was not even eighteen years old, but Cena had attracted his attention.

„My memories always take me back to Lešok,“ Tvrdomir says. *„In every village there was music then. My mother and our whole family danced at the festival that took place there. Soon my mother came over to me and said, 'Son, I have found you a girl to dance with in the oro (folk dance). We know which family she comes from, we know their mother and father, so you go and see her. I went immediately and took my place in the oro next to her. Very politely, I asked her*

цели три години. Во војската ме викаа Македонче и така сите ме знаеја. И токму бев во армијата кога моите дома во Одри ја преживувале таа вистинска драма со колективизацијата. Кога веќе се вратив откако го отслужив воениот рок, колективот како неуспешна епизода на новата Југославија, се расформира. Тој никогаш и не заживеа.

Но, уште пред аскер да замине, Тврдомир сторил ниет да се жени. Млад, убав, пукал од здравје, тој решил дека доста му е бекарлак и време е веќе да бара невеста. Во 1947 година со музики, со тапани, со сватови и свадби, Тврдомир зет станува и ја зема неговата сакана Стојна, која наглено секогаш Цена си ја викал. Тврдомир немал ни осумнаесет години но, Цена око му фатила.

„Спомените за Лешок ме врзуваат, вели Тврдомир. Тогаш во секое село имаше музика. Игравме мајка ми и целата фамилија, на собирот кој таму се одржа. По некое време еве ја мајка ми и ми рече:

Синко сум ти нашла девојче за на оро. Знаеме чие е, му ги знаеме мајката и таткото, па ти оди, види го. Јас веднаш појдов и веднаш се фатив на оро до неа. Онака културно, со усул, што се вели, ја прашувам од каде е, и така скршивме по некој муабет. Второто видување беше на една свадба. Пак оро играме, кога тука некаде се вртеше нејзината мајка, за да дознае кој сум и каков сум. Третата средба се случи во Раотинце на слава на ден Илинден, кога е светиот празник во селото, а од таму е и мајка и. Само што ме видоа татко и мајка и, веднаш почнаа да се вртат околу мене. Двајцата се интересираа. До есента уште еднаш се видовме токму за света Богородица. И доволно беше. По една недела со Цена моја се зедевме.

Ние бевме популарна фамилија. Богата. Имавме сѐ. Имот многу. Тоа се ценеше и беше голема предност. Се оженив многу млад и само по една година ми се роди ќерката Лепа, која е мажена за Јованчета од Русиново, Беровско.

Малку, да се вратам наназад и да споменам дека мојата сопруга Цена е родена на трети март 1928 година во селото Жилче. Нејзиниот татко се викал Стојче а мајката Донка од с. Раотинце. Дедото на Цена се викал Спиро, и многу ја мазел својата мила внука.

А Цена била првороденото дете на Стојче и на Донка Андовски. Второто умрело. Третото Драго и тој умрел. Се раѓа сестра и Јелица мажена за Стево, кои живеат во Ѓорче Петров, во Скопје. Следна е Славка омажена за Киро Бугаринот а

where she was from, and so we exchanged a few words of conversation. The second time we saw each other was at a wedding. We danced oro again, and her mother hung around to see who I was and what I was like. We met for the third time in Raotince on the village festival day, Ilinden. Her mother also came from this village. The minute her mother and father saw me, they became very much interested in me. By the autumn, we had seen each other one more time, on the day of St. Mary. And it was enough. One week later, my Cena and I got married.

We were a popular family. We were rich, we had everything, we had a large property. That was valued and was a great advantage. I married very young, and only a year later, my daughter Lepa was born. She is married to Jovanče from the village of Rusinovo, near Berovo.

I would just like to go back a little and mention that my wife, Cena was born on 3 March 1928, in the village of Žilče. Her father, Stojče, and her mother, Donka came from the village of Raotince. Spiro was Cena's grandfather, who spoilt his dear little granddaughter very much. Cena was Stojče and Donka Andonovski's firstborn child. The second one died. The third one, Drago, also died. Then her sister, Jelica was born. She is married to Stevo, and they live in Gjørče Petrov, Skopje. The next one is Slavka, who is married to Kiro

Билјана Стамевска • Biljana Stamevska

Тврдомир и Светле во Македонија со семејството на Томислав Стојановски - Бомбај • Tvrdomir and Svetozar-Steve in Macedonia with Tomislav Stojanovski – Bombaj's family

се Иванови. Тие го земаа Ненад и голема свадба му направија.

Низ годините потоа, еве Бог ни даде со Цена, прекрасни деца. Сите си го најдоа својот пат во животот, а секогаш ја имаат нашата родителска грижа, помош и поддршка. Задоволни сме како тие денес се добри и успешни наши наследници.

Да продолжам со фамилијарното стебло: - Во 1948 година во месец октомври ни се роди Лепа. Таа прво заврши Учителска школа, а потоа отиде и на Вишата педагошка академија. Синот што ни погина и не зави во црно, беше бистар и заврши за електричар. Тој беше оженет со Менка од Беловишта. Имаат две ќерки Зорица и Павлина. Лепа ги има Јулијана и Славјанка. Јулијана е мажена за Даг кој е Американец, додека Славјанка за Палестинец, католик, учен човек.

За синот Светозар-Светле Стамевски, тоа е друга приказна и тој сам ја раскажува во оваа книга. Многу се трудев на децата да им ги пружам сите услови. Почнав со едно мало ресторанче а за девет години пара добра спечаливме. Направивме куќи, големи, купивме коли убави. Свадби и крштемки во фамилијата Стамевски што треба да се памтат. Купивме и фарма, а ресторанот го продадовме. Доста беше. Имаме имот, дуќани, шопинг-центри.

Ivanov known as Bugarinot (the Bulgarian). They took Nenad and made him a big wedding.

In the years that followed, God gave Cena and me wonderful children. They have all gone their own way in life, always having our parental care, help, and support. We are happy with them as our good and successful successors.

Let me continue with the family tree. Lepa was born in October of 1948. First she finished teacher's college, and then went to the Pedagogical Academy. The son that we lost and mourn for was very bright and had become an electrician. He was married to Menka, from the village of Belovišta. They have two daughters, Zorica and Pavlina. Lepa has Julijana and Slavjanka. Julijana is married to Dough, who is an American. Slavjanka is married to a Palestinian; he is Catholic, and a well educated man.

The son, Svetozar-Steve Stamevski is a different story, which he tells us, himself, for this book. I tried very hard to provide everything for my children. I started out with a small restaurant, and in nine years we had earned some good money. We built big houses, bought good cars. We had weddings and christenings in the Stamevski family that are to be remembered. We bought a farm and sold the restaurant. It was enough. We have land, shops, and shopping centers."

На свадбата на Јулијана • At Juliana's wedding

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Пред куќата во Одри • In front of the house in Odri

Семејството на Светлана во Македонија • Svetlana's family in Macedonia

СО ПОЧИТ КОН ПРЕДЦИТЕ WITH RESPECT TO THE ANCESTORS

Аедо ми имаше една филозофија според која, како што ни велеше: ако дојде некој да бара нешто, дајте му. Услугете го. Не враќајте го. Друга филозофија, другата мудрост му беше дека иако бевме околу петнаесеттина деца и толкумина постари, ете, толку народ на едно место, во една кука и

Мy grandfather had this philosophy according to which he would tell us: 'If someone comes to ask you for something, give it to him. Help him. Do not turn him away'. Another wise philosophy in which he believed was that, even though we were about fifteen children and just as many adults, so many people in one place,

Светозар -Светле пред куќата во Одри • Svetozar-Steve in front of the house in Odri

на една софра, тој ќе рече дека прво мора да се нахранат децата, а потоа останатите, повозрасните. Мислам дека и наопаку да засади нешто тоа ќе изникне како што треба. Мераклија, таков беше. Не го биваше книги да пишува или администрација да брка, ама затоа пак, каков мераклија беше за нивјето, за бавчите, за земјоделството.

Се сеќавам дека дури и некои сорти тикви носеше од Америка. А носеше те бостани, те разни калеми, па дури и машини. Ние први в поле машина за жнеење внесовме. Низ

сиот тетовски вилает вршевме, а имавме воденица со три камења. Над 37 села носеа жито кај нас да мелат. Не можевме да престасаме. Значи три камења имавме на вода и еден на струја. Тоа, всушност, беше млин.

Сега од сето тоа има по нешто останато ама поделено низ фамилиите, воденицата стои како магацин. Инаку, садевме и ориз во Јегуновце и Раотинце. Многу ориз садевме во Полог. Имавме и машина за чистење, за лупење ориз. Пред да дојдеме во Америка, што сè немавме. Дедо ми, и

Куќата во Одри • The house in Odri

in one house and at one table, he would say that 'the children need to be fed first, and then the rest, the adults'. I think that even if he planned something the wrong way, it would have grown right. He was very enthusiastic, that is how he was. He was not good at writing books or keeping administration, but he loved the fields and gardens, he loved agriculture. I remember he even brought some kinds of pumpkin seeds from the USA. He brought melon, various grafts, even machines. We were the first to bring a combine to the fields. We did threshing

all over the Tetovo area, and we also had a water mill with three stones. More than 37 villages brought their wheat to our mills for grinding. We could not keep up. So, we had three stones turned by the water, and one used electricity. This was in fact a modern mill.

Some of that still remains today, but it is split up among the families. The water mill remains as a warehouse. In addition to this, we also used to grow rice in Jegunovce and Raotince. We grew a lot of rice in Polog. We also had a machine to clean and peel the

III ДЕЛ - СЕМЕЈСТВОТО СТАМЕВСКИ

ние како фамилија сме биле прочуени во целиот крај за овошје, за лозја, за зеленчук. Никој немал повеќе костени од нас, ниту плантажи под јаболка. Доаѓале од Шведска, од Швајцарија, за да земат ореви од нас. Сме имале по 35 момчиња аргати секој ден од Гурѓовден до Митровден кои кај нас спиеа и работеле. Не познаваа луѓето од Кичево, Гостивар, Скопје, дури и на Косово. Од сите тетовски села од Јегуновце, Јанчиште, Отуње, Раотинце, Љубиште, Сирикино, Жилче, Шемшево, како и од другите села, нема да не дошол човек кај нас да работи по полињата. Човек ако сакал да јаде лебец, доаѓал во нашата фамилија, ќе подзавршел нешто и дома заминувал најаден. Еднакво било за сите и за нашите Македонци и за Албанците. Тогаш беше друго време.

Имавме направено куќа, вели Светозар-Светле Стамевски со дваесеттина соби, имавме фурна, па кујна. Имавме специјално жени готвачки и специјално човек кој само вода им носеше на аргатите по нивјето, лозјата и бавчите.

rice. We had all kinds of things before we came to the USA. My grandfather and we as a family were renowned throughout the entire area for our apples, vineyards, and vegetables. No one had more chestnuts than us, nor apple plantations. They would come from Sweden and Switzerland to get walnuts from us. We used to have 35 daily laborers from spring till almost winter (from the festival day known as Gjurgjovden to Mitrovden). They worked and slept at our place. People from Kičevo, Gostivar, Skopje, and even from Kosovo knew us. From all the villages in the Tetovo area – Jegunovce, Jančište, Otunje, Raotince, Ljubište, Sirikino, Žilče, and Šemševo among others – everyone had been to work for us in the fields. If someone wanted some food to eat, they would come to our family, do some work, and go home with a full stomach. It was the same for everyone, for our Macedonians and the Albanians. Those were different times then."

Svetozar-Steve Stamevski continues, "We had a house with about twenty bedrooms, a bakery, and a kitchen. We had women cooks and a man especially employed just to take water to the workers in the

Старата куќа во Одри • The old house in Odri

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Ама таа цела војска народ требаше да се нахрани и нагости.

Еве да набројам дека во тоа време имавме илјада овци, шеесет крави, осум рала волови, илјади кокошки, мазги, магариња. Се сеќавам на коњот, еден расен, светнат коњ, го викавме Сокол. Влечеше чеза како трактор да е. Дедо ми кога одел на свадба, по сведени, по визити или на пазар во Скопје во вторник, четврток и недела, а бре коњот чиниш сам одел. Го знаел патот без да му кажеш - ајде. И тоа, му ставале во чезата над илјада килограми јаболка. Со Сокола немаше проблем. Леташе по патот. Така беше.

Но, кога зборувам за дедото Крсте, како да зборувам едновременно и за баба ми Наца. Силна и милна жена. Таа била најмлада. Се омажила и останала во Македонија век да векуваат со дедо Крсте. И баба Наца вистина го извекува. Од неа почиста жена немам видено. Навистина немам. Струја беше за сè. Дури и бабица беше. Пораѓаше млади невести, повозрасни, ама кого не. Кума мислам дека беше на цело село. Дедо ми не сакаше да е кум, ама таа, гајле немаше. Беше како матичар. Да беше жива сега, не требаше друг неког да прашуваш за кој било детаљ, за која било случка, за години или за кој било

fields, the vineyards, and the market gardens. Well, this whole army of people had to be fed and accommodated.

I can tell you that at the time we had a thousand sheep, sixty cows, eight plows and oxen, a thousand chickens, mules, and donkeys. I remember the horse, a thoroughbred shiny horse; we used to call him Sokol (Falcon). He would pull the cart as though a tractor. When my grandfather went to weddings, or visiting somewhere, or to market in Skopje every Tuesday, Thursday, and Sunday, you would think the horse found his own way. He knew the road without anyone telling him where to go. And they used to load his cart with more than a thousand kilos of apples. This was no problem for Sokol. He would fly. That is how he was.

But, when I speak of my grandfather Krste, it is as though I am speaking at the same time of my grandmother Naca. She was a strong and likable woman. She was the youngest. She had married and remained in Macedonia to live her life with grandfather Krste. And grandmother Naca really did live a lifetime with him. I have never seen a cleaner woman than her. She was good at everything. And she was a mid-wife, too. She delivered young women, more elderly ones, everyone. I think she was the godmother to the entire village. My grandfather did not like to be a godfather,

Светозар-Светле, Светлана и Лепосава • Svetozar-Steve, Svetlana, and Leposava

човек. Таа беше како жива енциклопедија. Компјутер не и беше рамен. Иако бабичка во години, таа имаше бистар ум и беше многу памтелив човек. И сиве овие работи кои јас денес ви ги раскажувам за да влезат во оваа книга од животот на нашата фамилија, тоа сето го знам од неа, од нејзините кажувања, од тоа што сакаше секогаш уште и уште да ми раскажува, со гордост вели Светозар-Светле и додава:

„И во Америка ја донесовме. Тука живееше со стрико ми Ѓорѓија. Бог ја прости на 99 години. За малку не ја фати стотката. Почина во Детроит ама остави аманет да ја однесеме дома во Македонија. И ја исполниме последната желба. Во мир почива до дедо Крсте, до нејзиниот, до нашиот Крсте. Тој кој го изникна и воздигна семејното стебло Стамевско.

Секогаш кога ќе застанам молкум и простум пред нивниот вечен дом на гробиштата во Одри, јас му благодарам на Бога што сум нивниот потомок и што не научија тие мои мили предци, моите дедо и баба Крсте и Наца на многу умни, на многу важни, немерливо корисни и толку важни животни мудрости“, вели со многу смисла Светозар-Светле Стамевски.

but she did not mind at all. She was like a registrar. If she were alive now, you would not need to ask anyone else about any detail, any event, about years, or about any one person. She was like a living encyclopedia. A computer could not beat her. Even though an aged grandmother, she was very bright and a remarkable woman. And all of these things that I am telling you here today so that they can be a part of this book about the life of our family, I know it all from her, from her stories, from what she always wanted to tell me more and more of,” Svetozar-Steve tells us proudly.

He adds, „We also brought her to the USA. She lived here with my uncle Gjorgjija. God laid her to rest at the age of 99. She missed a hundred by a little. She passed away in Detroit, but she had made us promise to bring her back home in Macedonia. We fulfilled her last wish. She rests peacefully next to grandfather Krste, next to hers, and our Krste – he who sprouted and raised the Stamevski family tree.

Every time I stand a little and pay tribute before their eternal resting place at the Odri cemetery, I thank God that I am their descendant and that my dear grandfather Krste and grandmother Naca taught us so many wise, very important, and so endlessly useful wisdoms in life”, Svetozar-Steve Stamevski adds with a lot of sense.

Куќата на Стамевски во САД • The Stamevski family's house in the USA

Во црквата "Св. Богородица" • At St. Mary's Church

Тврдомир со група иселеници • Tvrdomir with a group of migrants

III ДѢЛ - СЕМЕЈСТВОТО СТАМЕВСКИ

Светозар-Свтeлe и Силјан Богоевски • Svetozar-Steve and Siljan Bogoevski

Тврдомир, Илија и Светозар-Свтeлe • Tvrdomir, Ilija, and Svetozar-Steve

Светозар-Светле и Џорџ Атанасовски • Svetozar-Steve and George Atanasovski

Тврдомир и Бошко Рајчовски - Пелистерски • Tvrdimir and Boško Rajčovski - Pelisterski

ЧЕТВРТИ ДЕЛ
АМЕРИКА КАКО СУДБИНА

PART IV
THE USA AS A DESTINY

Статуата на слободата • The Statue of Liberty

САД - НОВАТА ТАТКОВИНА НА СТАМЕВСКИ

THE USA – STAMEVSKI'S NEW FATHERLAND

Името и делото на Светозар-Светле Стамевски и неговото семејство е тесно поврзано со неговата втора татковина Соединетите Американски Држави (САД). Затоа во оваа пригода ќе дадеме кус историски преглед за САД, земјата во која живее, се развива, проширува, опстојува и постигнува напредок семејството Стамевски. Имено, САД е ветената

Тhe name and accomplishments of Svetozar-Steve Stamevski and his family are closely tied to his second fatherland, the United States of America. Therefore, we will take this opportunity to make a brief historical overview of the USA – the country in which the Stamevski family lives, develops, grows, survives, and prospers. More precisely, the USA, or the 'Promised

Белата кука во Вашингтон • The White House in Washington

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

земја, како ја нарекуваат Македонците и другите доселеници, сојузна република во Северна Америка, сместена меѓу Атланскиот и Тихиот Океан, меѓу Канада и Мексико, составена од 50 сојузни држави и еден сојузен округ. Заедно со Алјаска и Хаваите, таа е една од најголемите во светот, во која живеат над 250 милиони жители. Најголем број Американци се доселени од Европа, првенствено од Велика Британија и од Ирска, потоа од Германија, Италија, Русија по Октомвриската револуција), од Полска, Норвешка, Шведска, потоа има бројно црнечко население, Индијци, Јапонци, Кинези, Македонци и други народи.

Главен град е Вашингтон, кој се наоѓа во Сојузниот округ Колумбија и заедно со предградијата има над три милиони жители. Други важни метрополи се: Њујорк, Чикаго, Лос Анџелес, Филаделфија, Детроит, Бостон, Балтимор, Кливленд, Сан Франциско и други. Релјефот на САД е многу разновиден: континенталниот дел се дели на неколку големи географски области, различни по простор и природни богатства. Таму владее од континентална, суптропска, приморска, континентално-планинска и арктичка до умерено топла океанска клима. САД располага со големо богатство на планини, езера и реки. Најпознати езера се: Горното, Хјурон, Мичиген, Ири и Онтарио, а од реките Мисисипи, Мисури, Рио Гранде Колорадо и други.

Најстари познати жители на денешната територија на САД се Ескимите и Индијанците. Се претпоставува дека од Европејците на северно-американскиот континент први дошле Норманите пред илјада години. Кристифор Колумбо ја откри Северна Америка во 1492 година, а во почетокот на 16 век почнаа да доаѓаат и првите европски колонисти од: Англија, Франција, Холандија, Шведска, Шпанија, кои, за да освојат простори, воделе војна со Индијанците. Прва англиска колонија е Вирџинија, формирана во 1584 година, потоа Масачусетс во 1620 година, а во 1614 година е формирана Нова Холандија, со главниот град Нов Амстердам, кој во 1664 година се преименува во Њујорк.

САД имаат бурна и богата историја од своето формирање до денес. Така, покрај борбите со Индијанците, во 1775 година почнаа првите судири меѓу американските доброволни одреди и англиската војска, со што, всушност, почна

Land', as the Macedonians and other migrants like to call it, is a federal republic in North America, located between the Atlantic and the Pacific Oceans, between Canada and Mexico, consisting of 50 federal states and one federal district. Along with Alaska and Hawaii, the USA is one of the biggest countries in the world, with a population of over 250 million. The majority of Americans migrated from Europe, mostly from Great Britain and Ireland, from Germany, Italy, and Russia (following the October Revolution), and from Poland, Norway, and Sweden. There is also a large black population, as well as Indians, Japanese, Chinese, Macedonians, and other nationalities.

Washington is the Capital of the USA, located in the Federal District of Columbia, and along with its suburbs, it has a population of over three million

ДЕТРОИТ

IV ДЕЛ - АМЕРИКА КАКО СУДБИНА

борбата на северноамериканскиот континент за независност. Во 1783 година, со мирот во Версај, Англија ја призна независноста на САД, со што настанаа крупни промени не само во САД, туку и во целиот свет. САД ги потресе Граѓанската војна од 1861 до 1865 година, потоа светската економска криза 1929-1935 година, Втората светска војна, особено војната со Јапонија и употребата на атомското оружје над Хиросима и Нагасаки до Виетнам и денешната криза во Ирак.

САД е една од водечките сили во тешка, лесна, прехранбена, земјоделска и автомобилска индустрија политичка и воена светска сила.

• DETROIT

people. Other important cities include New York, Chicago, Los Angeles, Philadelphia, Detroit, Boston, Baltimore, Cleveland, and San Francisco, among others. Its landscape is quite diverse, with a continental part that divides into several large geographical regions that differ in size and natural resources. Main climates include a continental, subtropical, oceanic, continental-mountainous, and arctic to a moderately warm oceanic climate. The USA has a huge wealth of mountains, lakes, and rivers. The best known lakes are the Upper Lake, Huron, Michigan, Erie, and Lake Ontario. The rivers include the Mississippi, Missouri, Rio Grande, and Colorado, among others.

The oldest known residents of what is presently the USA are the Eskimos and the Indians. It is believed that the Normans were the first of the Europeans to arrive on the North American continent about a thousand years ago. Christopher Columbus discovered North America in 1492. In the early 16th century the earliest European colonists began arriving from England, France, Holland, Sweden, and Spain, and fought the Indians to conquer new lands. The earliest English colony was Virginia, founded in 1584, followed by Massachusetts in 1620. New Holland was founded in 1614, with the Capital City of New Amsterdam, which was renamed to New York in 1664.

The USA has a turbulent and rich history from its foundation to the present. In addition to their wars with the Indians, in 1775 the earliest clashes began between the American volunteer detachments and the English army, which meant in fact the beginning of the struggle of the North American continent for independence. In 1783, with the Versailles Peace Agreement, England recognized the independence of the USA, which brought huge changes not only in the USA but also throughout the world. The USA was shaken by the Civil War during 1861-1865, the second world economic crisis during 1929-35, WWII, particularly the war with Japan and the use of the atomic bomb over Hiroshima and Nagasaki, and Vietnam, up to the current crisis with Iraq.

The USA is one of the world leaders in the heavy and light industry, food production, agriculture, automobile industry, as well as a political and military power.

„Тозлуци“, женски чорапи од Полог • “Tozluci”, woman's socks from Polog

Стара македонска куќа во Одри • An old Macedonian house in Odri

ИСЕЛЕНИЧКА РЕКА MIGRANT RIVER

Аолга, бурна, необична, весело-тажна, но многу оригинална и секако по многу нешта самосвојна е македонската иселеничка сторија која еве три века едно по друго ја испишува животот. Почната е некаде при крајот на деветнаесеттиот век, многу динамизирана и масовна во дваесеттиот и речиси турбо продолжена без престан во дваесет и првиот век.

Токму дел од неа, од таа иселеничка река која од сите делови на македонската земја тече без запирање кон сите страни на светот, од Шведска до Огнената Земја, од Алјаска до Австралиско - новозеландските и Американско-канадските широчини и должини.

Тажна е македонската преселничка сага. Тажно е заминувањето до опустување на цели села, улици, регии, и на откорнувањето за навек на цели семејни стебла, стари со векови. Но, тоа е нашата стварност. Тоа е македонската вистина.

На овие страници, во оваа монографија, ја сместуваме вистината за Стамевци. Позната, долгодецениска фамилијарна заедница која во тетовско Одри е најдолговечно задомена, но нејзините членови биле распрскани по разни други места во потшарпланинските атари.

Светозар, Светле, Стив, како и да го наречете нема да го згрешите, е, најпознатиот од сите машки рожби. И во Македонија и во Америка, тој е оној стамен, горд, вреден, умен, личен и угледен семеен човек, докажан бизнисмен кој од своите предци, од своите родители ја наследил снаодливоста, честитоста, работливоста, и се она најдоброто што може да биде збрано во еден човек, како што е тоа нашиот, Светозар-Светле Стамевски.

Тhe Macedonian migrant story that life has been writing for three centuries in a row is long, turbulent, unusual, happy and sad, but very original, and in many ways unique. It began sometime in the late 19th century, became very dynamic and massive in the 20th century, and continued intensively almost without pausing in the 21st century.

A part of this migrant river runs endlessly from every end of the Macedonian land to every side of the world, from Sweden to South America, from Alaska to Australia and New Zealand, to the American and Canadian wide expanses.

The Macedonian migrant saga is a sad one. They are sad departures that abandon entire villages, streets, regions, that remove for ever entire family trees, centuries old. However, this is our reality. This is the Macedonian truth.

On the pages of this monograph, we present the truth about the Stamevski family. It is a well known, decades-old family that has lived in Odri, near Tetovo for a very long time, although its members were scattered in various places in the foothills of Mt. Šar.

Svetoslav, Svetle, or Steve - call him whichever way you like and you will not be wrong – is the best known of all the sons. In the USA and in Macedonia, he is the strong, proud, hardworking, smart, and respectable family man, a proven businessman who inherited from his ancestors the wit, honesty, enthusiasm, and all the best features that one man can possess, as is our Svetozar-Steve Stamevski.

„We arrived on the great North American continent on 21 September 1971. All together there

Петко, Цена, Лепосава, Јелица • Petko, Cena, Leposava, and Jelica

Славка, Тврдомир, Цена, и Јелица • Slavka, Tvrdomir, Cena, and Jelica

„Во големиот северноамерикански континент дојдовме на 21 септември 1971 година. Сите заедно рамно тринаесет души од фамилијата и од некои други места бевме во авионот на Пан Американ, кој леташе од Белград за Детроит во директна линија. Јас првпат тогаш се качив на авион. Интересно чувство и необично доживување. На аеродромот не пречекаа педесеттина а можеби и повеќе што братучеди, што познати, што непознати, живо се присетува Светозар-Светле.

Тој уште како дете слушал деноноќно или бил сведок на гурбетциско-печалбарските маки низ кажувањата и доживувањата на дедо му Крстета

were thirteen of us from our family and from other places. We flew on the Pan American plane directly from Belgrade to Detroit. That was my first time ever on a plane. It was an interesting feeling and an unusual experience. At the airport, we were greeted by about fifty people, some of which cousins, some I knew, and some I did not", Svetozar-Steve remembers.

Even as a child, every day he heard about, or witnessed the hardship of living as a migrant from the stories and experiences of his grandfather Krste Stamevski, who had boarded the steamboat back in 1919 and departed for a foreign unfamiliar land.

Светозар-Светле и Аце Атанасовски • Svetozar-Steve and Aco Atanasovski

СВЕТОЗАР - СВЕТЛЕ СТАМЕВСКИ

Стамевски кој во далечната 1919 година се качил на параходот и заминал во туѓа земја непозната.

Така сега, штотуку замомчениот Светозар-Светле со своите осумнаесеттина години, тргнува по стапките на дедо му и тој заминува по белиот свет.

Значи, традицијата продолжува во фамилијата. Посебно што и веќе и станувало тесно во Одри, кога татко му со петте браќа како и да го делел имотот, ќе бил недоволен за сите да може добро да живеат од земјата. А најважното е дека Светозар-светле сака лично да си ја проба среќата, да си го пробива својот пат и да успее во животот. Со таа мисла го напушта тетовскиот крај и се преселува во детроитскиот.

Во Америка, нели заминува со татко му, мајка му и целото семејство, решени да почнат сосема од самиот почеток. Но, таму не било лесно. Ќе се почувствува небаре глуп и нем, згора и понижен во новата средина кога не знае да изусту ни збор англиски.

Thus, the young eighteen-year-old Svetozar-Steve continued in his grandfather's footsteps and set off in the big wide world. Hence, the family tradition continued, especially since it was already becoming too crowded in Odri. No matter how his father divided the property with his five brothers, it would not have been enough for everyone to be able to live well off the land. Most important of all was that Svetozar-Steve wished to try his luck alone, to make his own way through life, and to succeed. It was with this thought in mind that he left the Tetovo area and moved to Detroit.

They moved to the USA with his father, his mother, and his whole family, determined to start from the very beginning. But, it was not easy there. Not knowing a single word in English, he felt as if dumb and deaf, and on top of that, humiliated in the new environment.

They made plans from where to start. Svetozar-Steve was losing his patience. Fortunately, he did

Цена, Тврдомир, Светозар-Светле, Славка, Лепа, Кире и Јелица • Cena, Tvrdimir, Svetozar-Steve, Slavka, Lepa, and Kire

Светозар-Светле и Тврдомир со Ане Антевски во Македонија • Svetozar-Steve and Tvrdomir with Ane Antevski in Macedonia

Кројат планови од каде да почнат. Светозар-Светле веќе место не го држи. И за среќа нема да чека долго на шансата. Само по четири дена откако ќе стаса, тој се вработува, со помош на чичко му во една фабрика за надница од три долари на час. Работел педесет и шест часа и зел 141 долар. Толку пари за два и пол дена.

Светозар-Светле Стамевски, јунакот од нашава книга, ја продолжува својата приказна. Тој потсетувајќи се на времињата минати, раскажува како татко му Тврдко, не можејќи да го издржи печалбарскиот живот а носталгијата во првите години и нему и на сопругата им ја разјадува душата, бараат чаре како натаму. Само по четири месеци се категорични дека за нив е надобро ако се вратат назад дома во Одри. И се вратиле за да не им останеле нивјето необработени.

Светозар-Светле останува сосема сам и тоа му било многу тежок период на неговиот американски живот. Татко му во Одри си дава сам на себе аманет дека никогаш веќе нема да ја напушти Македонија. Но, плановите не излегуваат според домашниот есап.

not have to wait too long for his chance to come along. Only four days after his arrival, with the help of his uncle he found a job at a factory that paid three dollars an hour. He worked fifty six hours and earned \$141. That much money for two-and-a-half days.

Svetozar-Steve Stamevski, the hero of our book, continues our story. Remembering the days gone by, he tells us about his father, Trpko. Unable to endure the life as a migrant and to take the nostalgia that his wife and he suffered in the first few years, they had to look for a way out. In only four months they decided that the best thing for them to do was to return home to Odri. And they came back so that their fields would not stay untilled.

Svetozar-Steve remained all alone and this was a very difficult period in his life in the USA. His father in Odri made a promise to himself that he would never again leave Macedonia. But things did not go as he had planned.

Some time later, his father left the vilage of Odri to return to Detroit again. As soon as he arrived, a great family tragedy took place. His younger son

Светозар-Светле и Тврдомир • Svetozar-Steve and Tvrdomir

По извесно време, татко му пак се враќа од Одри во Детроит. Само што дошол, се случува голема семејна трагедија. Во средата го пречекуваат младиот син и брат, а за жал, во неделата наутро на 16 октомври 1972 година загинава неговиот брат. Светозар-Светле преживува многу трауматични мигови, како и целата фамилија.

Работи напорно, се до мај следната година и некако сиот тој несреќен сплет на околности по трагедијата на братот, мајка му и него ги враќа назад дома во родното Одри.

Но, никаде не може да се залекува тешката тага и болка за загубеното чедо, за несреќно загинатиот брат. Светозар-Светле само пет месеци останува во Македонија, кога и се вработува во Југохром, со Славко Наумовски и со Живко брат му кој бил во Железарницата. Издржал две недели во Југохром. Никаде не го собирало. Барал утеха, ама не ја нашол и затоа повторно решава да замине за Америка.

Се вработува во истата фабрика во Детроит. Со него заедно е и татко му. Ама како обемот се намалил, и како слабо му одело на менаџерскиот тим, нив и двајцата ги отпуштаат истовремено.

and brother met him on the Wednesday, and unfortunately, on Sunday morning, 16 October 1972, his brother, died. Svetozar-Steve, and the whole family, experienced some very traumatic moments.

He worked hard until May of the following year. Somehow, that whole course of events following his brother's tragedy brought his mother and him back home to their native Odri.

However, the hard pain for the lost child, for the tragically lost brother, could not be healed anywhere. Svetozar-Steve remained in Macedonia for only five months, when he took the job for Jugohrom, along with Slavko Naumovski and his brother Živko, who worked in the iron and steel plant. He stayed at Jugohrom only two weeks. He was restless. He looked for comfort but could not find it. So, he decided to return to the USA again.

He found a job at the same factory in Detroit. His father was with him. However, as the work load dropped and the managerial team was not doing well, they were both laid off at the same time. This made them look for a solution in a different field. First his father, and then Svetozar-Steve found a job in a restaurant.

IV ДЕЛ - АМЕРИКА КАКО СУДБИНА

Тоа ги натерало да побараат излез во друга област и најпрво таткото а потоа и Светозар-Светле се вработуваат во еден ресторан.

Во меѓувреме си дава цврста задача да мора час побргу да го совлада англискиот јазик, оти без тоа сè би било речиси невозможно. Како рекол, така сторил. Го научува доста добро англискиот јазик. И самиот е задоволен од сопствената упорност и од вкупниот резултат.

Во 1978 година, решаваат пак да заминат во Македонија. До Холандија доаѓаат со брод а отаму со автомобил дури до Одри. Како млад, како личен бекар им го привлекувал окото на многу млади девојки. Но, Светле е некако маанџија и не е лесно да се реши за така бргу и да се ожени. Останува пет месеци. За тоа време се расштетуваат низ Македонија, ги крстосувал многу краишта, каде се не бил, и на крај пак решава да тргне за Детроит. Но, тогаш заедно со сестра му и децата.

In the meantime, he had set himself the task of learning the English language as soon as possible because everything would be almost impossible without it. So, he did as he said he would. He learnt English quite well. He was happy with his perseverance and the end result.

In 1978, they decided to come to Macedonia again. They came by ship to the Netherlands, and drove by car all the way to Odri. Young, handsome and eligible, he attracted the attention of many young women. But, Svetozar-Steve is not that easy to please, and he could not decide so easily to get married so quickly. He stayed for five months. He traveled throughout Macedonia, went everywhere, and finally decided to depart for Detroit again. This time he went with his sister and her children.

Светозар-Светле, Билјана и Цена • Svetozar-Steve, Biljana, and Cena

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Славко Гавровски, Слав Катин и Светозар-Светле • Slavko Gavrovski, Slave Katin and Svetozar-Steve

Светлана, Билјана и Светозар-Светле • Svetlana, Biljana, and Svetozar-Steve

ПЕТИ ДЪЛ
СЕМЕЈНИТЕ ПЪТЕКИ

PART V
THE FAMILY PATHS

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Свештеникот Ецо Трпевски ги венчава Светозар-Светле и Светлана • Priest Eco Trpevski performs Svetozar-Steve and Svetlana's wedding ceremony

Светозар-Светле и Светлана • Svetozar-Steve and Svetlana

На свадбата на Светозар-Светле и Светлана • At Svetozar-Steve and Svetlana's wedding

Томе и Олга Крстевски на свадбата на Светозар-Светле и Светлана • Tome and Olga Krstevski at Svetozar-Steve and Svetlana's wedding

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Светлана и Светозар-Светле • Svetlana and Svetozar-Steve

Светозар-Светле и Светлана • Svetozar-Steve and Svetlana

ОД ОДРИ ДО ДЕТРОИТ FROM ODRI TO DETROIT

Страниците на оваа монографија му се посветени на животниот летописен колаж, на исклучително благородниот, вистинољубив, хуманопоклоник и човекољубен американски Македонец, Светозар-Светле Стамевски, и на долгодецениското стебло на ова познато семејство. Корените му потекнуваат од подшарпланинските синори, а гурбетџиско-печалбарските потраги за една поинаква иднина, неговите претци и самиот Светозар-Светле, ги водат од питомото тетовско Одри, далеку преку океанот, дури до најголемиот автомобилски центар на западната хемисфера, во мичигенскиот град Детроит.

The pages of this monograph are devoted to the chronicle collage of the life of the exceptionally humane and philanthropic American Macedonian, Svetozar-Steve Stamevski, and to the decades-old tree of this renowned family. Their roots originate from the foothills of Mt. Šar, yet the migratory search for a better future took Svetozar-Steve and his ancestors from the quiet Odri near Tetovo far across the ocean, all the way to the biggest automobile center in the Western Hemisphere, to the city of Detroit, Michigan.

Throughout all of these decades, experiencing fame, success, troubles, stress, and terror, Svetozar-Steve and his family have formed their

Дворот од старата кука во Одри • The yard of the old house in Odri

СВЕТОЗАР - СВЕТЛЕ СТАМЕВСКИ

Поминувајќи низ слава, успеси, проблеми, напори, премрежија, Светозар-Светле и неговите Стамевски, низ сите овие децении непокорно, многу упорно, отпорно и резултатно го формираат семејниот портрет, кој ја заслужува и пошироката внимателна понуда, како пример на една успешна приказна почната во Македонија а продолжена на северноамериканските простори.

Првата печалбарска нога на Стамевци уште во првите децении на минатиот век, стапнала во "ветената земја", за пари да заработи и дома да се врати со жолтиците во пазувите. Уште како дете Светозар-Светле со сета детска фантазија и љубопитност ги слушал и ги меморирал во неговата кривка психа приказните на дедо му Крсте, кој цели ноќи и дни, кога ќе се врател, ја прераскажувал таа негова тешка и мачна гурбетциска сага.

Дедото Крсте од европските пристаништа на параходот се качил во далечната 1919 година и со торбулето в раце, заминал за Америка. Овој горд и стамен Македонец, знаел дека не ќе му се лесни годините во далечната земја без никој никаде, но верувал во себе, во својата сила и моќ да работи и заработи и да се справи со сите искушенија кои ги носи еден таков пат далечен, тежок и непознат.

Токму дедото Крсте ја повлекува ногата и потоа, не случајно семејството Стамевски ги продолжува

family portrait persistently, with resistance and results, and it deserves to be seen as an example of a success story begun in Macedonia and continued in North America.

The Stamevski family first stepped on the "promised land" as early as the beginning of the previous century, coming to earn some money and return home with gold in their pocket. As a young child, Svetozar-Steve would listen with all of his childish fantasy and curiosity, and memorize in his fragile little mind, the stories that his grandfather Krste would retell for days and nights, after his return, about his hardships and troubles as a migrant.

Grandfather Krste had boarded the steamboat at the European harbors in the distant 1919, and departed for America with his tiny little bag in his arms. This proud and strong Macedonian knew that his years passed in the distant land without knowing anyone would not be easy ones for him. However, he believed in himself, in his strength and power to work and earn, and to deal with all the challenges that such a distant, difficult, and unknown trip would bring.

It was precisely Grandfather Krste who made the first step, and then, it was no coincidence that the Stamevski family continued and completed their migratory lives from Odri to Detroit for always.

Svetozar-Steve lived a happy, careless, and

Одри • Odri

Старата кука во Одри • The old house in Odri

и ги заокружува печалбарско-иселеничките свои животеци од Одри и засекогаш во Детроит.

Во потшарпланинските раскошни атари весело, безгрижно и интересно детство поминал Светозар-Светле. Уште од тие години, тој постојано слушал и гледал и живеел со тоа дека во нивната кука, секогаш некој одел и доаѓал од гурбет, заминувал и се враќал од печалба, те во блиските држави, те далеку преку океаните. По тие патишта набргу по замомчувањето ќе киниса, односно, ќе ги продолжи и самиот тој.

Но, најпрво оди на училиште. По осмолетката, решава да го продолжи средното образование во Гостивар, во Средното техничко училиште. „Татко ми сакаше и навиваше јас да одам во гимназија, но, мојата желба и определба беше поинаква. Сакав да завршам занает а техникумот ми лежеше повеќе на срце. И плус тоа, со него ќе можам и во Америка, каде што веќе бев решен да заминам, ќе можам побргу и полесно да се снајдам и да почнам нов живот.

Морав нешто да сторам за да куртулам од селските работи од кравите и шталите. Затоа, отидов во Гостивар и отпрво се вселив во интернат. Арно-ама во интернатот како во хорор. Никакви услови, никакво внимание, полошо здравје. Откако не издржав ни цела година, решив да

interesting life in the foothills of Mt. Šar. From a very young age he constantly heard and saw, and lived with the fact that in their house someone was always going or coming from abroad, whether it be the countries close by or those across the Atlantic. Soon after he had grown into a young man, he was to set out on this road, too.

Nevertheless, first he went to school. After finishing primary school, he decided to continue his secondary education at the Technical Vocational School in Gostivar. *“My father wanted me to go to Gimnazija, a more general-subjects high school. However, I had different desires and plans. I wanted to learn a skill, and I enjoyed doing technical things more. Besides, with a skill I could go the USA, where I had already decided to go; I could find a job more easily and start a new life.*

I had to do something to get away from the village work, the cows, and the stables. That is why I went to Gostivar first and moved into a boarding school. However, the boarding school was a horror – bad living conditions, no attention, it could be worse. I could not endure even a whole year, so I decided to travel every day from Odri to the school. This meant that I traveled fifty-six kilometers every day. It was very hard, but I told myself that I had to endure at all costs. I used to get up at five o’clock in the morning

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

патувам секој ден од Одри до школото. Тоа значеше секој ден да поминувам по педесет и шест километри. Многу напорно, но стегнав заби и реков ова мора да се издржи по секоја цена. Станував во пет часот наутро а се враќав дома дури во пет навечер. Во зимно време тоа веќе беа црни темници. Уште нерасонет мораш да газиш долг пат а кога си уморен пак по истата маршрута назад дома.

Некако ја туркав науката. Некоја криза ме фати во втората година. Не дека не сакав да го завршам школувањето, но сепак видов дека не е тоа за мене. Ништо не разбирав. Ништо. Можеби

and come back at five in the evening. In the winter it was dark that time of day. You had to walk all that way still sleepy in the morning, and then again, tired, walk the same road back.

I did my school work somehow. I fell in some kind of crisis in my second year (year ten of school). Not that I did not want to finish it – it was just that I realized that I was not made out for it. I did not understand anything. Nothing. Perhaps if I had been a metal smith, it would have been better. I was no good with the screwdriver. To this day I cannot even hold a screwdriver in my hand. I never fix anything. It is all foreign to me. I do not know whether they

Зорица ќерката на Петко, Тврдомир и Велко • Zorica Petko's daughter, Tvrdomir, and Velko

ако бев дреар поарно ќе поминев. Ма каков штрафцигер какви бакрачи. Па јас и ден-денес штрафцигер в раце не држам. И ништо не поправам. Тоа за мене е шпанско село. Тогаш дали не умееја да не научат или, пак, нешто друго беше во прашање.

Машинобраварскиот занает беше тој кој го имавме по завршувањето на средното техничко образование, машински отсек. Потоа останав во Гостивар два месеца. Еден ден, решив да оставам сè. Така и сторив, оставив се и набргу веќе ги пакував куферите за долгиот пат дури до Соединетите Американски Држави.

just did not know how to teach us at the time, or whether something else was the problem.

After finishing at the mechanical department of the secondary technical school, we became skilled metal smiths. I remained in Gostivar for two more months. One day I decided to leave everything. So I did; I left everything, and soon I was packing my bags for the long trip to the USA.

As time passed I began thinking very seriously about getting married. Not that my life as a bachelor was bad, but I was coming to an age that I thought was the right age for me to 'lose my mind', as our people would say.

Времето си врвеше и почнав многу сериозно да размислувам околу мојата женачка. Не дека момчешкиот живот ми беше лош, но, навлегувајќи во години кои сметав оти се таман да застамам на, што би рекол нашиот народ „лудиот камен“.

Лагодниот живот во Америка не го откорнува од неговите родни краишта. Каде да ја бара својата среќа. Низ главата му се вртат многу мисли, идеи, прилики, девојки, предлози, и што сè не. Ама едно е сигурно, како и секој добар Македонец, решен е да земе мома Македонка.

„Да биде од нашите краишта, и тоа е конечната одлука. Нашите жени се подобри од која било Американка. Сакав да имам жена а не шеф кој постојано ќе ми „трие сол на главата“. Вака своето си е свое. Ама сакав мојата идна сопруга да биде и од голема фамилија, со доста браќа и сестри, за да не ми плаче постојано после, да бара за да се враќа назад за да ги види мама и тато“.

Од толку моми што око му фрлиле на личен Светозар-Светле и во Америка и во Тетовско, тој сепак на крајот ја одбра лична мома Светлана.

Средбата била случајна, познатството, исто така на 26 мај. „Беше премлада. Имаше одвај шеснаесет години, родена е на 28 јули 1963 година. Ама како тогаш било време на земјотресот, таа има три датуми на раѓање, бидејќи немало ни матично.

Не се ни знаеше дали нејзините тројца браќа ќе ја дадат за мене. Јас онака висок, дотеран, измазнет, крцкам целиот, влегов како шериф во Ново Село. Одам кај родителите на Светлана и по сите адети, ја побарав за невеста. Дадовме, збор, наздравивме. Се собраа роднините и комшиите. Село весело. И добив дозвола, да можам да си ја однесам во Америка.

Само по една недела се венчавме. Свадба направивме, исто така, по сите обичаи и среќни задоволни, почнавме да прибираме документи за заминување. Како што мојата невеста имаше

The easygoing life in the USA did not pull him away from his native place. Where was he to seek his fortune? All kinds of thoughts, ideas, opportunities, girls, and proposals went through his head. But one thing was for certain; like every good Macedonian, he had decided to marry a Macedonian girl.

„She was to come from our area, and that was the final decision. Our women are better than any American woman. I wanted to have a wife, and not a boss who would be ‘telling me what to do’ constantly. It is different when they come from your own area. But I also wanted my future wife to come from a large family with many brothers and sisters, so that she would not be crying to me constantly and wanting to go back to see her mummy and daddy“.

Of all the young women that found Svetle attractive in both the USA and the Tetovo area, in the end he chose the beautiful young girl, Svetlana.

It was a chance encounter on the 26 May. „She was so young, barely sixteen. She was born on the 28 July 1963. However, she has three different birthdates as she was born at the time of the earthquake and there was no birth registry office then.

We did not even know whether her three brothers would let me take her for my wife. Tall as I was, all dressed up, combed and squeaky clean, I walked into Novo Selo like a sheriff.

I went to Svetlana’s parents and asked if I could marry her in accordance with all the customs. They agreed and we all drank a toast. Relatives and neighbors gathered. Everyone was merry. And I got permission to take her to the USA.

We got married only a week later. We had a wedding, again with all the customs, and all happy we began collecting the necessary documents for our departure. As my bride had several dates of birth and neither an identification card or passport, I had to run from place to place to get her travel documents so that we could apply for a US visa. The registrar in Vratnica was my father’s cousin,

Светозар-Светле и Светлана • Svetozar-Steve and Svetlana

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

неколку дати на раѓање, а немаше уште ни лична карта ни пасош, јас морав да се растрчам на сите страни за да ги средиме нејзините патни исправи, и да бркаме виза за Америка. И во Вратница Трпко беше матичар, инаку братучед на татко ми, па во судот во Тетово, исто така, наш човек. Судијата Петко отпрво малку правеше мајтап со мене, кога виде дека не можам да се сетам кој е тој, иако сме се виделе и во Детроит, ме испопраша како тоа мислам да ја издржувам жена ми, а јас му изнакажав дека имам овде имот, дека во Америка имам бизнис со ресторани итн., и дека нема воопшто проблем да издржувам жена и семејство.

Тогаш судијата се расположи и веднаш ја прати секретарката да купи нешто и, тој наместо мене, да чести. Но, пред тоа, некои службени лица кои беа дојдени од Скопје, бидејќи беше малолетна кандидатката за сопруга, па мораше со сведоци да се средат работите, го прашуваа таткото на невестата колку години има таа и уште неколку други теми. Овој целиот се збуни и вели, не знам. Дали 12 или 13. Не знам. Имам седум деца, рече и од каде да им ги памтам годините на сите.

Кога јас си помислив дека сега е оплескана работата и дека ништо не правиме, кога ете таткото не се сети за годините, и дека ако бараме

Trpko, and at the Tetovo court, one of our people again. Petko, the judge, made a little fun of me at first, when he realized that I could not remember who he was even though we had met in Detroit. He questioned me about how I planned to support my wife and I told him all about how I had a property here, that I had a restaurant business in the USA, and that it would be absolutely no problem for me to support a wife and family.

The judge then got into a good mood and sent his secretary to buy something so that he, instead of me, could treat everyone to a drink. But, first there were some officials that had come from Skopje because my future wife was underage, so we had to have witnesses to get the job done. They asked the bride's father how old she was and some other things. He got all confused and said, 'I don't know, either 12 or 13. I don't know. I have seven children; how can I remember everyone's age?'

Just when I thought that we had really ruined everything since her father could not remember her age, and that if we were going to do this the right way we would never make to the USA, just then the judges and the other people in the room all burst out laughing. This comic situation lasted briefly, and right away they told us we could get married.

From here we set off directly for Vratnica. Trpko came to the registrar's office. When he saw me he started crying with joy. He had been in the USA for quite some time, too. He was happy and he took out his wallet wanting to treat everyone. I said, 'Hey, wait a minute everyone. Shouldn't the groom be treating everyone?' Petko replied, 'No, no, we are happy with you, so we will buy the drinks.'

The next step in getting all the formalities done was the trip to Belgrade and procedures to get a US visa for my wife. We took the train to what was then the Capital of the former federation, but when we came to the embassy there was a huge crowd. There were so many people that one could easily lose hope of ever getting there. 'No way am I going to wait here,' I thought to myself. We, Macedonians can found our way around in any situation.

All dressed up as I was, and according to my passport I was a foreigner to them, I walked straight into the embassy nonchalantly and boldly before the very eyes of the watchmen and policemen as if I were their employee or some important visitor.

As I walked in they looked me up and down, no one daring to ask me anything, nor did I listen to

На свадбата на Светозар-Светле и Светлана • At Svetozar-Steve and Svetlana's wedding

прав пат никогаш нема да стасаме во Америка, ете, во тој миг, судиите и другите службени и неслужбени лица во салата прснаа да се смеат. Оваа комична ситуација траеше кратко, и веднаш ни ја дадоа одлуката дека може да стапиме во брак.

Оттука кинисавме право во Вратница. Во Матичното дојде Трпко. Кога ме виде почна дури и да плаче од радост. И тој беше во Америка многу време. Му беше мило и тој го одврза кесето, сакаше да чести. А, бре чекајте луѓе, велах јас, па нели треба зетот да почести. Не, не, ми врати Петко, и ние се радуваме заедно со вас, и затоа и ние ќе честиме.

Следниот чекор околу средувањето на формалностите, беше патувањето до Белград и процедурата околу добивањето на американска виза за невестата. Стасавме со возот во тогашниот главен град на бившата федерација, но кога дојдовме пред амбасадата, имаше што да видиме, народ плева. Толку многу беше гужва, што човек да изгуби надеж дека може да дојде на ред. Не доаѓа во предвид да чекам, си реков. Та нели ние Македонците сме снаодливи во сите прилики.

Јас онака дотеран и бидејќи според пасошот за нив бев странец, сосема nonchalantно и одважно, пред очите на редарите и полицајците, си влегувам внатре во амбасадата, небаре сум нивни службеник или важен дојденец.

Јас влегувам, тие ме меркаат, никој не се осудува ништо да ме праша, ниту пак ги слушам кој што вели и како вели, одам право на шалтерот. Во тој момент слушам како некој вика - Мишо, Мишо! А си велах, значи тој е Мишо кој треба да ми ја отвори вратата. Тогаш и јас викнав - Мишо отвори, ама на англиски. Еден човек вистина ми отвори врата, ме гледа, не знае кој сум. Само му реков дека одам горе и толку. Продолжив. Си велах ако чекам, никогаш нема да влезам. Вака ако треба нека се правам и на удрен, само да се заврши работава.

На катот стоеја дури четворица полицајци. Ај! Им велах на англиски, тие исто ме отпоздравува, прашувајќи ме од каде сум.

Од Мичиген, реков. Тогаш, ќе одиш во таа и таа соба кај конзулот, ме упатија тие. Почукав двапати на вратата. Госпоѓата кога ме виде, се чуди, кој сум, пак, сега јас.

Сакам да се женам, им реков, веднаш, а имам проблеми со документите, за жена ми. Прво ми честитаа сите што беа во собата, а потоа, рекоа, дека нема никаков проблем. Го пратија полицаецот

who or what anyone was saying. I went straight to the counter. At that instant I heard someone call out, 'Mišo, Mišo!' 'Aha,' I thought, 'so Mišo is the guy who should open the door for me.' So, I called out, too, 'Mišo, open the door!' but I called out in English. Someone really opened up the door for me and looked at me, not knowing who I was. I just told him I was going upstairs, and I continued. I told myself that if I waited, I never would have come inside. This way I would even pretend I was crazy if I had to, as long as got the job done.

There were four policemen standing on that floor. I said, 'Hi!' to them in English. They greeted me, too and asked where I was from.

'From Michigan,' I said. Then they told me which room to go to, to see the consul. I knocked twice on the door. When the lady saw me, she wondered who I was.

'I would like to get married right away,' I told them, 'but I am having trouble with my wife's papers. First, everyone in the room congratulated me, and then they said there would be no problem. They sent the policeman to go outside and bring my bride from where she was waiting in queue with all those people. They opened up my file and realized that had taken

На свадбата на Светлана и Светозар-Светле • At Svetlana and Svetozar-Steve's wedding

Децата на Светозар-Светле и Светлана • Svetozar-Steve and Svetlana's children

Стамевски на оро • The Stamevski family dancing

за да ја донесе таму долу од редот, мојата невеста која чекаше заедно со толку народ. Веднаш го отворија досието и гледаат дека јас дури тринаесет луѓе сум донел во Америка. Откако ја прелистаа сета документација и гаранцијата што ја имав за Светлана, тогаш неа ја прашаа - дали ме сака. Таа веднаш како од пушка одговори со - да.

Интересно беше што и цвеќе донесоа. Се венчавме, тука во американската амбасада во Белград. Се пошегуваа тогаш велејќи ни дека уште една Американка сега имаат плус. Ги ставија сите печати, ми ја дадоа визата в рака и ме советуваа дека морам да извадам лекарско уверение, бидејќи без тоа, таа по ова не може да влезе во САД.

Оттаму отидовме право во болницата за да земеме лекарско уверение. Но, и пред болницата народ како плева. Нема шанса да се стаса на ред со денови. Мојата итроштина морав некако пак да ја употребам. Гледам како медицински сестри влегуваа од задната врата и јас тргнав по нив. Ја отвори една сестра вратата и ме прашува што барам јас тука. И, вела, не само кого барам, туку и мене кој ме бара оти се изгубив.

"А, што ви треба, ми се обрати жената. И кажав во две реченици сè, кога една што стоеше потаму рече дека, баш таа ќе ни заврши работа. Јас објаснувам како во Белград сè што требаше од страна

thirteen people to the USA. After they looked at all the documents and the letter of invitation I had for Svetlana, they asked her if she loved me. Without hesitating, she said 'Yes' right away.

It was interesting that they even brought a bunch of flowers for us. We got married, there at the US Embassy in Belgrade. They joked, saying that they now had one more American. They put all the stamps, gave me the visa in my hand, and advised me to get my wife a doctor's certificate because without it she would not be able to enter the USA.

From there, we went directly to the hospital to get a doctor's certificate. However, there were huge crowds in front of the hospital, too. It would take days for your turn to come. I had to use my cleverness again somehow. I watched nurses going in through the back door and set off behind them. A nurse opened up the door and asked what I wanted there. I told her not only who I was looking for, but who was looking for me, too because I had gotten lost.

'What do you need?' the lady asked me. In a couple of sentences I told her everything. Another lady, who stood a little further, told us that she would do everything for us. I explained to her that all the other documents I needed in Belgrade were ready, and that all we needed was the doctor's certificate.

на документи ми е готово, а дека остана само лекарското уверение. Немам во овој град никакви роднини, ниту пак неког познавам, а немам ни време, бидејќи се брзам за да стасам на време во Америка.

Љубезните медицински лица уште и со кафе ме понудија, ја повикаа сопругата, тазе невеста, ги направија сите прегледи и ни кажаа дека резултатите ќе се готови утре-изутрина. Им велам, дека не можам да чекам толку ни случајно, а ако треба се ќе платам само веднаш уште денес да се заврши работата. Тоа не успеа, бидејќи морало да се чека до изутрина. Кога сабајлето отидовме, нема абер од резултатите. Се подналутив, па белким нема да загубам и цела недела чекајќи низ Белград само на еден резултат.

Ми пријде една љубезна госпоѓа, ме прашува што е проблемот. И кажав. Потоа се интересираше како е во Америка, јас и дадов некој долар да се почести иако не сакаше. Дојде со мене низ цела болница, ги зеде резултатите, ми ги даде и јас заблагодарувајќи и се, заминав.

Следната дестинација беше патничката агенција за да земам карта за Светлана за Америка. Кога дојдов на ред, службеничката почна да вреска. Нема карти, ми рече некултурно и си се сврте. Јас сосема бев со врзани раце, бидејќи бев со невестата, па морав да бидам стрплив, инаку лом ќе направев. Ајде некако, со добро, со нешто рушвет, и во два дена ете, и тоа се заврши.

Излеговме надвор да фаќаме воз за Тетово, а мојата избраничка прашува, што правиме со свадба. Едино чаре беше да се фатиме за телефон. Својиме кај нејзините, својиме и кај моите во Одри и бараме во неделата веднаш свадба да правиме бидејќи во понеделникот за Америка тргнуваме. Така и се случи. Набрзина беше, ама убава свадба беше. Со зет, невеста, девери, сватови, музики, и со сите адети ја направивме. Следниот ден ние веќе заминавме кон Детроит.

На интернационалниот дел од аеродромот во Детроит, беа дојдени мајка ми со зетот и некои други роднини и пријатели. Не пречекаа ни се изразуваа. Татко ми им рекол - ајде бре, тој неоти ќе дојде со невеста. Ќе го видите сега со некои деца таму на аеродромот. Кога дојдовме дома, гледа и се чуди, кој дошол за нецели две недели со виза и сите завршени формалности. Но, кога седнавме и ги израскажавме сите работи, се беше јасно, иако изгледаше како на филм. Господова работа..." Ја заврши приказката Светозар-Светле Стамевски.

I told her I had no relatives in the city, nor did I know anyone, and that I had no time either because I was in a hurry to get to the USA on time.

The kind medical personnel even offered me some coffee. They called my newlywed wife to come in, examined her, and told us that the results would be ready the following morning. I told them there was no way I could wait that long, and that I would pay if necessary but to have everything done that day. This did not work, for they had to wait for the next morning. When we went back the next morning, there was no sign of the results. I lost my temper a little; I did not wish to waste a whole week in Belgrade waiting around for just one result.

A very kind lady approached me and asked what the problem was. I told her. Then she asked how it was in the USA. I gave her a few dollars to buy herself something even though she did not want it. She came with me throughout the hospital, got the results, and gave them to me. I thanked her and left.

Our next destination was the travel agency to purchase a ticket for the USA for Svetlana. When it was my turn, the lady started yelling. She told me rudely that there were no tickets, and turned away. I had to be very patient being with my young wife; otherwise I really would have made a scene. So, somehow, the nice way, in two days we had finished that, too.

We went outside to catch the train to Tetovo, when my young bride asked me what we were going to do about a wedding. The only thing we could do was to pick up the telephone. We called her family, and then my family in Odri, and asked them to have the wedding that Sunday because we were leaving for the USA on the Monday. So it was. It was a hasty, but beautiful wedding. We had the groom, the bride, best man, in-laws, music, and all the traditional customs. The next day we departed for Detroit. My mother and my brother-in-law along with some other friends and relatives had come to meet us at the international section of Detroit airport. They greeted us with a lot of joy. My father had said to them, 'Come on, I doubt whether he will come with a wife. You will see him with some children there at the airport.' When we got home, he looked in wonder – who had arrived in less than two weeks with a visa and all the formalities completed? But, when we sat down and told them everything, it became clear, and seemed like a movie. God's work..." Finished the story Svetozar-Steve Stamevski.

Светозар-Светле во млади години • Svetozar-Steve as a young man

Светлана Стамевска • Svetlana Stamevska

МЛАДИТЕ ГЕНЕРАЦИИ

THE YOUNG GENERATIONS

Заедничкиот живот на Светозар-Светле и Светлана наликува на една современа историја. Тие ја градат брачната заедница со многу љубов, меѓусебна доверба, внимание и уважување. Имаат четири прекрасни деца Велко, Зоран, Билјана и Гордана.

Велко е најстариот син и прва рожба на семејството на Светозар-Светле Стамевски. Тој е роден на 21 април 1981 година во Детроит. Бил добар ученик и студент, а денес оди по стапките на својот татко во ресторанскиот и друг бизнис. Велко ќе влезе во брачните води со својата долга љубов Силвана Трбовиќ, на 4 јуни 2006 година. За својот син Светозар-Светле ќе направи голема свадба. Ќе покани околу

Гордана • Gordana

Svetozar-Steve and Svetlana's life together resembles a modern story. They built their marriage with a lot of love, mutual trust, attention, and respect. They have four wonderful children, Velko, Zoran, Biljana, and Gordana.

Velko is the eldest son and the first of Svetozar-Steve Stamevski's children. He was born on 21 April 1981, in Detroit. He was a good pupil and student, and is now following his father's footsteps in the restaurant and other business. Velko will marry the girl he loved for many years, Silvana Trbović, on 4 June 2006. Svetozar-Steve will have a big wedding for his son upon the occasion of this significant event for the two families. He will invited about six

СВЕТОЗАР - СВЕТЛЕ СТАМЕВСКИ

шестотини гости, роднини и пријатели од сите делови на САД и Канада. Тоа ќе биде свадба која ќе се памети по сè она што семејството Стамевци ќе го понуди на гостите.

Вториот син на Светлана и Светозар-Светле е Зоран кој е роден на 18 октомври 1982 година. Тој е роден на година и половина по својот брат Велко.

Третата рожба е Билјана, родена на 12 септември 1984 година. Таа е прво женско чедо на семејството на Светозар-Светле Стамевски, а четвртата е Гордана, која е родена на 22 август 1985 година. Тие се добри студенти кои, истовремено и учат и работат во ресторанот. Често дедото Тврдомир вели дека не е моќен да го држи ресторанот без неговите внуциња. Тие му се десна рака.

Семејството Стамевски е една прекрасна американско-македонска заедница, која е горда што е од тетовскиот крај исто колку што е горда дека е од детроитското, мичигенско поднебје.

Работите и во бизнисот сосема му тргнаа на арно на ова семејство. Ресторани, па потоа доаѓа нивното навлегување во претприемаштвото, во градежништвото и во недвижностите. Стамевски откупуваат слободни плацеви и простори, и градат куќи, градат населби за живеење со висок стандард. Да ги посочиме оние изградени шеесеттина супер луксузни резиденцијални живеалишта со базени и големи градини. Имаше купено и околу 330.000 метри квадратни продажен простор. Па следеа други, трети зафати и така во низа. Успесите се низеле. Не дека се одело како подмачкано. Но, упорноста, снаодливоста и знаењето на босот на фирмата од Стамевци, ги разрешуваат проблемите.

hundred guests, friends, and relatives from all over the USA and Canada. Considering everything that the Stamevski and Trbović families will offer their guests, this will be a wedding to remember.

Zoran, born on 18 October 1982, is Svetlana and Svetozar-Steve's second son. He was born a year-and-a-half after his brother, Velko. Their third child, Biljana, was born on 12 September, 1984. She was the first girl in the family. Gordana, born on 22 August 1985, is their fourth child. They are excellent students who study and work at the restaurant at the same time. Their grandfather, Tvrdomir, often says that he would be unable to run the restaurant without the help of his grandchildren. They are like his right hand in his work, and he is very glad.

The Stamevski family is a wonderful American-Macedonian community. They are just as proud to be from the Tetovo area, as they are proud to be from the Detroit-Michigan area.

This family was also very lucky in business. First the restaurants, and then they went into the entrepreneurship business, construction, and real estate. They purchased vacant lots and premises, built houses and entire high class residential blocks. Let us just mention the sixty or so highly luxurious residences with swimming pools and huge gardens. He had also purchased about 330,000 feet, or about 100,000 square meters of business premises. A chain of other endeavors followed. One success came after another. Not that everything went so smoothly, but the cleverness and knowledge of the boss of the Stamevski firm resolved all the problems.

Силавана и Велко • Silvana and Velko

Силвана и Велко • Silvana and Velko

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Велко и Силвана со дарови • Velko and Silvana with presents

Светлана и Светозар-Светле - среќни родители • Svetlana and Svetozar-Steve - happy parents

Билјана и Александар Пирковиќ • Biljana and Aleksandar Pirković

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Семејството Стамевски • The Stamevski family

Билјана и Гордана • Biljana and Gordana

Гордана • Gordana

Зоран • Zoran

Цена и Лепосава со внуцињата • Cena and Leposava with the grandchildren

Силавана и Велко • Silvana and Velko

Децата на Стамевци со другари • Stamevski's children with friends

Ѓордана со другарки • Gordana with friends

Билјана • Biljana

Светозар-Светле со Зорица и Павлина • Svetozar-Steve with Zorica and Pavlina

Гордана • Gordana

Цена, Велко, Билјана • Cena, Velko, and Biljana

Зорица, Давид, Грег • Zorica, David, and Greg

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Билјана и Гордана • Biljana and Gordana

Со пријатели на Флорида • With friends in Florida

Светозар-Светле со Сузана • Svetozar-Steve with Suzana

Светозар-Светле со Билјана • Svetozar-Steve with Biljana

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Среќни родители: Светлана и Светозар-Светле • Happy parents: Svetlana and Svetozar-Steve

БИЗНИСОТ НА СТАМЕВСКИ

THE STAMEVSKI FAMILY BUSINESS

сновата на бизнисот на Светозар-Светле Стамевски ја постави неговиот татко Тврдомир, кој вложил многу труд, време, памет и средства. Историскиот развој на нивниот бизнис не бил лесен, туку бил исполнет со турбуленции. Но, благодарение на нивната верба во Бога, и како резултат на самовербата, точноста, исполнителноста, чесноста и деловноста, тие постигнале значаен успех. Семејството на Светозар-Светле Стамевски е едно од поимотните Македонски семејства во САД.

За почетоките на бизнисот Светозар-Светле вели: „Го купивме ресторанот каде што работеше татко ми. И јас таму бев доста ангажиран, но истовремено бев и во фабриката. На две места не беше лесно, исцрпувачки е тоа максимално, но заработувачката не беше лоша. Во 1979 година, веднаш по Новата година, ја напуштив фабриката и продолжив единствено само со ресторанскиот бизнис. Иако млад, мислам дека успеав прилично бргу и прилично добро да овладеам со него, па богами почна и на цена веќе да биде, доаѓаше сè подобра клиентела, стекнувавме сè побројни и добри гости“.

Потоа започнаа да купуваат недвижен имот, кој им обезбеди напредок во бизнисот. Така, денес семејството на Светозар-Светле Стамевски е сопственик на пет големи трговски центри, во различни места во Мичиген и Охајо. Тие се сопственици на 60 дуќански простори, од кои три супермаркети и други специјализирани деловни простории. Притоа неговиот луксузен дом во општината Вашингтон, претставува привлечно и богато катче за живеење. Ресторанот, пак, на Светозар-Светле е место на средби и разделби. Во него, покрај вкусната храна што ја приготвува Тврдомир, пријателствата и средбите заземаат посебно место.

vetozar-Steveeve Stamevski's business was established by his father, Tvrdomir, who invested a lot of time, effort, cleverness, and funds. The historical development of his business was not an easy one. Instead, it was filled with rises and falls. Nevertheless, thanks to their faith in God, their self confidence, punctuality, conscientiousness, sincerity, and professionalism, they accomplished significant success. Svetozar-Steve Stamevski's family is one of the better standing Macedonian families in the USA and beyond.

„We bought the restaurant at which my father worked. I also spent a lot of time there, but I worked at the factory at the same time. It was not easy to work in two places at the same time; it was most exhausting, but the earnings were good. In 1979, right after New Year's I left the factory and continued working only in the restaurant business. Although I was young, I think that I managed to pick up the business quite well and quite quickly. And the restaurant started becoming more popular, with increasingly better and more numerous guests coming“.

Then they began purchasing real estate properties, which enabled him to progress in the business. Thus, today Svetozar-Steve Stamevski's family owns five large shopping malls, or plazas, in various cities in the states of Michigan and Ohio. They own sixty stores, of which three supermarkets and other specialized business premises. At the same time, his luxurious home in the Washington municipality in Detroit is an attractive and rich living place. His restaurant, "Steve's Caffee" is a meeting and parting place. Here, in addition to the tasty dishes that chef Tvrdomir prepares, the friendships and meetings are a story in themselves and deserve a special place.

Steve's Caffee

Family Restaurant

46271 Van Dyke
Shelby Township

Between Hall Rd (M-59) and 21 Mile Rd

586-254-1160

Home made potato pancakes

The owner Steve & Svetlana
Stamevski

St.Mary's Board of Directors President
and Sponsor of the Macedonian
Festival of Sterling Heights

Трговскиот центар во Текамсех • The shopping center in Tecumseh

Дукан во Текамсех • A store in Tecumseh

Трговскиот центар во Харпер

Трговскиот центар во Порт Хјурон • The shopping center in Port Huron

The shopping center in Harper

Еден од рестораните • One of the restaurants

Трговскиот центар во Ист Таун во Охајо • The East Towne shopping center in Ohio

Местото Вест Риџ каде е куќата • West Ridge, where the house is located

Пред ресторанот во Детроит • In front of the restaurant in Detroit

ШЕСТИ ДЕЛ
СО ЛУБОВ КОН МАКЕДОНИЈА

**PART VI
TO MACEDONIA, WITH LOVE**

Куќата во Одри во пролет • The house in Odri in spring

Со семејството на Томислав Стојановски -Бомбај • With Tomislav Stojanovski – Bombaj's family

Татко и син во Македонија • Father and son in Macedonia

Велко во Македонија • Velko in Macedonia

Свечено пуштање на патот за Одри • Official opening of the road to Odri

ПАТОТ Ё ЖИКОТ - ЖИКОТОТ Ё ПАТ

THE ROAD IS LIFE – LIFE IS A ROAD

Потшарпланинското село Одри, кон кое се упативме еден сончев октомвриски понеделник, вели Лазе Билбиловски, новинар на македонското радио - Радио-Скопје во својата репортажа за пуштањето на патот во родното село на Светозар-Светле Стамевски и продолжува. „Може ли перото на новинарот, може ли репортерскиот микрофон да ја измери силата на копнежот кон стариот крај? Можат ли да се доловат мислите и чувствата таму далеку зад океанот, за една ваква есен под Шар Планина? За нас одовде од оваа наша и нивна македонска земја, тешко е тоа. Па сепак, должност и чесна обврска на новинарот е да се обиде тоа да го почувствува и да го пренесе барем во ретките средби со тие наши современи гурбетчии. А нив од Тетовско во Америка, во Детроит ги има многу. Нивните очи ако ги сретнете, велат, секогаш сме тука, макар со душата. Сакаме да помогнеме. Можеби во тоа има извесна гордост заради парите спечалени во новата татковина. Па и за инает. Кој знае. Надевајќи се на една таква средба, велеам, појдовме во Одри. За жал не го сретнавме домаќинот Тврдомир Стамевски. Неколку дена порано заминал за Америка. Но тука беше неговиот брат, и потече приказната.

- Јас се викам Тодор Ѓуровски од село Одри, Тетовско сега живеам во истото село. Ние сме пет браќа јас сум најстариот брат та се наоѓам тука во село Одри. А од моите браќа дојде еден брат, тој се вика Тврдомир-Тврде Стамевски. Осум години не бил а сè на сè 18 години е во Америка во Детроит. Кога дојде, тој решил оттаму, бидејќи овде

From the village of Odri, which is on the foot of Mt. Šar, to which we headed that sunny Monday in October, Laze Bilbilovski, a reporter from the Macedonian radio station in Skopje, said in his report on the opening of the road in Svetozar-Steve Stamevski's native village, and he continued. *Can the reporter's pen, can the reporter's microphone measure the strength of the longing for one's native place? Can one express the thoughts and feelings there, far across the ocean, for one such autumn at the foot of Mt. Šar? It is hard to do this from here, from our and their Macedonia. Nevertheless, it is a reporter's responsibility and sincere obligation to try to feel this and to pass it across at least during those rare meetings with our modern migrants, (gurbetčii). And there are many of them from the Tetovo area in the USA and in Detroit. If you see their eyes they will tell you, We are always here, at least deep in our souls, if not more. We want to help. Perhaps there is a certain pride in this because of the money earned in their new fatherland. And out of mere spite. Who knows? Hoping for one such meeting, as I said, we headed for Odri. Unfortunately, we did not meet the host, Tvrdomir Stamevski. He had left for the USA a few days earlier. But, his brother was there, and so the story began. He spoke in his Odri dialect.*

My name is Todor Gjurovski. I come from the village of Odri, near Tetovo, and I live in the village. I am the eldest of five brothers, and I have remained in the village of Odri. Of all my brothers, one came. His name is Tvrdomir Stamevski. He came

немаше негова кола, да дојде со кола. Колата ја донел со авион. Кога стигна, ние како браќа се дружимо идемо таму-вамо колава ја упропасти, немамо пут, немамо влез во селото. И од тиа муке јас му спомнав на брат ми, брат бре некако да учиним со оваа пут да се тури крај. Доста било. Па стари смо више, па да видиме и ние нешто малко убаво. Па како да напрајмо бре брат. Ми даде одговор. Како. Дај некако допрашај се со другарите тамо наши луѓе што има у Детроит нека прибегне некоја пара па нешто и ние од овде да ја напрајмо. А, рече, тоа многу работа има много ќе се продолжи тоа. Немам време толку да се продолжува тоа, него некако набрзина да се направи. Набрзина, ако имаш паре, реков, све бидува.

И како што решиле така и направиле.

Се помисли он малко па рече. Ќе напраим. Ќе идемо рече у општина ќе прашамо која е цена по квадрат на километар све тоа како може и дали ќе се нафати да ни напраи одма. Да не чекамо мие. Одма набрзина да биде тоа. Напраено асвалт. И отидовмо у општина при претседателот. Тој не прати на Управата за патишта испитавмо се, бидна работава.

Кога решивмо со братот и ни обека општината све да се направи и брат ми обезбеди средства у девизе. Све платил у девизе, доларе. А од сељаните од свака куќа собравмо по десет милиона, братот мој захтеваше, тие не беа некои големи паре, него да речев сељаните и ние смо учествовале во путот. И ние смо дале паре. Да не може да се рече утре дека само еден го направил. Тоа брат ми не сакаше да чуе. Сите ќе си дадете по малку и да бидете учесници у путот за да биде сите учесници не само јас да речат, а Тврдомир го напраил путот. Тоа не сакам. И така се изразувахе он. И све тоа бидна, собравмо пари од сељаните и одредивмо неколку дена акција да се прошири путот, да се очисти. Тој беше ураснат од двете страни лево-

after eight years. He had not come for eight years, and he has been in Detroit, USA, for 18 years altogether. When he came, since he did not have a car here, he decided there to come by car.

He brought the car on the plane. When he came, as brothers, we went here and there, He ruined the car; we don't have a road to the village. After these troubles, I said to my brother, 'Brother, let's do something to put an end to these problems with the road. It was enough. We are old; let us see some goodness, too. What can we do, brother?' And he gave me an answer. You know how. Ask your Macedonian friends in Detroit somehow to raise some money, and we here will get some, and we can fix it. You say, that needs a lot of work, and it would take a long time. I don't have time to wait for it that long. How can we do this quickly? 'Quickly, I said', if you have the money, you can do anything. 'And they did as they had decided. He thought for a while and said'. I'll do it. We will go to the municipal council, ask how much a square kilometer costs, and whether they would be ready to do it right away. So that we don't have to wait. So that it could be done quickly. To have the asphalt.' And we went to see the municipal mayor. He instructed us to go to the Roads Department.

We checked everything and the job was done. When we decided with my brother, and the municipal council promised to do everything, my brother provided the funds, in foreign currency. He paid everything in foreign currency, in dollars. And we collected ten million (dinars) from every household in the village. It was not big money, but my brother insisted so that the village people could say that they also contributed to the road, that they also gave money. So that no one could say some day that only one person made it. My brother wouldn't hear of it. 'You will all contribute a little and participate in the road, so that we will all participate. I do not want anyone to say that only I, only Tvrdomir made the road. I do not want that.' That was how he spoke. And that is how it was. We raised money from the villagers and fixed a few days for voluntary work to widen and clean up the road. Various branches of trees and vegetation had grown all over it on both sides. We trimmed everything, cleaned up, and had everything ready for the Roads Department to come and work. And they began working on the road immediately. And they made it. That is how it was with our asphalt in the village of Odri.

десно од гранке од разни дрвја. Све смо тоа искастриле, отвориле, смо наместиле и кога беше готово за да дојде Управа за патишта да ни работи тоа беше све готово. И одма моментално почнаа путот да го прават. И го направија. Така беше со асвалтот наш во селото Одри. Не било таков настан во селото да не се одбележи. Решивмо една свеченост да напрајмо. Тоа за нас, за нашето село беше најголем празник. Најголемо нешто за нас беше што добивме асвалт. И ни дојдоа од соседните села, смо ги поканиле како гости на пуштање на путот, лента смо секле, лента значи, како доликува. Путот го благослови митрополитот Кирил, а имаше и многу други видни гости. Голема радост смо имале. И така го пуштивме путот на употреба."

Гласот на добродетелта надалеку се слуша рекол народот одамна. Впрочем и ние поттикнати од тој глас тргнавме да направиме запис за делото што не ќе остане незабележано како што вели претседателот на тетовското друштво на Матицата на иселениците од Македонија, Живко Видоевски.

Еден таков пример е нашиот предлог до Собранието на Општина Тетово за наградата 19 ноември на Тврдомир Стамевски од село Одри кој со 60 отсто од вкупниот износ учествуваше во изградбата на асфалтниот пат до своето село. Би било тоа признание од неговиот роден крај за Тврдомира таму далеку зад големата вода во Детроит во Америка. Но верувам лично за него тоа подарување на 15-ина илјади долари за нов асфалтен пат од Одри до патот кон Тетово сега веќе има и нешто поинаква димензија. Една идеја родена првин како личен инает со шарпланинските беспак се преточи во незгаслива жед. Црната асфалтна лента по која ита автомобилот кон Тетово за Тврдомир и за неговите браќа но и за многумина како нив го отвори патот за враќање на старите огништа.

Брат ми Тврдомир 18 години живее во Америка, во Детроит, додаде Тодор и рече дека брат му Тврдоко со тело е во Детроит, а со духот е во Одри. Стално мисли за родниот крај. Еве сега прави куќа. Мајстори му работат, а тој мораше да се врати назад зашто има работа и таму, да не трпи таа. Напролет пак ќе дојде, да се доработи куќата во негово присуство и има намера да дојде за постојано да живее овде. А исто и од другите браќа Владо Стамевски и тој ќе доаѓа си има куќа тука, си има сѐ, за да живее тука. Староста да ја проведе во село Одри", се вели на крајот од оваа репортажа за Одри и за Тврдомир Стамевски.

An event like that could not go unmarked in our village. This was a great holiday for our village, so we decided to celebrate. It was a great thing that we had gotten asphalt. And people came from the neighboring villages. We had invited them to the putting of the road into operation. We cut a ribbon, as is appropriate. Metropolitan Kiril blessed the road, and there were many other distinguished guests. There was great joy. And so we put the road into operation.

People said a long time ago that a good deed is heard of afar. Hence, encouraged by this, we decided to record the deed that will not go unnoticed, as Živko Vidoevski, president of the Tetovo society of the Migrant's office (Matica na iselenicite of Macedonia) said.

One such example was our proposal to the Assembly of the Tetovo municipality for the 19th November Prize for Tvrdomir Stamevski from the village of Odri, who covered 60% of the total costs for the building of the asphalt road to his village. This would be an acknowledgement from his native country for Tvrdomir, far across the great waters, in Detroit, in the USA. However, I believe that for him personally, the donation of about \$15,000 for a new asphalt road from Odri to the road to Tetovo, now has a different meaning. An idea, first born as personal spite towards the cruelty of Mt. Šar, turned into unquenchable thirst. The black asphalt road under Tvrdomir and his brothers' car rushing to Tetovo, and for many others like them, has opened the road for the return to the native hearths.

My brother Tvrdomir has been living in America, in Detroit, for 18 years,' Todor added and said that his brother Tvrdomir's body is in Detroit, but his spirit is in Odri. 'He thinks constantly of his native country. At the moment, he is building a house. He has workmen working, yet he had to go back because he has things to do there too, the job cannot wait. In the spring he will come again to see the house finished in his presence, and then he plans to come here for good, to live here. And of the other brothers, Vlado Stamevski will come; he has a house here, too. He has everything he needs to live here. To spend his old age in the village of Odri,' we hear at the end of this report on Odri and Tvrdomir Stamevski.

Средба во Рим со Папата Јован Павле II • Meeting in Rome with Pope John Paul II at the Vatican

Средба на црковна делегација во Лешок • Meeting of a church delegation in Lešok

СРЕДБА ВО ЛЕШОК

A GATHERING IN LEŠOK

Семејството Стамевски е тесно поврзано со Лешочкиот манастир. Не само заради близината на нивното село Одри до овој семакедонски светилник, туку и заради фактот што овој манастир претставува симбол на зачувувањето на македонската вистина, а со тоа и на семејството Стамевски. Така, во една топло августовско утро во Лешок се сретнавме со Светозар-Светле Стамевски. Тогаш, уште рано – рано од сите страни народ како река надоаѓаше во Лешочкиот манастир. Брзаше старо и младо за да влезе во светите двери на легендарниот духовен храм, широко распослан среде зелената оаза близу Тетово, под полиите на високата Шар Планина.

Одекнуваа камбаните, додека големиот црковен двор бргу се исполнуваше со повеќето илјади иселени наши браќа кои, токму на тој илинденски викенд, беа стасале од Америка, Канада, Австралија, Европа и секако од цела Македонија.

Величествена беше глетката на преполнетиот Лешочки манастир. Одамна иселените од родните македонски огништа, со многу емоции, а повеќемина и со солзи во очите, го разгледуваа храмот „Св. Атанасиј“, на коначите, а до нив и старата црква „Света Богородица“. Одвреме – навреме многумина од иселениците ќе подзастанеа кога ќе успееја да се препознаат со по некој пријател, а може и со ближна рода. Годиците и децениите го сториле своето, сепак, голем касмет беше да се прегрнат братски, тука во татковата земја Македонија и токму во лешочките атари. Тоа беа и таговни, но сепак, многу радосни средби, кои се

The Stamevski family is closely tied with the Lešok Monastery. Not only because of the closeness of their village, Odri to this all-Macedonian shrine, but also for the fact that this monastery symbolizes the preservation of the Macedonian truth, and thus the Stamevski family. Hence, I met Svetozar-steve Stamevski in Lešok one hot August morning. That early morning a river of people started flowing in to the Lešok Monastery. The young and the old rushed to enter the court of the legendary shrine spread out in the midst of the green oasis near Tetovo, in the foothills of the tall Mt. Šar.

The church bells echoed while the several thousand of our migrant brothers gathered and quickly filled the large church yard, coming from the USA, Canada, Australia, Europe, and every end of Macedonia on this Ilinden weekend (2nd of August).

The overcrowded Lešok Monastery was a magnificent sight. Having had moved away from their native Macedonian hearths, with a lot of emotion, and many with tears in their eyes, they looked at the St. Atanasij Church, at the inns, and next to them the old Church of St. Mary. From time to time, many of the migrants would stop a little when they managed to recognize an old friend, or perhaps a close relative. The years had passed, but still they were lucky to give each other a brotherly hug, here in their fathers' land of Macedonia and at the Lešok Monastery precisely. These were sad, and yet joyful encounters, made eternal with the cameras and memorized forever.

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

овековечуваа со камерите и се меморираа во незаборавот.

А под сводовите на стариот и чудесно фреско-живописен храм „Св. Атанасиј“ одекнуваше силниот, милозвучен, препознатлив глас на митрополитот Кирил, тука надлежниот прв епархиски достоинственик, кој ја служеше светата литургија во овој надалеку чуен и опеан во песните манастир.

Голем број Македонци од секаде ширум светот влегуваа за да запалат свеќа за здравје и бериќет, се поклонуваа пред олтарот и иконите и, иако немаше веќе игла каде да падне, тие не заминуваа туку остануваа до крај на богослужбата, со восхит понесени од чиноначалствувањето на неговото преосвештенство - Кирил. А потоа тие беа понесени од инспиративниот говор кој го одржа митрополитот. Тој на насобраните верници и намерници, браќа по род, дојдени специјално на оваа семакедонска средба од разни страни на светот, до каде што ги распрската судбината, маката, намерата и среќата им го честита празникот Илинден и им посака здравје, среќа, љубов и напредок.

Во тој топол, пријатен ден, и сета таа прекрасна атмосфера имаа средба со домаќинот – владиката Кирил. За таа бисерна разгледница што ја видоа иселениците во Лешочкиот манастир прикажуваат и раскажуваат на поколенијата.

Митрополитот со својата пресретливост, љубезност, топол братски збор, духовна поткрепа и надеж, за секого, направи тој иселенички ден, тој семакедонски собир, да биде вистински ден за радост и незаборав и вечно да останат спомените за Лешочкиот манастир.

Underneath the arches of the old and amazingly fresco-painted Church of St. Atanasij one could hear the strong, pleasant, and specific voice of Metropolitan Kiril, the first Diocesan dignitary in charge here, who served the holy liturgy at this well known and much praised monastery.

Many Macedonians from around the world came in to light a candle for good health and fortune, and to bow before the altar and the icons. And even though it was full from wall to wall, they did not leave until the end of the service, carried away in exaltation with the church ritual of the Reverend Kiril. They were then exalted by the inspirational speech that the Metropolitan delivered. Believers and guests, our brothers had come to this all-Macedonian gathering especially. They came from every end of the world, dispersed by fate, troubles, intentions and fortune. The Metropolitan wished them a happy Ilinden and much good health, fortune, love, and progress.

On this warm, pleasant day, in that wonderful atmosphere they met the host – Bishop Kiril. The migrants tell and retell their future generations about the magnificent sights they saw at the Lešok Monastery.

With all of his hospitality, kindness, warm brotherly words, spiritual support and hope, the Metropolitan made that migrant's day, that all-Macedonian gathering, a true and memorable day of joy from which the memories of the Lešok Monastery will remain forever.

Собир во Лешок • A gathering in Lešok

Со Митрополитот Кирил во Лешок • With Metropolitan Kiril in Lešok

Во Лешочкиот манастир • At the Lešok monastery

Во манастирскиот комплекс на Попова Шанка • At the monastery on Popova Šarka

ВО МАНАСТИРСКИОТ КОМПЛЕКС НА ПОПОВА ШАПКА

AT THE MONASTERY COMPLEX ON POPOVA ŠAPKA

Со Светозар-Светле Стамевски и поголема група иселеници од Детроит го посетивме манастирскиот комплекс на Попова Шапка. Таму бевме пречекани од митрополитот Кирил, кој со големо задоволство зборуваше за историјата на комплексот, каде е изграден преубавиот храм „Св. Наум Охридски-Чудотворец“. Во таа прилика, митрополитот Кирил, меѓу другото рече дека во рамките на програмата за одбележување на 25-годишнината од обновувањето на автокефалноста на Македонската православна црква, која се реализира во текот на 1992 година, како и двете децении од конституирањето на Полошко-кумановската епархија, на Попова Шапка се одржа свеченост посветена на името и делото на еден од македонските светии свети Наум Охридски - Чудотворец. Имено, во присуство на голем број личности од државниот врв, голем број верници, претставници на културни, научни и други институции од Републиката и општините од епархијата, беше положен и осветен камен-темелник на новиот манастирски комплекс што го носи името на свети Наум Охридски, со што беше збогатен празникот на овој наш светител.

Овој чин се случи во времето кога македонската суверена и независна држава и автокефалната Македонска православна црква во светот, доживуваа сè поголема афирмација кај поклониците на правдата и вистината.

Потоа митрополитот Кирил ги информира иселениците дека ова манастирско светилиште е

With Svetozar-Steve Stamevski we visited the monastery complex at Popova Šapka and a large group of migrants from Detroit. Metropolitan Kiril met us there, and with great pleasure he told us about the history of the complex where the beautiful Church of St. Naum of Ohrid, Miracle Worker, was built. On this occasion Metropolitan Kiril said that as part of the program to mark the 25th Anniversary of the restoration of the autocephaly of the Macedonian Orthodox Church taking place in 1992, as well as the two decades since the constitution of the Polog and Kumanovo Diocese, a ceremony was held at Popova Šapka in honor of the name and work of one of the Macedonian saints, St. Naum of Ohrid, Miracle Worker. More precisely, in the presence of numerous state leaders, many believers, and representatives of cultural, scientific, and other institutions in Macedonia and the parishes of the Diocese, a foundation stone was laid and sanctified. This is the foundation stone to the new monastery complex that bears the name of St. Naum of Ohrid, which further enriched the festival day of our saint.

This event took place at a time when the Macedonian sovereign and independent state and the autocephalous Macedonian Orthodox Church throughout the world are experiencing growing affirmation among the believers in justice and the truth.

Metropolitan Kiril then informed the migrants that this monastery church was built with donations of the Macedonians from Detroit who felt special love towards this monastery. It is at about two

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

изградено со донација и од Македонците од Детроит, кои имаат посебна љубов кон овој храм. Тој е на надморска височина од околу две илјади метри и претставува господов браник на татковската Македонија. Тоа е духовно лечилиште за сите оние кои се собираат на молитва, кои во него ќе бараат милост Божја, ќе црпат мудрост и сили за големи животни постигања и радости. Според информациите од црквата, манастирот

Манастирот Св. Наум во Охрид • The St. Naum monastery in Ohrid

Св. Наум Охридски на Попова Шапка се гради на највисока кота во источната христијанска црква.

Во рамките на средбата беше организирана црковно-народна трпеза на која Кирил имаше архијерејска беседа. Тој, меѓу другото, рече дека ништо нема подостоинствено, почесно и повозвишено од тоа еден народ да живее во слога, разбирање и мир во својата слободна, суверена и демократска земја, во која создава трајни и достојни дела за своите поколенија. Тоа е одлика на македонскиот народ, кој опстојува со векови на овие немирни балкански простори. Исто така, митрополитот Кирил рече дека сите ќе ја согледаат вистината за Македонија, како што тоа го направија големите сили на чело со САД, во сета нејзина светлина и големина. Сите досегашни отпори против нас придонесоа светот да се запознае со Македонија и со нашето културно богатство и трајни цивилизациски вредности. Веруваме во конечното меѓународно признавање на Македонија од страна на целиот свет зашто она што е родено, што е создадено од Бога е предодредено да живее и да опстојува, рече митрополитот Кирил.

thousand meters above sea level and represents God's guard to our fathers' Macedonia. It is a spiritual healing place for everyone who will gather to pray, who will ask for God's mercy there, who will receive wisdom and strength for great life's achievements and joys. According to information from the church, the St. Naum of Ohrid Monastery at Popova Šapka is being built at the highest peak elevation in the eastern Christian church.

Спомен плочата на дарителите за манастирот Св. Наум
Memorial plate for the donors of the St. Naum monastery

During the gathering a church-people's lunch was organized at which the archbishop Kiril delivered a speech. He said, among other things, that there is nothing more dignifying, sincere, and exalting than one people living in harmony, understanding, and peace in its free, sovereign, and democratic country in which it creates permanent and worthy deeds for its future generations. This is characteristic of the Macedonian people, who have survived for centuries in these restless Balkan regions. Metropolitan Kiril added that everyone will realize the truth about Macedonia, just as great powers headed by the USA in all of its glamour and vastness did. Every resistance against us in the past has only contributed to the world getting to know Macedonia and our cultural wealth and permanent values of civilization. We believe in the final international recognition of Macedonia by the entire world because what was born, what was created by God, was also predetermined to live and survive, Metropolitan Kiril said.

ВОЈНАТА ВО 2001 ГОДИНА ЦРНА ДАМКА ВО ИСТОРИЈАТА

THE WAR IN 2001 – DARK BLOT IN HISTORY

Голем срам, црна дамка беше тоа што и се случуваше на нашата татковина Македонија во времето на 2001 година. Кој и какви приказни да кажува вчера, денес или кога било во иднина, не ќе може да ја помести од столбот на срамот таа црна страница што и се случи на Македонија на самиот старт од новиот милениум. Ниту народот беше консултиран за погромниот рамковен договор, ниту пак, некогаш му се објасни зошто и како дојде до него. Се вели во репортажата на Фиданка Танасковска, новинар, дописник на македонските радија во Мелбурн - Австралија и Келн - Германија.

Нас во Одри криминално-терористички банди ни ја ограбија куќата, а на сидовите уште пак и со големи букви изначкртале УЧК. Ги украдоа и моите три автомобили. И, што со тоа? Да се омрземе. Мислеа дека некој ќе се исплаши. - Ама, ве молам. Такви бандитски глупости веќе никаде не поминуваат. Јас, пак, сè сторив и во иднина ќе сторам. Во мојата родна кука, во моето родно Одри,

Тhe events that took place in our fatherland Macedonia in 2001 were a great shame and a dark blot. No matter who, or what kind of stories one may have told yesterday, today, or any time in the future, they will not be able to clear the shame of this blackness that befell Macedonia at the very start of the new millennium. The people were neither consulted about this pogrom Framework Agreement nor did anyone ever explain to them why and how it came

to be. Fidanka Tanaskova, journalist, corespondent for the Macedonian radio programs in Melbourne, Australia and Cologne Germany, wrote.

"In Odri criminal terrorist gangs robbed our house and on the walls they even wrote UЧК in capital letters. They stole my three cars. And so what? Should we

hate each other? They thought they would scare us. Oh, come on. No one falls for that kind of gang stupidity. I replaced it all and will have more in the future. In my home, in my native village of Odri, in my Tetovo, in my Macedonia, everything is in its

Светозар-Светле како бранител во Ратае • Svetozar-Svetle as a "defender" in Ratae

Манастирскиот во Лешок во текот на војната • Lešok monastery during the war

во моето Тетово, во моја Македонија, работите си доаѓаат и уште повеќе ќе легнат на своето место, ама црните страници од минатото нема никој да ги избрише, а вистината времето нема да ја посипе со пепел, туку напротив.

Знаете дека ние од Америка и Канада како и од други земји во светот, тогаш дојдовме, наши луѓе сме, токму кога се пукаше, кога со тешки придружби одвај успеавме да се пробиеме, за да видиме одблизу некои наши места во тетовскиот крај. Колку ли тагувавме заедно со нашите браќа и сестри избркани од нивните родни огништа, каде биле со векови и векови, а дојде време, за жал, да мораа да спасуваат глава по разни прифатилишта. Бевме и кај американскиот амбаса-

place and will continue settling down, but no one will erase the dark pages of the past, and time will not cover the truth with ashes, but on the contrary.

You know that we, our people, came from the USA, Canada, and other countries throughout the world in the midst of the clashes, when we needed heavy guards to penetrate, to see from close by some of our places in the Tetovo area. We mourned so much along with our brothers and sisters driven away from their native hearths, where they had lived for centuries and centuries, and unfortunately, the time had come for them to run to shelters to save their lives. We also went to see the US Ambassador Einik but came out very disappointed knowing whose side he was on.

Македонци од САД заедно со Македонската армија • Macedonians from USA with the Macedonian army

дор Ајник од кај кого излеговме разочарани бидејќи се знаеше на која страна „дува“ тој.

Митингот што го одржавме на плоштадот Македонија во центарот на Скопје, беше за да им дадеме целосна поддршка на нашите браќа во Тетовско, кои беа жртви на зло и несреќи, и да им дадеме поддршка на нашата татковина, која беше вовлечена во еден таков опасен пекол чии последици не ќе може да се санираат со децении“.

Во својот емотивен говор пред насобраниот народ на плоштадот "Македонија" Светозар-Светле Стамевски меѓу другото рече:

The meeting we held at Macedonia Square in the center of Skopje was to give our full support to our brothers in the Tetovo area who had been the victims of evil and misfortune, and to support our fatherland, which had been drawn into such a dangerous hell whose consequences no one will be able to repair for decades“.

In his emotional speech before the people that had gathered at Macedonia Square Svetozar-Steve Stamevski said the following among other things:

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

„Браќа и сестри,

Јасно и гласно одовде на целиот свет сакаме да му кажеме дека Македонија е стара нација, стара држава, и дека сите ние заедно ќе се бориме против терористите (аплауз). Ние сите заедно ќе се бориме против нив. Ние сме тука исто така за да му покажеме на светот дека сме заедно, ние, вие, сите кои сме едно - Македонци, каде и да не однела судбината, каде и да жи-

"Brothers and sisters,

Loudly and clearly, from here we wish to tell the entire world that Macedonia is an old nation, an old country, and that all together we will fight the terrorists (applause). We will all fight against them together. We are also here to show the world that we are all together, we, you, and all who are one – Macedonians, regardless of where our fate may have taken us, wherever we live, wherever we are

Светозар-Светле и Раде Михајловски во Јегуновце • Svetozar-Steve and Rade Mihajlovski in Jegunovce

вееме, каде и да сме раселени. Ова е Македонија. Ова е македонска земја, македонска држава. Така било, така и ќе остане. Никој нема право да продава држава. Никој. (аплауз) Оние што живеат во Македонија треба да имаат соживот со сите Македонци, а не да се терористи. (аплауз) Да живее наша Македонија. Да живее наша Америка.... (аплауз)

Кое срце можеше да биде камено, кога го видовме разрушениот Лешочки манастир, гордоста наша духовна. Таму одиме на вистинско духовно поклонение и прочистување. Таму, пред олтарот отсекогаш палиме свеќи молејќи се за здравје, среќа и берикет. Во коначите сме како дома, а во широкиот двор на Лешочкиот манастир сме поминувале и за среќа продолживме да поминуваме незаборавни празници, средби на иселениците, фестивали и што ли уште не.

dispersed. This is Macedonia. This is Macedonian land, a Macedonian country. So it was, and so it will remain. No one has the right to sell a country. No one (applause). Those who live in Macedonia have to live with all the Macedonians, and not be terrorists (applause). Long live our Macedonia. Long live our America... (applause)

What heart could have remained cold as stone when we saw the Lešok Monastery, our spiritual pride in ruins? We go there for true spiritual pilgrimage and relief. We have always lit candles before the altar praying for good health, happiness, and good fortune. We feel at home in the inns, and in the large yard of the Lešok Monastery we have celebrated, and luckily we continue celebrating memorable holidays, migrant meetings, festivals and many other things.

Дедото Кирил, столбот на Кумановско-полошката епархија, големиот борец и оптимист, ни е како матица околу која се собираме секогаш и кога има и кога нема повод. Повод е и самиот владика Кирил за да појдеме и да бидеме заедно, тој, навистина, е ретка фигура, кој умее да ги собере верниците, да го собере народот. Браво. Секогаш сум уживал, сум се восхитувал од неговите комуникациски можности и способности со својот на-

Kiril, the pillar of the Kumanovo and Polog Diocese, the great fighter and optimist, is like our queen bee around which we gather always, with or without a special occasion. Bishop Kiril himself is a good reason to go and be with him for he is truly a unique person who knows how to bring together the believers, the people. Bravo. I have always enjoyed, I have been impressed with his ability to communicate with his people and with his clergy.

Мишко Васовски и Светозар-Светле како војници • Miško Vasovski and Svetozar-Steve as soldiers

род, со своето свештенство. Секој не го може тоа. Нашиот надлежен тетовски архијереј е еден голем духовен водач и патриот.

Во времето на конфликтот, и тогаш, дедото Кирил бестрашно ги обиколуваше македонските духовни светилишта од кои за несреќа на цивилизациските вредности, многу се неповратно уништени или оштетени. Ете, во тие месеци, јас на улиците или на пазарот низ Тетово и Скопје среќавав чесни Албанци, мои другари, мои пријатели, со кои сме делеле добро и зло и многу сме се почитувале, што се срамеа од сета таа глупост во 2001 година. Тие ме канеа дома, бараа да испиеме заедно кафе и да поразговараме, тогаш ме викаа кај нив и ми гарантираа безбедност, ама не сакав да им правам бељи.

Знаев дека лудостите нема да траат долго. Војната заврши со тешки лузни за сиот народ, за

Not everyone can do this. Our Bishop in charge of Tetovo is a great spiritual leader and patriot.

Even during the conflict, Bishop Kiril fearlessly visited the Macedonian spiritual shrines of which, unfortunately, much of the valuable work of the past civilizations have irreparably been destroyed or damaged. During these months, on the streets or the market in Tetovo and Skopje, I met honest Albanians, my friends with whom we have shared both good and evil, and mutual respect, who were ashamed of the entire foolishness of 2001. They invited me to their homes to have some coffee and chat, they invited me to their places and guaranteed me my safety, but I did not wish to cause them any trouble.

I knew that the foolishness would not last long. The clashes finished leaving deep scars on everyone, on Macedonia. Many Macedonians from

Македонија. Многу тетовчани, многу Македонци од целата тетовска околија неповратно се иселија, етнички се чисти, тој дел на Македонија и тоа е погубна варијанта, пред која не треба да се биде слеп и глув. Па потоа кој би се чудел што народот се разочарува, што не им верува на политичарите и така натаму, темата е бескраен лавиринт.

Тогаш, во 2001 година, медиумите во Америка даваа искривена слика за настаните и воопшто за сите случувања во тоа време во Република Македонија. Затоа, според Стамевски, беа организирани демонстрациите пред CNN кога го искажавме нашиот револт на медиумската кампања против Македонија и пристрасните, необјективни извештаи со кои од нив беше бомбардиран светот.

По нашите протести и ургенции, потоа, медиумските американски колоси, во прв ред CNN информираа пообјективно. Го покажаа жално разрушениот манастир „Св. Атанасиј“ во Лешок, го покажаа и кренатиот во воздух мотел „Бриони“ кој ете и по неколку години остана да биде камен на сопнување и една таква катастрофална погрома од страна на качачките банди тогаш, долго да е предмет на кавги и пазари.

Имавме доста средби со американски конгресмени, имавме посета на Стејт департментот, имавме демонстрации пред Американскиот црвен крст и пред Белата кука. Сакавме Америка да ја слушне вистината за Македонија. Во Стејт департментот му поставивме многу прашања на тогашниот заменик-секретар на САД, Ричард Армитаж. Тој ни рече дека „Македонија ќе остане цела, никој нема да ја парчи, ние сме за Македонија и ќе и помогнеме на секој план“, не уверуваше Армитаж.

Моите тогашни а и потоа да речам, ете, лични, и активистички, и патриотски цели беа да сум во постојан контакт со конгресмени и сенатори, со Стејт департментот и пошироко за да се пробираат точните информации, кога било од која причина ќе се најде во фокусот некое прашање или дилема за Македонија.

Навистина, имаме доста позитивен однос во американската администрација кога е во прашање Република Македонија и така меѓу другото и се финализира признавањето на уставното име во 2004 година од страна на светскиот цин, и постојаната членка на Советот за безбедност на Обединетите нации - Соединетите Американски Држави“, рече Светозар-Светле Стамевски.

Tetovo and its vicinity left forever. This part of Macedonia is undergoing ethnic cleansing, which is the fatal alternative before which one must not remain blind and deaf. Who would wonder then why the people are disappointed and do not trust the politicians? – The subject is an endless labyrinth.

Then, in 2001 the US media presented a distorted picture of the events and overall developments at the time in the Republic of Macedonia. That is why, according to Stamevski, the demonstrations in front of CNN were organized when we expressed our revolt at the media campaign against the Macedonians and at the bias, non-objective reports with which they bombarded the world.

After our protests and interventions, the US media giants, CNN above all, began informing more objectively. They showed the sadly destroyed St. Atanasij Monastery in Lešok, and the Brioni Motel that was blown up in the air, which has remained even after many years, a tripping stone and a disastrous pogrom from the Kačak gangs at the time, yet to be the subject of fights and deals for a long time to come.

We had many meetings with US congressmen; we visited the State Department, and demonstrated before the American Red Cross and the White House. We wanted America to hear the truth about Macedonia. At the State Department we asked many questions of the deputy Secretary of the US, Richard Armitage. He assured us that 'Macedonia will remain intact; no one will partition it, we are for Macedonia and we will help it in every way.'

My personal, activist, and patriotic goals at the time were to remain constantly in touch with congressmen and senators, with the State Department and beyond, so that the right information would penetrate whenever any question or dilemma about Macedonia was to be the focus of attention. We really do have the positive attitude of the American Administration when the Republic of Macedonia is in question. Hence, among other things, the final recognition of our constitutional name in 2004 by the global giant and permanent member of the UN Security Council – the United States of America“, said Svetozar-Steve Stamevski.

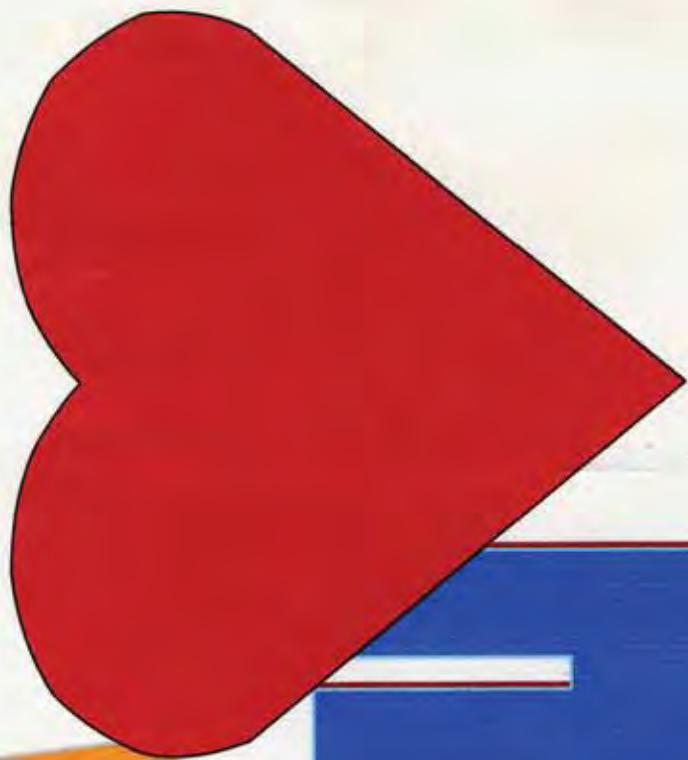
СЕДМИ ДЪЛ
АМЕРИКАНСКИ ХОРИЗОНТИ

PART VII
AMERICAN HORIZONS

MACEDOONIA

SHES

ЛИЧНО ПРИЈАТЕЛСТВО СО ЛАУРА И ЏОРџ БУШ

PERSONAL FRIENDSHIP WITH LAURA AND GEORGE BUSH

Светозар-Светле станува и личен пријател со семејството на Лора и Џорџ Буш. Многу пати ги посетил на нивниот приватен имот во Тексас, каде минале незаборавни денови во долгите разговори за најразлични теми, за какви се не прашања. „Толку пати сум зборувал пред него за долгата македонска историја, за древната цивилизација на овие македонски

Svetozar-Steve became a personal friend of the family of Laura and George Bush. Many times he visited their private property in Texas, where they spent unforgettable days with lengthy discussions on various subjects, on all kinds of issues. "I have spoken so many times before him about the long Macedonian history, about the ancient civilization in this Macedonian region,

Светозар-Светле и Џорџ Буш-постариот • Svetozar-Steve and George Bush Senior

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Светозар-Светле и Џорџ Буш • Svetozar-Steve and George Bush

Џорџ, Светлана, Џон Енглер и Светозар-Светле • George, Svetlana, John Engler, and Svetozar-Steve

Светозар-Светле и Џорџ Буш-постариот • Svetozar-Steve and George Bush Senior

Светозар-Светле со Патрик Бакенен • Svetozar-Steve with Patrick Buckanon

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Светозар-Светле со Борис Трајковски, претседателот на Македонија • Svetozar-Steve with Macedonian President Boris Trajkovski

Светозар-Светле со Владо Бучковски • Svetozar-Steve with Vlado Bučkovski

простори која и натаму постојано се ископува и потврдува низ богатите археолошки наоѓалишта, за културните вредности, за демократијата, за жилавиот опстој на мојот народ и покрај сите сцили и харибди низ кои минал и заминал тој. Сметаме минале мигови кои се памтат секогаш.

Првата американска лејди Лора Буш е исклучителна личност. Посветена мајка, сопруга, посветена хуманистка, и пред сè многу драг човек, вистинска дама, секогаш позитивна и пријателски расположена кон пријателите.

which continues to be dug out and confirmed through the rich archaeological localities. I have spoken about the cultural values, the democracy, the resistant survival of my people despite all the tortures it had to experience. We have experienced moments forever remembered.

The first American lady Laura Bush is an exceptional person. She is a devoted mother, wife, and humanist, and above all a very dear person, a true lady, always positive and friendly towards her friends.

Светлана, Џорџ, Лора и Светозар-Светле • Svetlana, George, Laura and Svetozar-Steve

Контактите, средбите, линковите, и воопшто, комуникациите со семејството на американскиот претседател, се одржуваат во континуитет како дел од многу драгата и незаборавна и архива и пасива, минато, сегашност и иднина", на што е горд, Светозар-Светле, како и неговата драга Светлана.

Стамевски потрошиле доста време, умевање, знаење, снаодливост, и секако многу пари за претседателската кампања на Џорџ Буш. Македонците во државата Охајо гласаа за него и тоа беше решавачко и за конечниот исход на изборниот резултат. Буш одржа еден од своите предизборни митинзи на најголемиот спортски стадион во оваа американска сојузна држава, и тоа беше во главна

The contacts, meetings, links, and generally the communication with the family of the American President are maintained in continuity as part of the very dear and unforgettable file, liability, past, present, and future", of which Svetozar-Steve and his wife Svetlana are both proud.

The Stamevski family spent a lot of time, skill, knowledge, cleverness, and of course a lot of money on the presidential campaign of George Bush. The Macedonians in Ohio voted for him, which determined the final outcome of the election results. Bush held one of his pre-election meetings at the biggest sports stadium in this American state, all organized and financially supported by Stamevski.

Лора Буш и Светозар-Светле Стамевски • Laura Bush and Svetozar-Steve Stamevski

организациско - финансиска „режија“ на Стамевски.

Македонското лоби во САД тогаш беше, а и продолжува да биде насочено кон афирмација на виталните прашања за Македонија, како што беше признавањето на уставното име, и поддршката на „големиот брат“ за забрзување на нашите евроинтеграции. Македонците во светот имаат една партија, тоа е Македонија. Таа идеја водилка е алфа-омега за сите минати, сегашни и идни наши заложби и конкретни дејствувања. „Знаете дека Македонецот и на камен може да создаде живот, а и неможното да го престори во можно,

Светозар со конгресменот Џо Ногерт • Svetozar-Steve with Joe Knogert

вели Светозар-Светле. Бев сигурен дека ќе биде ефектуиран сиот труд за мојот пријател Џорџ Јуниор и, така излезе на крајот, на задоволство и очекување од сите нас.

Претседателот Буш е прекрасен човек. Тој е чесен, богат некорумпиран. Да се пофалам, ама имаме слична филозофија во животот и двајцата ги сакаме луѓето без разлика какво име и презиме носат. Важно е кои се, какви се.

Џорџ е многу побожен човек. Затоа и еднаш, од поодамна му сугерирав дека ако не знае повеќе нешто за Македонија, тогаш нека ја отвори Библијата и таму ќе ја најде мојата родна земја. Исто така му реков дека на македонскиот народ му треба демократија, мир, но и целовитост. Буш ми вети дека Република Македонија ќе остане целосна.

Кога сме кај по анегдотите, да кажам дека во една

At the time, the Macedonian lobby in the USA was, and continues focusing on the affirmation of the vital issues for Macedonia, as were the recognition of our constitutional name and the support of our “big brother” in speeding up our European integration. The Macedonians throughout the world have only one party, and that is Macedonia. This leading idea is the alpha and omega of all our past, current, and future efforts and specific actions. „You know that the Macedonian can create life on a stone, and turn the impossible into possible,” Svetozar-steve says. “I was certain that all my

Светозар со Деби Стебано - сенатор • Svetozar-Steve with Senator Debby Stebano

efforts for my friend George Junior would be worthwhile, and that is how it turned out in the end, as anticipated and at everyone’s pleasure.

President Bush is a wonderful person. He is honest, rich, and uncorrupted. I can boast that we have a similar philosophy on life and we both love people regardless of the kind of first or last name they bear. What is important is who they are, and what they are like.

George is a very religious man. That is why I suggested to him once, a long time ago, that if he did not know much about Macedonia, then he should open the Bible and he will find my native land there. I also told him that the Macedonian people need democracy, peace, but also to stay intact. Bush promised me that the Republic of Macedonia would remain intact.

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Светозар-Светле, Лора и Светлана • Svetozar-Steve, Laura, and Svetlana

Светозар-Светле со Карл Левин - сенатор • Svetozar-Steve with Senator Carl Levin

прилика при средбата на претседателот и бројните конгресмени од Американскиот сенат, па кога ме виде дека сум добро облечен, претседателот Џорџ ми даде комплимент како убаво изгледам. Му возвратив дека Македонците се обично многу симпатични момчиња, после што и убаво се изнасмеавме заедно", додава Светозар-Светле.

Светозар-Светле Стамевски е еден од основачите на Американско-македонската асоцијација од Детроит, чија цел меѓу другото беше и останува така, да и помага на Република Македонија. „Десетици илјадници наши браќа не само од северноамериканскиот континент, туку може да се каже од сите страни на светот, покажаа интересирање и ја поддржуваа платформата, ги поддржаа активностите кои ги презеде Асоцијацијата. На митингот, на пример, во Бафало, кога дојдоа голем број членови, поддржувачи, симпатизери, сите тие беа единствени во ставот, дека на татковината и треба поддршка од овој вид, нагласува Стамевски. Оваа организација продолжува да оди по трасираниот пат, некогаш со посилен, некогаш со посмирен интензитет, но таа е добро што постои, што ги обединува идеите и акциите, и веруваме дека допрва ќе има уште многу поводи, прашања и иницијативи за нови пројави и кревање на гласот македонски", додава Светозар-Светле.

Speaking of anecdotes, let me tell you that on one occasion during a meeting of the President and numerous congressmen from the US Senate, when President Bush saw how well I was dressed, he gave me a compliment about how well I looked. I replied that Macedonians are usually very good looking men, after which we had a good laugh," Svetozar-Steve adds.

Svetozar-Steve Stamevski is one of the founders of the American-Macedonian Association in Detroit whose one of many aims was, and continues being to help the Republic of Macedonia. "Tens of thousands of our brothers not only from the North American continent, but we can say from every end of the world, showed interest in, and supported the platform and the activities that the association undertook. For instance, at the meeting in Buffalo, which was attended by numerous members, supporters, and followers they were all united in the position that our fatherland needs support of this kind," Stamevski emphasized. "This organization continues following the route it has marked out for itself, sometimes with a faster, sometimes a slower pace, but it is good that it exists, that it unites the ideas and actions. And we believe there are yet to come many more occasions, issues, and initiatives for new manifestations and raising of the Macedonian voice," Svetozar-Steve adds.

Батлер, Светозар-Светле и Мишко • Butler, Svetozar-Steve, and Miško

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Светозар-Светле со конгресменот Сендер Левин • Svetozar-Steve with Congressman Senders Leven

Светозар-Светле и Светлана со Џон Енглер, гувернер на Мичиген • Svetozar-Steve and Svetlana with John Engler, governor of Michigan

Светозар-Светле со Антони Морако • Svetozar-Steve with Antony Moracco

Светозар-Светле со сенаторот Давид Баниер • Svetozar-Steve with the Senator David Banier

СВЕТОЗАР - СВЕТЛЕ СТАМЕВСКИ

Светозар-Светле, Виктор Дијас и Тврдомир • Svetozar-Steve, Victor Dias, and Tvrdomir

Светозар-Светле со Дик Пастумас • Svetozar-Steve with Dick Pastumas

Светозар-Светле со Ричард Арматеш • Svetozar-Stevе with Richard Armatess

Светозар-Светле со Џон Конир • Svetozar-Stevе with John Conier

Тврдомир, Батлер и Светозар-Светле • Tvrdomir, Butler, and Svetozar-Steve

Светозар-Светле со градоначалникот на Општината Вашингтон во Мичиген • Svetozar-Steve with the mayor of the Municipality of Washington, Michigan

Светлана со Министерката Митрева и амбасадорот Димитров • Svetlana with the Minister Mitreva and Ambassador Dimitrov

Светозар-Светле со Џо Кнонберг • Svetozar-Svetle with Joe Knonberg

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Светозар-Светле со Претседателот Бранко Црвенковски • Svetozar-Steve with the President Branko Crvenkovski

На отворањето на амбасадата на Република Македонија • At the opening of the Embassy of the Republic of Macedonia

Светозар-Светле со Бучковски и Рамсвелд • Svetozar-Stevе with Bučkovski and Ramsfeld

Светозар-Светле со Премиерот Бучковски • Svetozar-Stevе with Prime Minister Bučkovski

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Светозар-Светле и Светлана со пријатели • Svetozar-Steve and Svetlana with friends

Славе Николовски - Катин, авторот на оваа книга со својата сопруга Нада • Slave Nikolovski-Katin, the author of this book with his wife Nada

Македонци пред Белата кука • Macedonians in front of the White House

Црквата „Св. Богородица“ во Детроит • St. Mary's Church in Detroit

ПРЕТСЕДАТЕЛ НА МПЦ „СВЕТА БОГОРОДИЦА“ ВО ДЕТРОИТ

PRESIDENT OF THE MACEDONIAN ORTHODOX CHURCH OF ST. MARY IN DETROIT

Ветозар Стамески е немирен дух кога станува збор за афирмација на националните достоинства, и кога станува збор за афирмација на името македонско, на црквата македонска, на својот народ и на своите две татковини-македонската во која се роди и американската во која со своето семејство, век векува.

Steve Stamevski is a restless spirit when it comes to affirmation of the national dignity, the Macedonian name, the Macedonian church, his people, and his two fatherlands – Macedonia, in which he was born, and the USA in which he lives with his family.

For a long time, he has been a part of this self-organization of the Macedonians in our largest

Управата на „Св. Богородица“ за 2004-2005 година на денот на свечената заклетва
The management of St. Mary's Church for 2004-2005 on the day of their official oath

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Тој одамна е дел од сиот тој колаж на себеорганизирање на Македонците во најголемата наша доселеничка колонија во САД, во најголемиот светски центар на автомобилската индустрија, а тоа е Детроит. Така и се иницираа, така и се организираа многу друштва, здруженија, асоцијации, организации и секако, црковните општини во овој значаен политичко-економски и бизнис центар на државата Мичиген - Детроит.

Срекен е што повеќе млади Македонци способни генерации родени и образовани во САД, навлегуваат во сите сфери од животот од индустријата од правото, економијата, универзитетите и каде сè не.

Уште од првите денови на неговото доаѓање во Америка, Светозар-Светле доаѓа во духовните светилишта. Така е и до ден - денешен. Со гордост зборува за најголемиот и најубавиот високо издигнат македонски храм на една од најпрометните патни артерии на Детроит, за црковната општина „Раѓање на Пресвета Богородица“.

migrant colony in the USA, in the world's largest center of the automobile industry, Detroit. Thus, they initiated and organized many societies, associations and organizations, and of course the church parishes in this important political, economic, and business center of the state of Michigan – Detroit.

He is happy that many young Macedonians, talented generations born and educated in the USA, are entering every field of life from industry to law, to economy, universities and every other field.

Svetozar-Steve visited the churches from the very early days of his arrival in the USA and nothing has changed today. He speaks proudly of the biggest and most beautiful Macedonian church that stands tall on one of the busiest highways in Detroit, the church parish of the Birth of St. Mary.

Светозар-Светле со Митрополитите Кирил и Стефан • Svetozar-Steve with Metropolitans Kiril and Stefan

МПС „СВЕТА БОГОРОДИЦА“

MACEDONIAN ORTHODOX CHURCH OF ST. MARY

Детроит, метрополата во која живеат Светозар-Светле Стамевски и неговото семејство е велеград и пристаниште на излезот на реката Детроит во државата Мичиген. По големина е петти град во САД и претставува светско средиште на автомобилското производство. Тој е центар и седиште на компаниите „Форд“, „Крајслер“ и „Генерал Моторс“, потоа на индустријата за авиони, тенкови, електрични машини и е еден од најразвиените трговски центри. Него го формирале Французите, а во состав на САД е од 1796 година. Детроит, исто така, е еден од центрите на црнечкото население, а претставува и значаен културен и спортски центар на САД.

Уште во 19 век во Детроит почнале да се доселуваат Македонци од сите краишта на Македонија, а според некои податоци нив ги има повеќе од десетици илјади и тоа од Прилепско, од Леринско, од Охридско, од Гостиварско, но најбројни се од Тетовско, од Преспанско и од Битолско. Велат дека Вратница - Тетовско и Љубојно - Преспанско небаре се преселиле во Детроит. Во овој повеќемилионски град, особено во Хемтремик и Стерлинг Хаитц, Македонците отвориле многу фирми, ресторани, агенции, фабрички погони. Еден од нив во Детроит е познатиот и признат бизнисмен Светозар-Светле Стамевски. Таму ечат неколку македонски радиочасови, а има и македонска телевизиска програма, има фолклорни групи, спортски клубови. Затоа обично се вели дека Македонците во Детроит се

Детроит, the metropolis in which Svetozar-Steve Stamevski lives with his family, is a large city and port on the Detroit River in the state of Michigan. It is the fifth largest city in the USA and is a world center of automobile production. It is the center where we find the headquarters of the Ford, Chrysler, and General Motors companies, of the industry for airplanes, tanks, and electrical machines, and one of the most developed trade centers. It was founded by the French, but has been part of the USA since 1796. Detroit is also one of the centers of the black population, and is one of the most significant cultural and sports centers of the USA.

Macedonians from all over Macedonia began migrating to Detroit as early as the 19th century. According to some data, there are some tens of thousands of them from the areas of Prilep, Lerin, Ohrid, and Gostivar. Most come from the areas of Tetovo, Prespa, and Bitola. It appears, they say, that the village of Vratnica, near Tetovo, and Ljubojno, near Prespa, moved to Detroit. The Macedonians founded many companies, restaurants, agencies, and factories in this huge city, particularly in Hamtramck and Sterling Heights. Svetozar-Steve Stamevski is one of the well known and renowned businessmen in Detroit. Here there are many Macedonian radio shows, a Macedonian television program, folklore groups, and sports clubs. This is why they usually say that the Macedonians in Detroit feel at home, because they have preserved fully their customs and traditions, just like they

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

чувствуваат како дома, бидејќи целосно ги зачувале обичаите и традиции, како во „стариот крај“ - во Македонија.

Активностите за организирано опфаќање на Македонците во Детроит и од околните места почнаа уште пред Втората светска војна со формирањето на Македонско-американскиот народен сојуз (МАНС). Меѓутоа, како резултат на големосрпската и големобугарската пропаганда, вистинското македонско црковно живеење за Македонците почна дури во седумдесеттите години од минатиот век. Имено, во 1974 година се формира Иницијативен одбор за организација на македонска православна црква под јурисдикција на Македонската православна црква (МПЦ), што значеше еден нов општествен живот.

Иницијативата за формирање и изградба на своја македонска црква меѓу Македонците од Детроит постоеше уште од поодамна. Меѓутоа, таа желба се исполни дури кога на 14 јануари 1975 година се конституира Иницијативен одбор за формирање на МПЦ „Раѓање на Пресвета Богородица“ во Ворен - Детроит, која беше примена во закрила на Светиклиментовата црква и потпадна под нејзина јурисдикција. Првата

were in their native land of Macedonia.

Activities to organize the Macedonians in Detroit and the surrounding areas began way back before WWII with the formation of the Macedonian American People's Union. However, due to the greater Serbian and greater Bulgarian propaganda, the true Macedonian church living began as late as the 1970's. More precisely, in 1974 a steering committee was formed to organize a Macedonian Orthodox Church under the jurisdiction of the Macedonian Orthodox Church (MOC), which meant a new social life.

The initiative to form and build their own Macedonian church had been present among the Macedonians in Detroit for quite some time. Their wish came true on 14 January 1975 with the constitution of the steering committee for the foundation of the MOC of the Birth of St. Mary in Warren, Detroit, which was taken under the protection of the St. Clement's Church and fell under its jurisdiction. The first bishop's liturgy in this colony was delivered at a Roman Catholic church in August 1975, by the bishop in charge, Metropolitan Kiril, in a joint service with Mihail, Metropolitan of the Vardar region at the time. This was followed by an

Во МПЦ „Св. Богородица“ во Детроит • At St. Mary's Church in Detroit

Во МПЦ „Св. Богородица“ во Детроит • At St. Mary's Church in Detroit

архијерејска литургија во оваа колонија ја отслужи надлежниот архијереј, митрополитот Кирил, во сослужение на тогашниот повардарски митрополит Михаил, подоцна поглавар на МПЦ во една римокатоличка црква во август 1975 година, а потоа беше организиран пикник на кој присуствуваа повеќе илјади иселеници.

Како резултат на бројните активности, собраниите средства и силната желба на Македонците да имаат свој македонски духовен и културно-просветен дом, во периодот кога се одбележуваа 75-годишнината од Илинденското востание, на 13 август 1978 година, митрополитот Кирил, во сослужение на бројни свештеници, а пред многубројни посетители е извршено осветување на местото, а на 24 декември 1978 години беше купена зградата во Ворен, која е осветена на 20 јули 1980 година. Осветување го изврши митрополитот Кирил.

Денес стариот објект на црквата е продаден а изградена е нова црква која претставува соборен храм и најголем објект на МПЦ во САД. До храмот се изградени големи сали и други простории што претставуваат убав македонски архитектонски комплекс. Местото беше осветено на 25 септември 1995 година, а на 21 септември

organized picnic which was attended by several thousands of migrants.

As a result of the numerous activities, the funds raised, and the strong desire of the Macedonians to have their own Macedonian spiritual, cultural, and educational center, at a time when the 75th Anniversary of the Ilinden Uprising was being marked, on 13 August 1978, Metropolitan Kiril - in a joint service with numerous priests and before numerous visitors – consecrated the place. On 24 December 1978, they purchased the building in Warren which was sanctified on 20 July 1980. Metropolitan Kiril conducted the ceremony.

The old church building was then sold, and a new church was built. It is a cathedral church and the biggest building of the MOC in the USA. Large halls and other facilities were built near the church, and it is all one beautiful Macedonian architectural complex. The place was sanctified on 25 September 1995, and the foundation stone was laid on 21 September 1998. The new St. Mary hall was sanctified by Archbishop Stefan and Metropolitan Kiril on 21 September 2000, while the church was sanctified on 21 September 2002.

The St. Mary Church is one of the most significant Macedonian spiritual, cultural, and educational

Архиепископот Стефан и митрополитот Кирил со членови на црквата • The archbishop Stefan and mitropolitan Kiril with the Church memebers

1998 година е поставен камен-темелникот. Новиот објект на Св. Богородица, поточно сала-та, е осветен од архиепископот Стефан и митрополитот Кирил на 21 септември 2000 година, а црквата беше осветена на 21 септември 2002 година.

Црквата „Св. Богородица“ е еден од најзначајните македонски духовни и културно-просветни центри во САД. Таа е собиралиште на голем број Македонци од Детроит и од околината и организатор на бројни кативности, меѓу кои и на црковно-народните собири.

Претседател на Црковната управа на Света Богородица е Светозар-Светле Стамевски, кој заедно со своето семејство и со голем број членови на црковната општина посветува огромно време за прогресот на црквата. Црквата Св. Богородица беше домаќин на 31-от црковно-народен собир на Американско-канадската македонска православна епархија во 2005 година.

centers in the USA. It is the gathering place of many Macedonians from Detroit and its vicinity, and it organizes numerous activities, including the church-people's meetings.

Svetozar-Steve Stamevski is the current president of the St. Mary Church board. Along with his family and numerous members of the church parish, he devotes an enormous amount of time to the progress of the church. He is the patron and one of the biggest donators of the St. Mary Church.

СВЕТОЗАР - СВЕТАС СТАМЕВСКИ

Во МПЦ „Св. Богородица“ во Детроит • In St. Mary Church in Detroit

Светозар-Светле со Митрополитите Кирил и Стефан • Svetozar-Steve with Metropolitans Kiril and Stefan

Ацо Атанасовски, Коста Јовановски и Злате Петровски • Aco Atanasovski, Kosta Jovanovski, and Zlate Petrovski

Светозар-Светле со Љупчо Лордановски на собирот во Детроит • Svetozar-Steve with Ljupčo Jordanovski at the Church Convention in Detroit

СВЕТОЗАР - СВЕТЛЕ СТАМЕВСКИ

Денес Светозар-Светле Стамевски е истакнат Македонец кој, покрај бизнисот се занимава и со политика. Тој е афирмирана личност во македонската дијаспора во САД, угледен бизнисмен и верник, како и голем дарител и хуманитарна личност, со околу 60.000 долари на „Св. Богородица“. Светозар-Светле заедно со сопругата Светлана беше кум на црквата „Св. Богородица“ во 2001 година, кога и подари 21.000 долари. Меѓутоа, посебна чест на семејството беше кога Светозар и Светлана беа кумови на чинот на осветувањето на новата црква „Св. Богородица“ на 21 септември 2002 година.

Today, Svetozar-Steve Stamevski is a distinguished Macedonian. In addition to his business, he is also into politics. He is an affirmed figure in the Macedonian Diaspora in the USA and beyond. He is also a prominent businessman, a believer, and a generous donator who has given about \$60,000 to the Macedonian Church of St. Mary (Sveta Bogorodica) in Detroit. Svetozar-Steve and his wife Svetlana were the main sponsors, or 'kumovi', of the St. Mary Church in 2001. The family was especially honored and pleased when Svetozar-Steve and Svetlana were kumovi during the sanctification of the new Church of St. Mary in Detroit on 21 September 2002.

Светозар-Светле и Светлана • Svetozar-Steve and Svetlana

ОСМИ ДЕЛ
ДРУГИТЕ ЈА СВЕТОЗАР СВЕТАС
СТАМЕНСКИ

PART VIII
OTHERS ABOUT SVETOZAR-STEVE STAMEVSKI

To Mr. Steve Stamevski,

Thank you for your support of the Republican National Committee. Grassroots leaders like you are the key to building a better, stronger, more secure future for our nation and all Americans.

Best Wishes,

George W. Bush

МОСТ МЕЃУ САД И МАКЕДОНИЈА

A BRIDGE BETWEEN USA AND MACEDONIA

Светозар и Светлана живеат во Америка но, секогаш со мислите се со родната Македонија. Не само низ бизнисот, туку газда Светозар е многу активен и во афирмирањето на македонското име, култура, традиции, на македонскиот црковен живот, еве, сега и како претседател на најголемата македонска црква во Америка, тоа е Света Богородица во Детроит.

Светозар е иницијатор за формирањето на Американско-македонската асоцијација во Детроит, која направи неколку исклучително ефектни акции, вклучена е активно во собирањето на хуманитарна и друга помош за Република Македонија, ги организираше протестите на Македонците пред ООН. Тука се и постојаните лоби-активности со водечките американски институции и личности и со медиумите за пробивање и за обнародување на македонската вистина во оваа пријателска земја, вистината и фактите за древна Македонија

Светозар решава да се вклучи во политиката. Смета, а тоа се покажа како исправен потег, дека многу може да помогне за Република Македонија, доколку стане дел од Републиканската партија на Америка. Тој е многу активно вклучен во двете успешни изборни кампањи на претседателот Џорџ Буш и е задоволен поради тоа.

Svetozar-Steve and Svetlana live in the USA, but their thoughts are always in their native Macedonia. Not only through his business, but master Svetozar-Steve is also very active in affirming the Macedonian name, culture, traditions, and Macedonian church living. He is currently

the president of the biggest Macedonian church in the USA, the Church of St. Mary in Detroit. For instance, Svetozar-Steve initiated the formation of the American-Macedonian Association in Detroit, which conducted several extremely effective campaigns. It is also involved actively in raising humanitarian and other forms of aid for Macedonia, and they organized the Macedonian protests in front of the UN headquarters. They also have ongoing activities in lobbying with the leading American institutions, personalities, and media with the aim of penetrating and making the Macedonian truth known in this friendly country, and spreading the facts and truth about ancient Macedonia.

Svetozar-Steve believes – and this proved to be the right move – that he could help the Republic of Macedonia a lot if he joined the Republican Party of the USA. He was very actively involved in the two successful election campaigns of President George Bush, and he is glad.

THE FLAG of the UNITED STATES OF AMERICA

This is to certify that the accompanying flag was flown over the United States Capitol at the request of
Representative Candice Miller.

This flag was flown in recognition of Svetozar Stamevski's election as
President of the Macedonian Cultural Center and St Mary's Orthodox Church.

February 17, 2005

DATE

Candice S. Miller

CANDICE MILLER
MEMBER OF CONGRESS
10TH DISTRICT - MICHIGAN

THE WHITE HOUSE

WASHINGTON

December 13, 2004

**Dr. Svethozar Stamevski and Friends
Macedonian American Council
8811 18 Mile Road
Sterling Heights, Michigan 48313-3204**

Dear Dr. Stamevski and Friends:

Thanks so much for your kind note. I am honored by the trust and confidence of the American people. This is a time of challenge and opportunity, and I look forward to the work ahead.

May God bless you, and may God continue to bless America.

Sincerely,

A handwritten signature in black ink, appearing to read "G. W. Bush", written over a light blue horizontal line.

George W. Bush

ДНЕВНИК

РЕДАКЦИЈА
02/3297-855
ФАКС:
02/3297-554

ДЕНЕСКА ПРИЛОГ
ГЛОБУС

ГОДИНА IX БРОЈ 2601

ИЗДАВА СЕКОГ ДЕН СРЕДНО ВО НЕДЕЛА, ЦЕНА 10 ДЕНАРЕ

ПЕТОК, 3 НОЕМВРИ 2001

НИКОЛА ДИМИРОВ
СЕ ЗАТВОРА ПРАША-
ЊЕТО ЗА ИМЕТО СТР.2

РЕАКЦИИ ПРИМЕРОТ НА
САД ДА ГО СЛЕДИ И
ЕВРОПСКАТА УНИЈА СТР.3

СКОПЈЕ ЗАГИНАА ДВАЈЦА
РАБОТНИЦИ ОД ОДРОН
НА ЗЕМЈА СТР.5

ХРОНИКА МИРКО ХРИСТОВ
МИТИНГУВАШЕ, ПОЛИЦИЈАТА
НЕ ГО ВИДЕЛА СТР.15

ВРЕМЕ

мин. 8 до 12°C
макс. 15 до 21°C

АМЕРИКАНСКИОТ СТЕЈТ ДЕПАРТМЕНТ ЈА ПРИЗНА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА ПОД УСТАВНОТО ИМЕ

САД: Република Македонија!

Затекната од одлуката, Грција ги осуди САД и најави жесток отпор во сите европски институции

ТАТЈАНА ПОПОВСКА

С одржните Американски Држави вчера ја признаа нашата држава под уставното име - Република Македонија. Македонскиот државен архив денес сите општини лидери и од власта и од опозицијата и широк народ во земјата ја поздравил одлуката на САД. Грција реагираше негативно и упорно демаршира во Вашингтон и најави силан отпор во сите европски институции.

Веста за признавањето на Македонија под уставното име вчера ниту не изненади ниту не изненади за наредни работи. Имено Митрев прв ја ја соопшти амбасадорот на САД во Македонија Лоренс Белар, по што бил информира и кабинетот на премиерот Хари Костов. Владата изјави дека денес постои силна емоционалност и ентузијазам, а за нив бавно се објави наредбата од Вашингтон.

Грците ќе нè блокираат и во НАТО и во ЕУ

Обележител на Грција, Караманлис

Грците очекувале САД да ја признаат Македонија под уставното име наредно за Белиот куќа.

Претседателот на грчкиот парламент поддржа американскиот со-

Грција се заканува дека Македонија нема да може да влезе ниту во НАТО ниту во ЕУ се додека проблемот со името не биде решен на начин кој ќе ги задоволи двете страни, направи вчера познато во Белото куќа директорот.

Грците претрпеа многу караманлиски реакции на своите колеги, лидерите на ЕУ, кои беа соборени на сајтот во Енгланд, се подготвуваат да ги поопштит своите граници. Во ЕУ оваа новина не беше прифатена со ентузијазам. (Опширно на стр.2)

креатар Колин Пауел и тоа официјално започна во сета афера. Според навестите од македонските медиуми и од Амбасадата на САД во Скопје, околу 18 часот СТЕЈТ ДЕПАРТМЕНТот решише на преговорите денеска да ја соопшти одлуката за признавање Македонија под уставното име. САД така ја признаваат Република Македонија, а не претседателот во востановата македонската република. (Продолжува на стр.3)

Обедот на СТЕЈТ ДЕПАРТМЕНТот денес ја информираше амбасадата на Македонија Шимониси и Буш.

Протести на Грчката црква

Грчката православна црква ја подготвила за организираниот протест за да доведе до одлучувањето наредно да ги соборат своите македонски интереси, направи вчера одлучношот митрополит Атина. Тој направи дека одлуката на САД за признавање на уставното име на македонската држава да биде истакната заедно со митрополитот на Београд.

ИСЛЕДЕНИЦИТЕ ВО ОХАЈО ТВРДАТ

Македонците му помогнаа на Буш да победи

Фотографиран за време на кампањата на Буш во Охајо, првото дете на САД, Лора Буш и Сетите Станиславски

Македонското лоби во САД ќе биде насочено кон афирмација на виталните прашања за Македонија

Македонците во САД имаат голема заслуга за победата на претседателот Џорџ Буш на претседателските избори, тврдат членови на Републиканската партија Сетите Станиславски.

Тој вели дека Македонците во Охајо гласаа за Буш и сета дека тој било решавачко во претседателската трка.

Македонското лоби во САД ќе биде насочено кон афирмација на виталните прашања за Македонија, како што се признавањето на државното име и афирмација на американската поддршка за напредокот.

алка на нашата земја во европските институции изјави Станиславски.

Тој вели дека на македонско-американската асоцијација. Во организација на Станиславски, на неопознатиот спортски стадион во Охајо.

Буш одржал еден од своите предизборни митинзи. Тој вели дека на митингот во Буш биле тројца македонски лобисти, кои се изјавиле на барањето од сопругата на американскиот претседател, Лора Буш, да се фотографира со нив.

(Д.С.)

ПОСЛЕДНА ВЕСТ

Арафат почина?

Јасер Арафат вчера во 17:30 часот починаа едно последно на се уште мистериозна болест, објави премиерот на Луксембург, но лекарите на луксембуршкиот лидер изјави дека денеска е мртв.

Арафат починаа преку 15 минути - околу во 17:45 часот лукембуршкиот премиер Жан-Клод Јаннер, а исто изјави и степен до американскиот претседател Џорџ Буш, кој претрпеа говор и рече „Бог да го пробои Арафат“, и лоренс дека САД ќе продолжи да трагаат мир на Блискиот Исток и држави за Палестинците.

Но, денеска во исто време се јави и официјалниот партизан на војската Белем на Палестина и рече „Господот Арафат не умира“.

Во тој момент на изјави, ги посетиле властите видувачи и префрлија дел од сигурноста на Арафат на премиерот Амад Курен.

Арафат преку еден пад во кола и биле префрлен и одлучно за интервјуа на тој, во крвниот сообраќај.

(Опширно на стр.19)

МИС - X
РЕСТАУРАЦИЈА
Овој центар за реставрација на старите фотографии и документи, а и на сите видови на старите документи.
Телефон: 02/3297-123
02/3297-123
02/3297-123

КОМПЛЕТНА ПРОГРАМА НА ГОЛЕМО И МАЛО

ИЗВОЗНИК И ДИСТРИБУТЕР НА КВАЧИЛА И АМОРТИЗЕРИ
за сите германски возила
КРИС И ТОМ 02/3297-888
02/3297-778
SACHS

ОРИГИНАЛНИ АУСПУСИ И КАТАЛИЗАТОРИ СО 18 мес. ГАРАНЦИЈА
B-E-D-A
02/2763-227, 3095-984
ЕСЕНСКИ

Специјализирана продавница
O-M за оригинални **BMW** делови
Т.Ц. Лептокарија, (02) 3065 191, 3062 895

HOLLYWOOD DVD & VIDEO
PRINCO
DVD-R 26 CD-R 9.9
LG DVD-R 26 CD-R 9.9

МЛЕКАРА
дојо Витела
Телефон: 047-358-110, 02-3297-123
02-3297-123
Единствени во Македонија
произведувачи
млеко производи

Република Македонија
КОМИСИЈА ЗА ОДНОСИ СО ВЕРСКИТЕ
ЗАЕДНИЦИ И РЕЛИГИОЗНИ ГРУПИ

Republic of Macedonia
COMMISSION FOR RELATIONS WITH
RELIGIOUS COMMUNITIES AND GROUPS

Бул. Кочо Рацин 14 блок 9, Скопје, Р Македонија
телефакс + 389 2 3226-777; 3225-032
e-mail: rkovz@mt.net.mk
www.kovz.gov.mk

Bul. Koco Racin 14 blok 9, Skopje, R Macedonia
phone/fax + 389 2 3226-777; 3225-032
e-mail: rkovz@mt.net.mk
www.kovz.gov.mk

ВЕРЕН НА ПРАДЕДОВСКИОТ ЗАВЕТ

Некаде на почетокот на мандатот во Комисијата за односи со верските заедници и религиозни групи, се сретнав со Тврдомир, Злате и Светле. Нашата средба започна со дебатата околу грбот на Република Македонија кој се наоѓа на сидот од канцеларијата. Мојата прва средба беше збогатена со информации за напорите за изградбата на храмот на Македонската православна црква во Детроит во Соединетите американски држави, "Св Богородица".

Две години подоцна Светле Стамевски е претседател на македонската православна црковна општина.

Средбите со него се исполнети со ведрина и дух на амбициозност специфична за луѓето од бизнис круговите на западниот свет. Неговата грижа за непреченото функционирање на македонската заедница во оваа северноамериканска метропола, постојаната грижа за родокајните случувања, особено на оние од тетовскиот крај, желбата да се пронајдат нови пријатели преку воспоставувањето на нови пријателства со американските влијателни личности. Особено неговата инволвираност во активностите околу претседателската кампања на актуелниот претседател на САД г-динот Џорџ Буш, го сместува во онаа генерација која покажува дека американското гесло "не прашаувај што Америка направи за Тебе, туку прашај се што Ти направи за Америка" е силен мотив да се вгради меѓу втемелувачите на одличните американско-македонски односи.

Светозар-Светле Стамевски е дел од македонските иселеници на северноамериканскиот континент, кои со несебичност и непрегорна работа се втемелуваат во прекрасните градителски традиции на македонските неимари, градејќи православни храмови и културни центри, жаришта каде ќе се слави Бог на македонски јазик, ќе се унапредува културата и ќе се грижи за традицијата да стане дел на мултикултурниот процес на американското општество.

Господинот Светозар-Светле Стамевски несомнено и припаѓа на онаа горостасна македонска генерација која прави успешен исчекор во интегративната на новото општество и земјата која ја избрал за сопствено живеење и неговото потекло. Тој исчекор само ја потврдува спецификата на македонскиот човек, да ја сака својата земја, но и да остане верен на прадедовскиот завет, да се сака православната вера, да гради цркви и манастири, да се грижи за интегритетот и идентитетот на Македонската православна црква, да ја унапредува македонската култура и традиција, едноставно да е дел на американската заедница и на своите традиции.

Проф. д-р Цане Мојаноски

Претседател на Комисијата за односи
со верските заедници и религиозни групи

Elder Bush takes campaign to Warren

He says son is 'confident, wants to do good things.'

By Oralandar Brand-Williams
The Detroit News

WARREN — Former President Bush, flanked by Gov. John Engler and U.S. Sen. Spencer Abraham, told supporters in Michigan the recent debates gave the American people a good look at how his son would act as president.

"Ever since the first debate people learned what we've always known," Bush told the crowd of about 350 at a campaign rally Monday at Immaculate Conception Ukrainian Catholic Schools in Warren. "He's confident and wants to do good things for our country."

Bush, on a one-day visit to Michigan, said his eldest son, Texas Gov. George W. Bush, is a believer in a powerful military.

"He will be a strong president," Bush said. "He believes, as I do, in a strong freedom around the world. The happiest day of my life will be when my son is elected president of the United States."

The elder Bush's message was a welcomed one for 47-year-old Washington Township resident Steve Stamevski, who gushed after taking a picture with the former president.

"They're the most honorable people," said Stamevski, who sported two Bush campaign buttons on the lapels of his suit. "They are my idols."

Stamevski said he is impressed with Bush's educa-

Former President Bush, left, discusses the campaign with Steve Stamevski of Washington Township.

tion proposals.

"We're in a new millennium and you have to change things

in this country," he said.

Earlier Monday, the former president urged supporters

during a campaign rally at Hope College in Holland to keep up their efforts.

"If we can carry Michigan, George W. Bush will be the next president of the United States. Please continue working hard on his behalf," Bush told about 1,800 people gathered for the college rally.

Gov. Bush is scheduled back in Michigan on Thursday and Friday. Last minute campaigning has become a family affair for the Bush family. Barbara Bush, the candidate's mother, and Laura Bush, his wife, campaigned in the state last week.

Oralandar Brand-Williams can be reached at (313) 222-2690 or at bwilliams@det-news.com.

Буш на Коледе со Македонците

На средбата што за Коледе била организирана во Детроит, во реон во кој главно живеат Македонци, претседателот на САД Џорџ Буш се симнал од бината за да се поздрави со Светозар Стамески – Светле.

–Со тоа Буш му направи голема чест на Стамески, кој е македонски лобист и член на Републиканската партија, но и на другите присутни Македонци, изјави Петко Зафировски, член на Македонско–американската национална асоцијација.

Американскиот претседател се заблагодари за поддршката на претседателските избори. Инаку, на средбата биле поканети неколкумина членови на Асоцијацијата, а Стамески бил специјален гостин.

(Агенција за иселеништво)

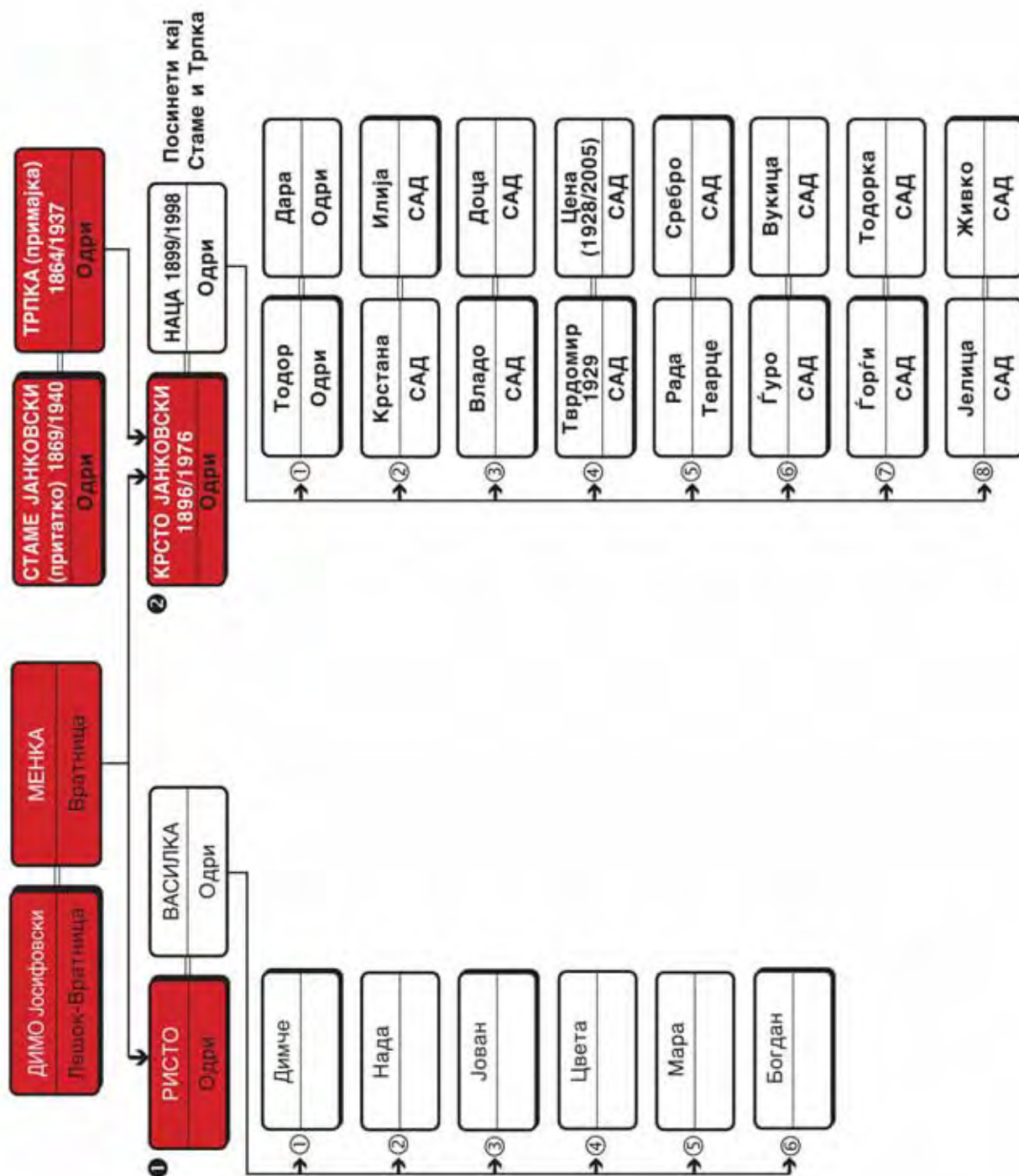

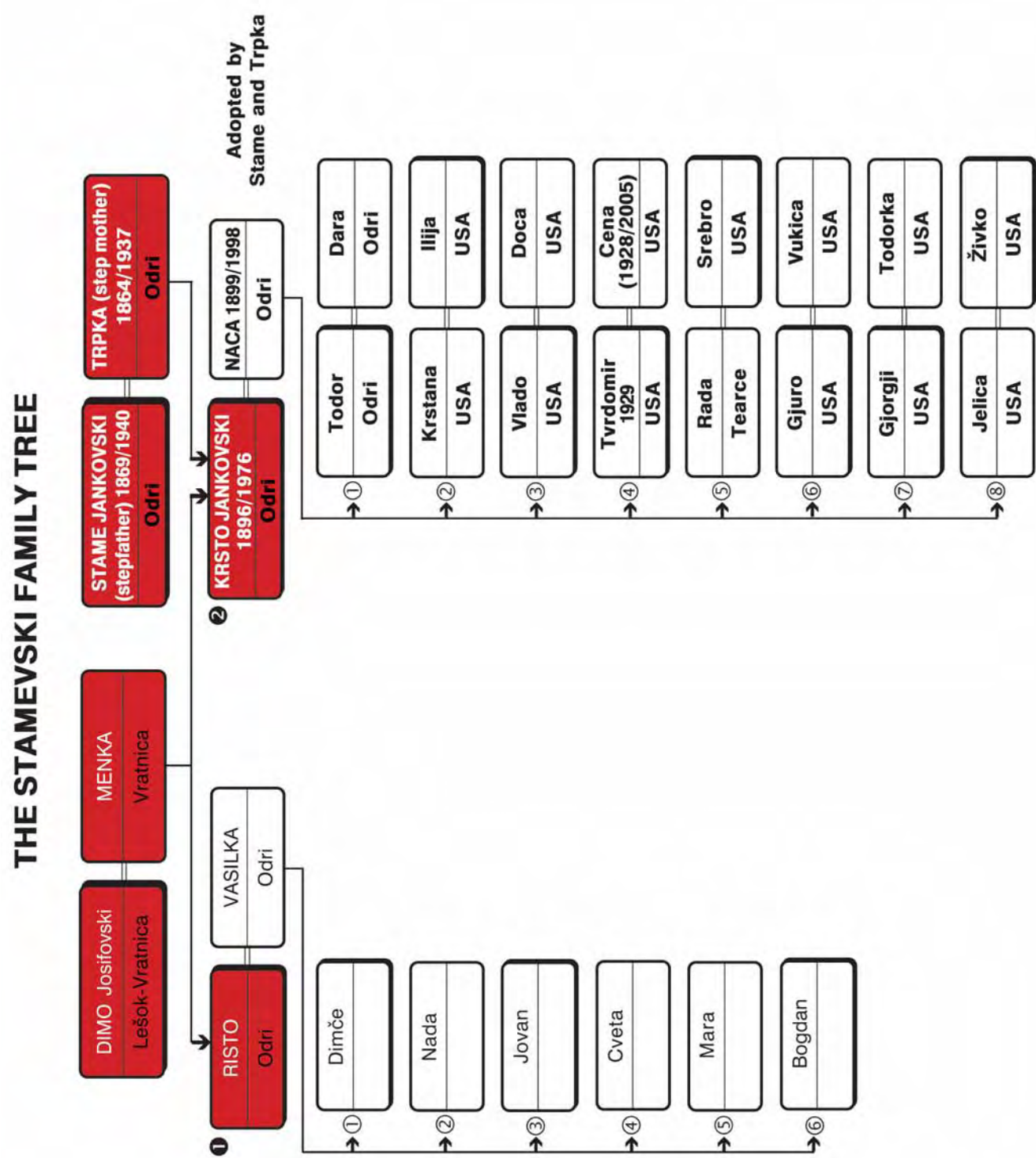
РОДОСЛОВИЕТО
НА СЕМЕЙСТВОТО СТАМЕНСКИ

THE STAMENSKI FAMILY TREE

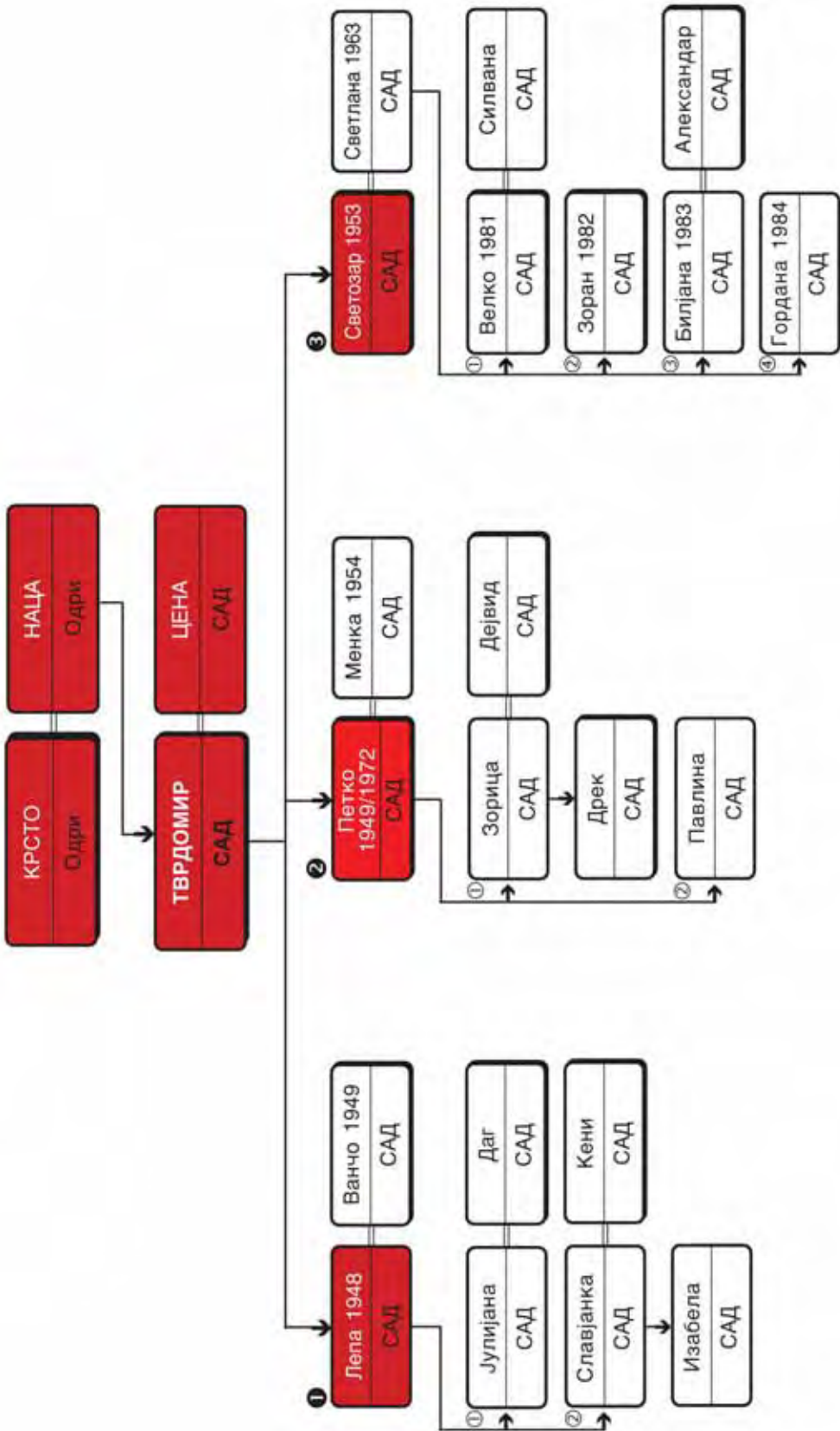
СЕМЕЈНОТО СТЕБЛО НА СТАМЕВЦИ

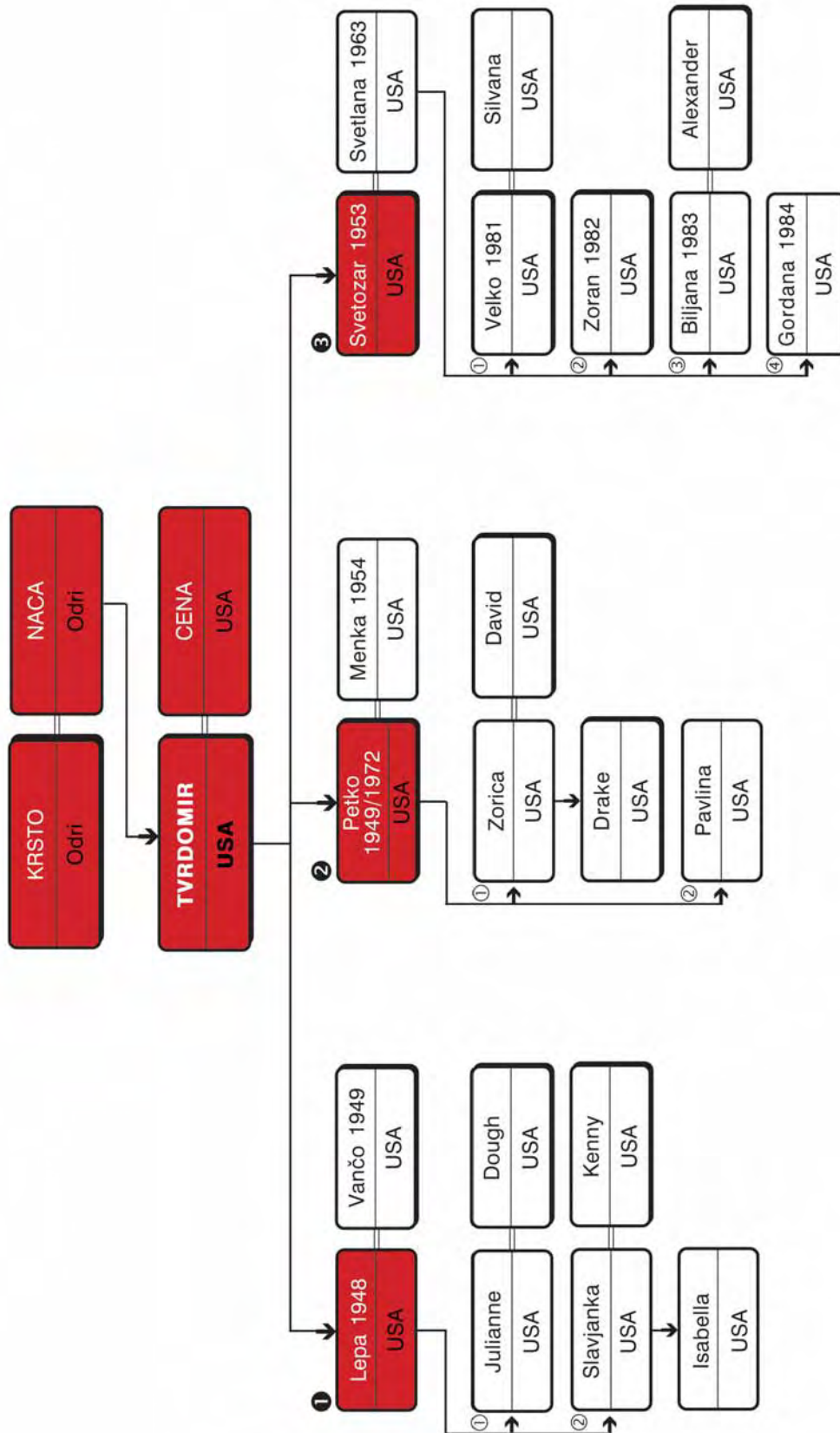

РОДОСЛОВИЕТО НА ТВРДОМИР И ЦЕНА (АНТОВСКИ)

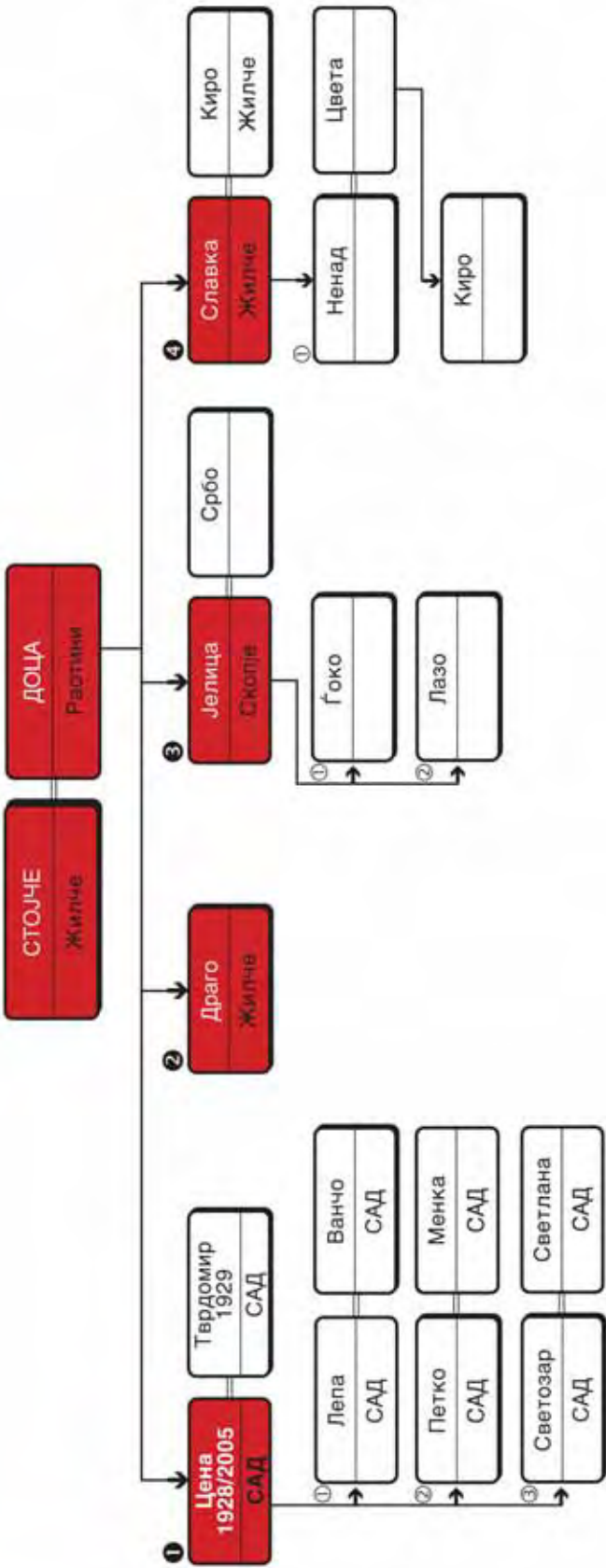

THE FAMILY TREE OF TVRDOMIR AND CENA (ANTOVSKI)

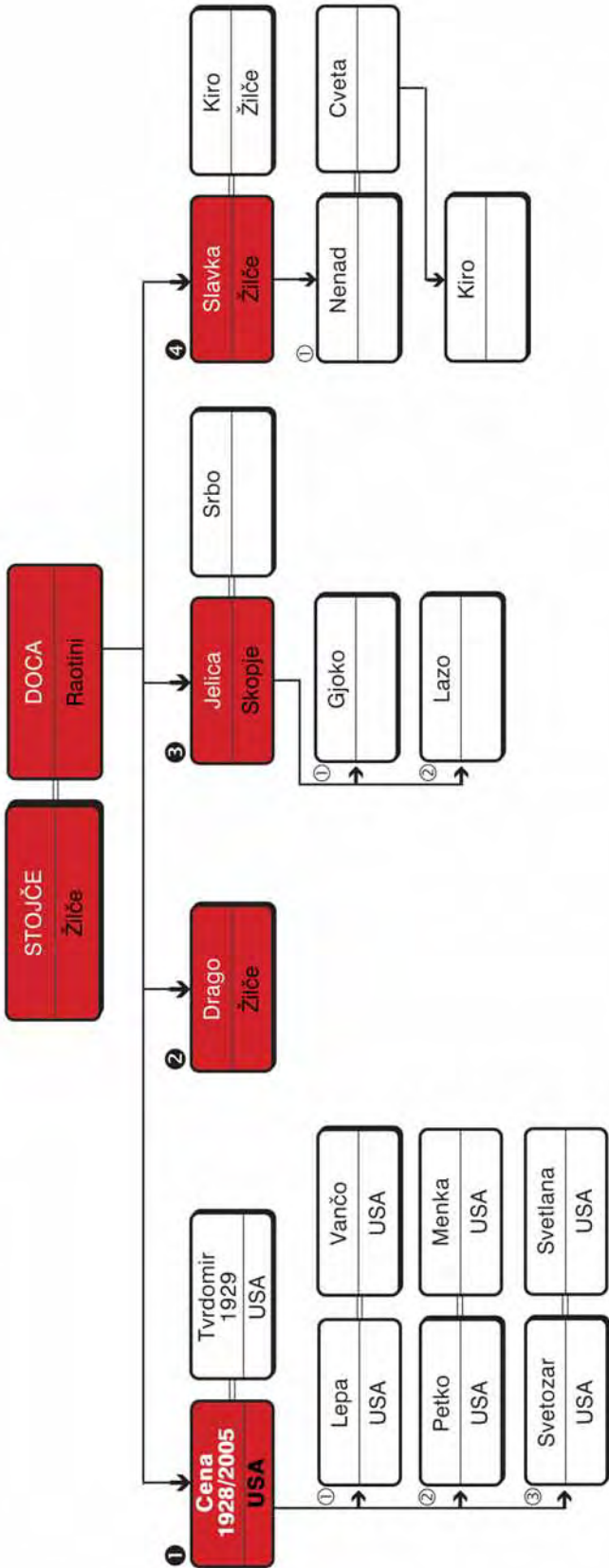

РОДОСЛОВИЕТО НА ЦЕНА (АНТОВСКА)

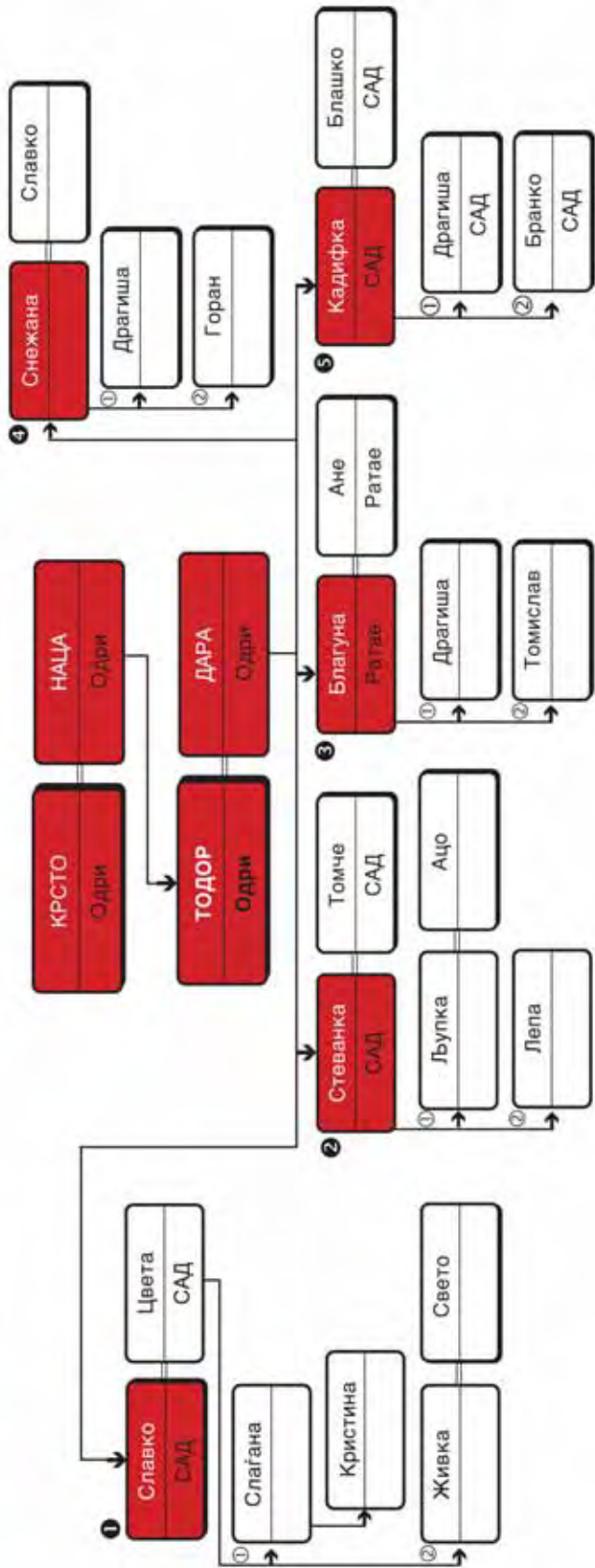

THE FAMILY TREE OF CENA (ANTOVSKA)

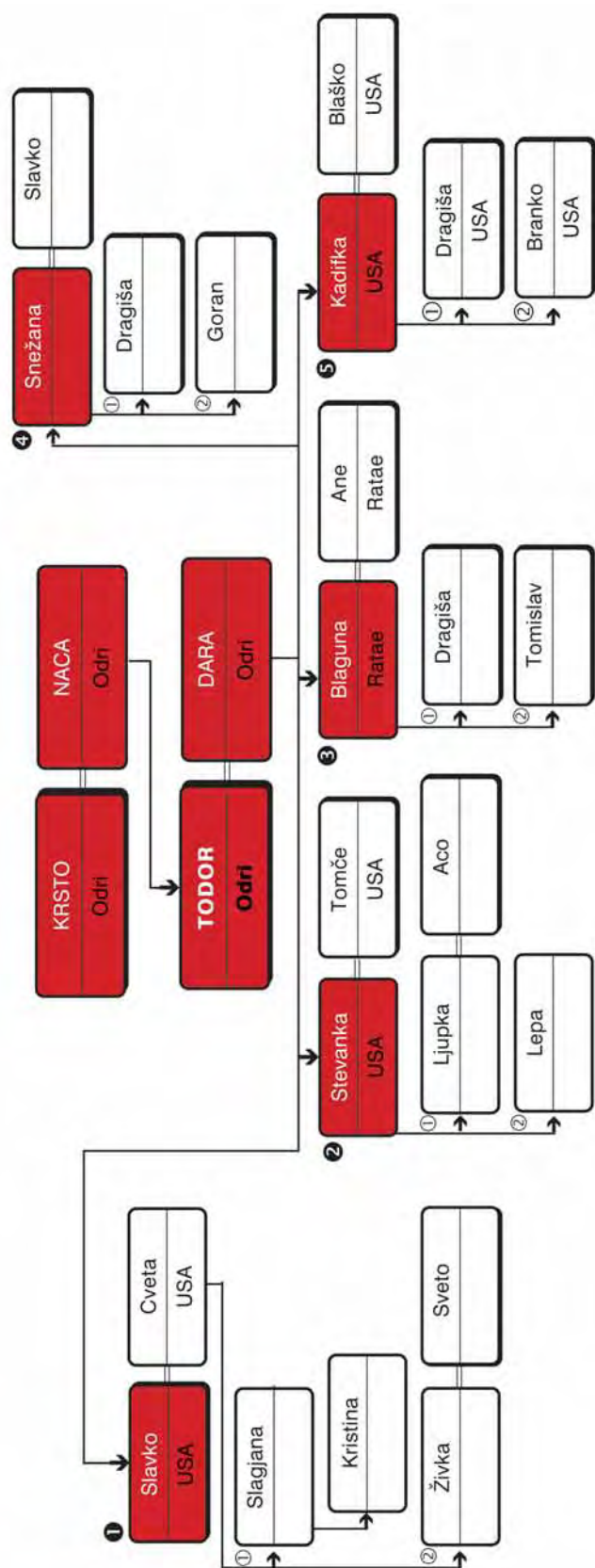

РОДОСЛОВИЕТО НА ТОДОР И ДАРА (СТОЛЕВСКА)

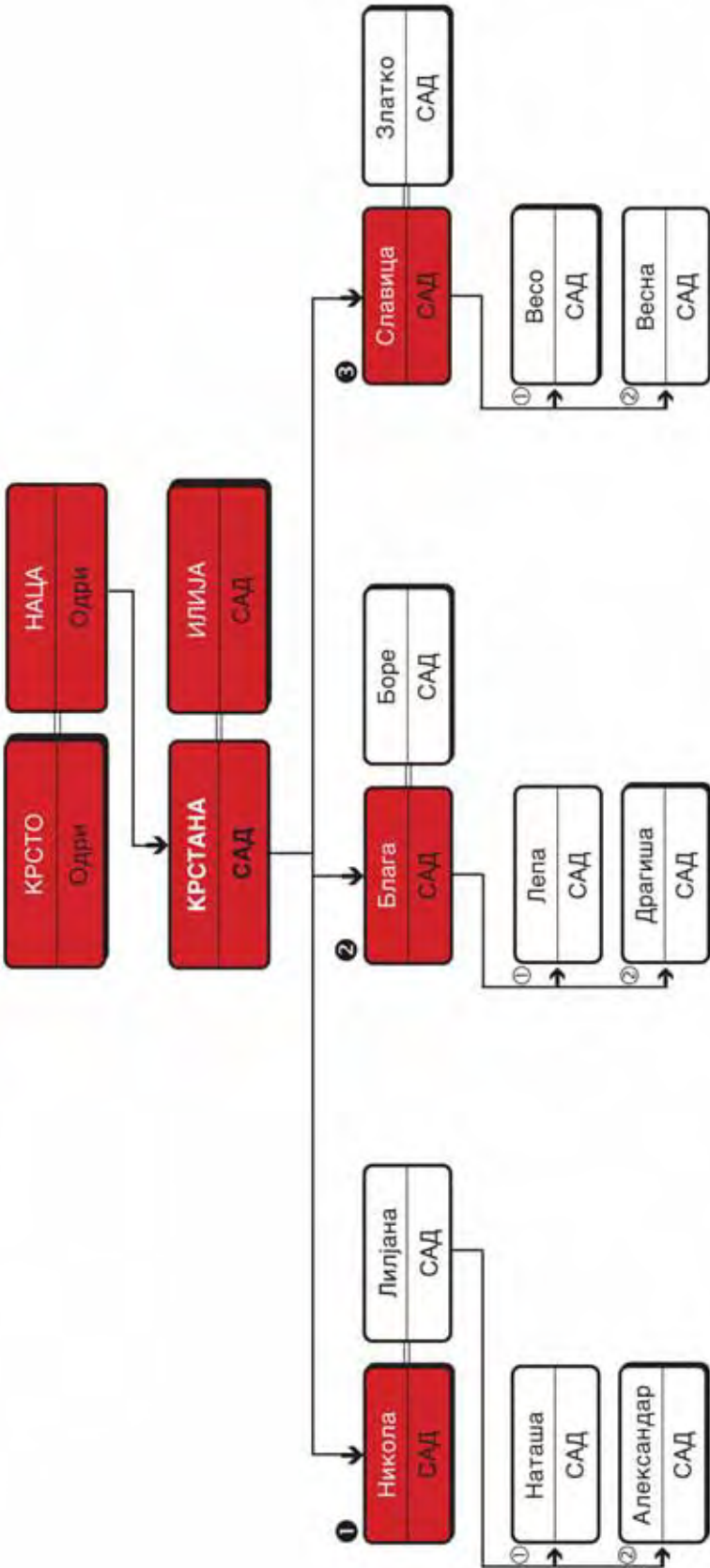

THE FAMILY TREE OF TODOR AND DARA (STOLEVSKA)

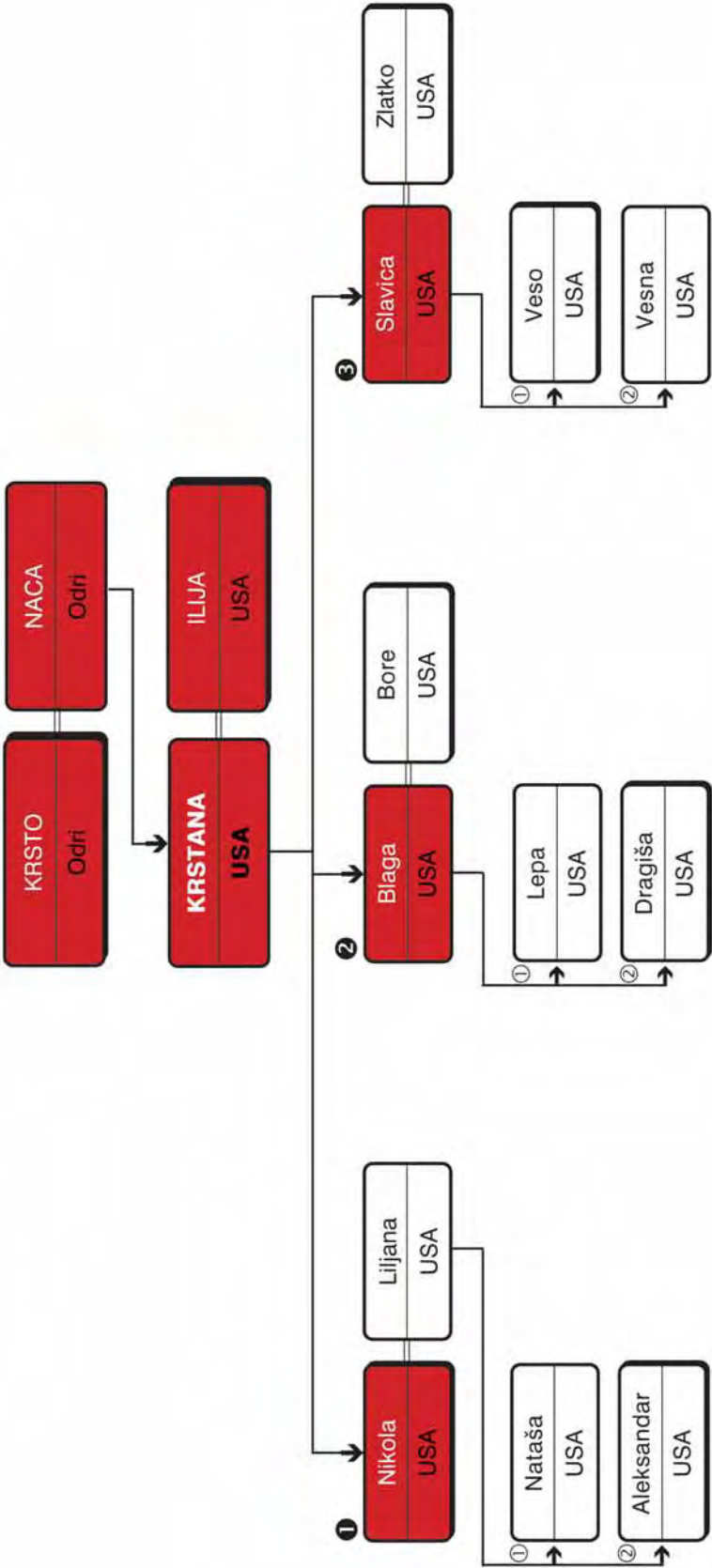

РОДОСЛОВИЕТО НА КРСТАНА И ИЛИЈА (ЈОВАНОВСКИ)

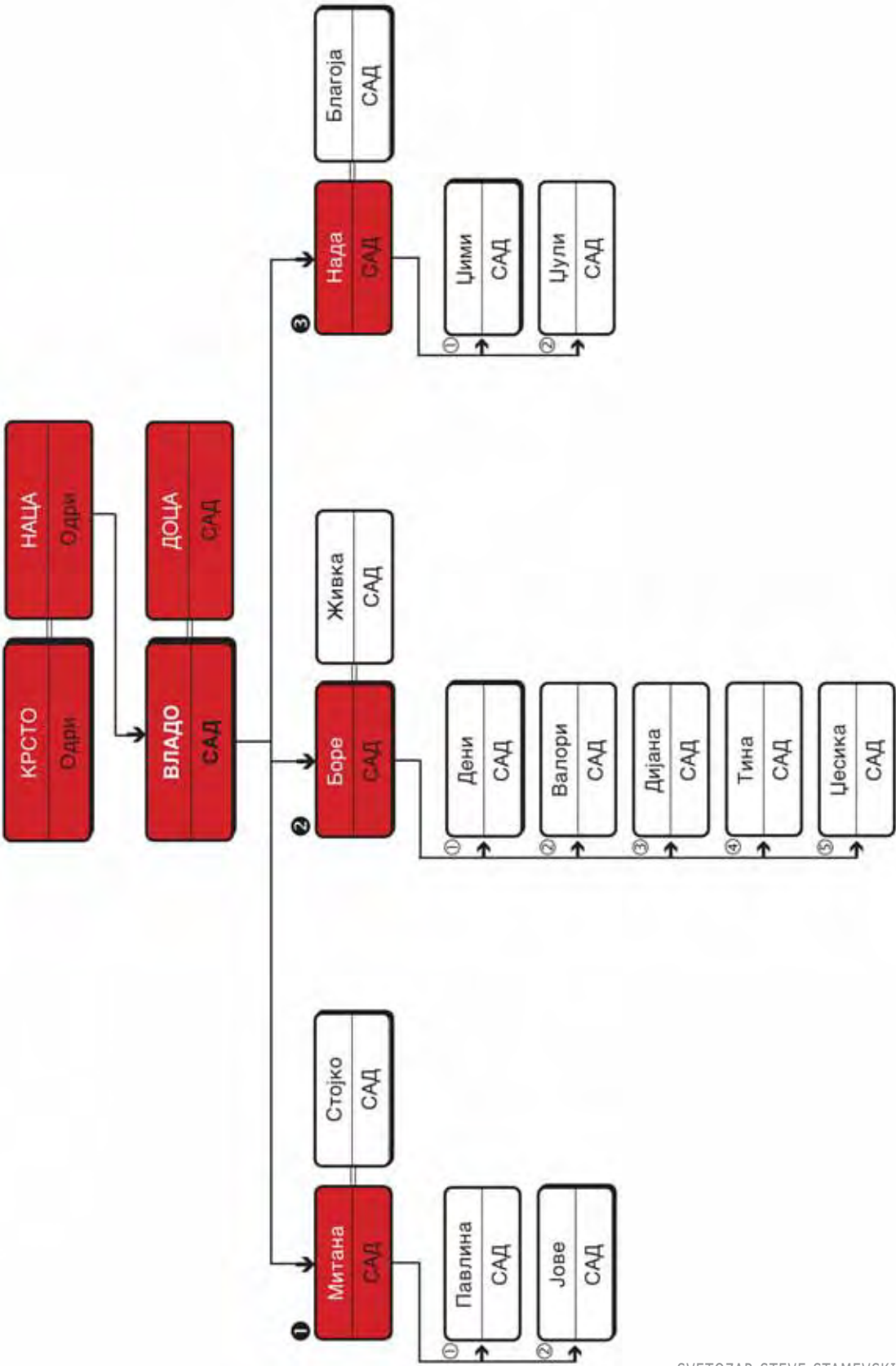

THE FAMILY TREE OF KRSTANA AND ILIJA (JOVANOVSKI)

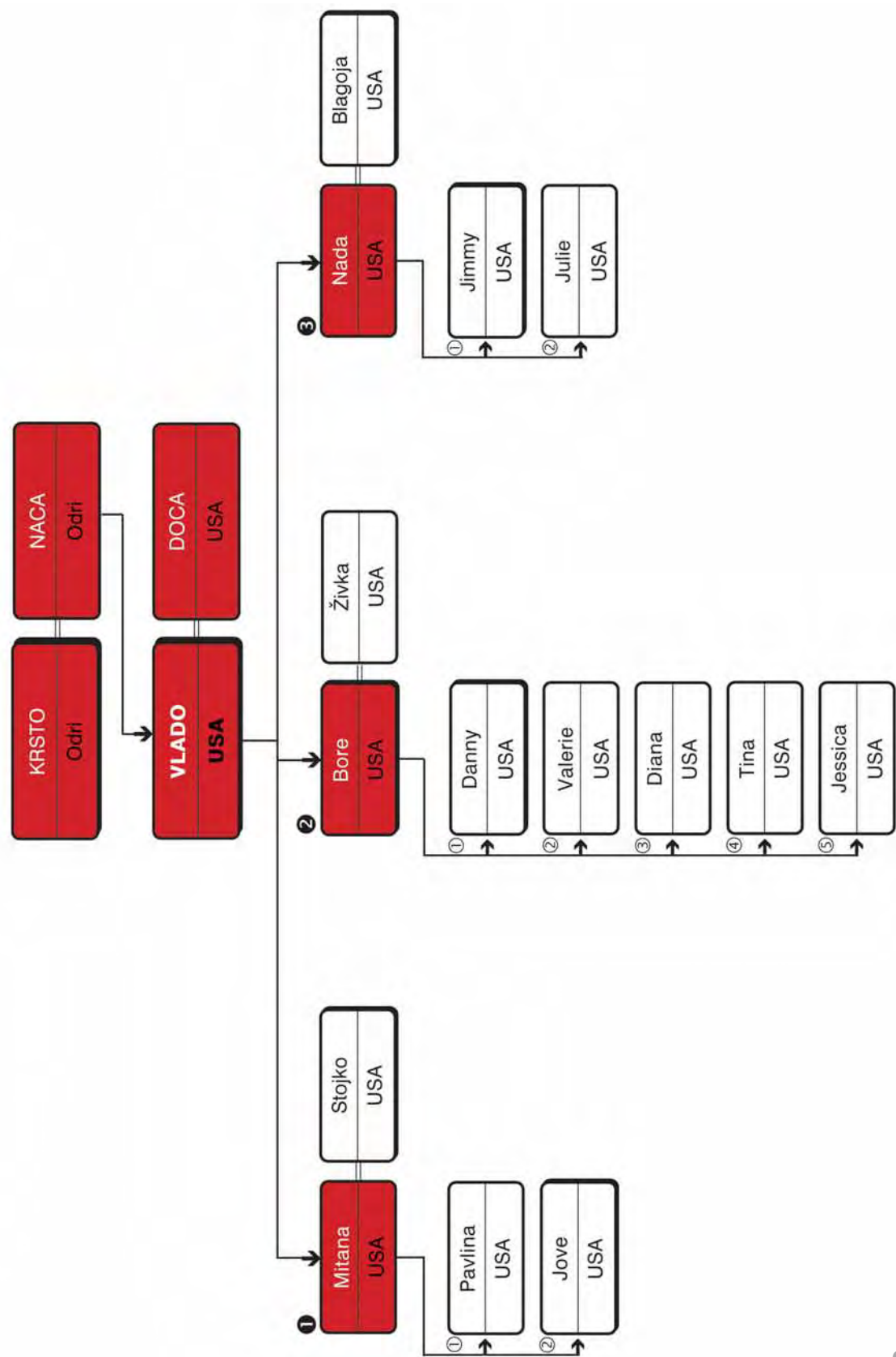

РОДОСЛОВИЕТО НА ВЛАДО И ДОЦА (БЛАЖЕВСКА)

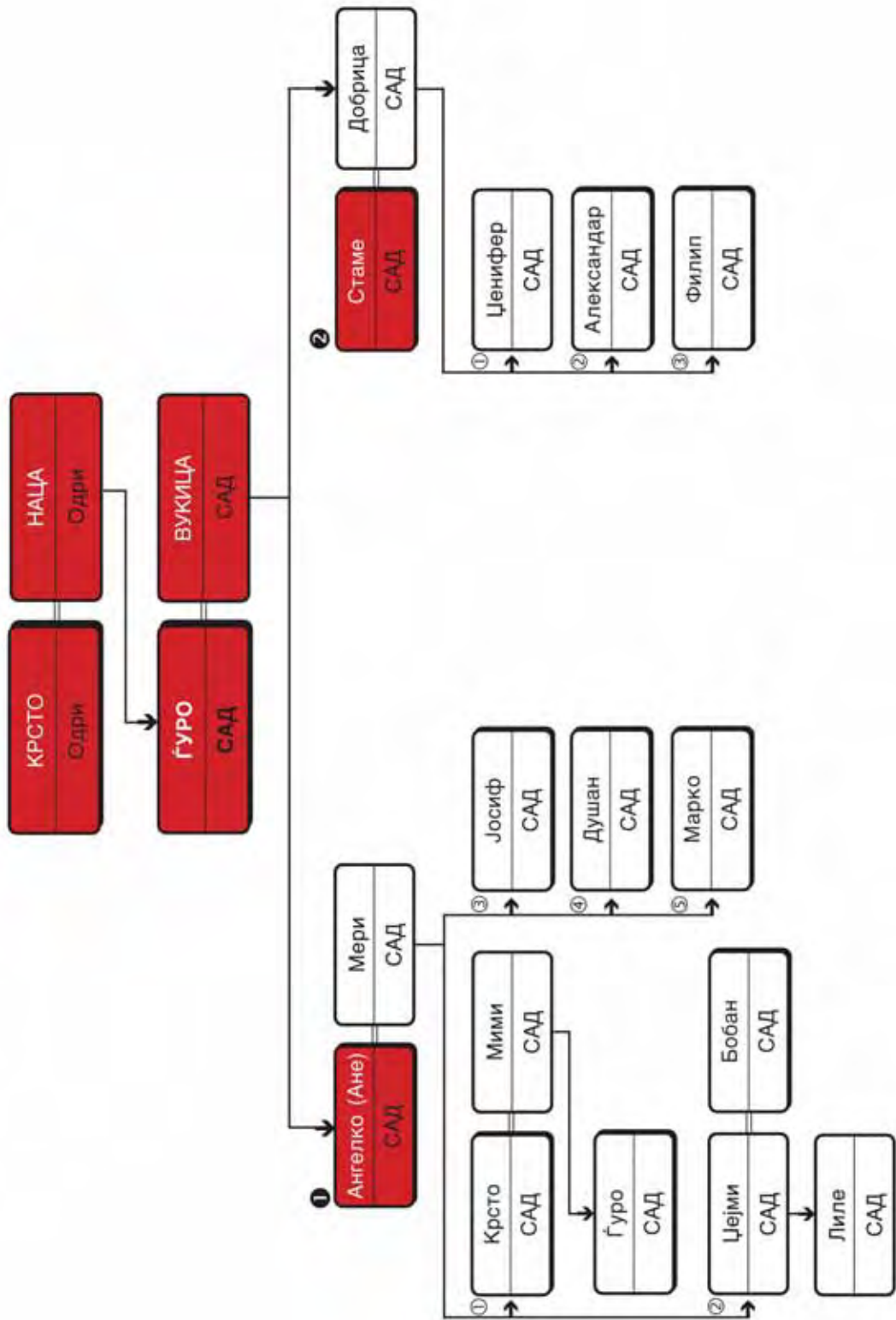

THE FAMILY TREE OF VLADO AND DOCA (BLAŽEVSKA)

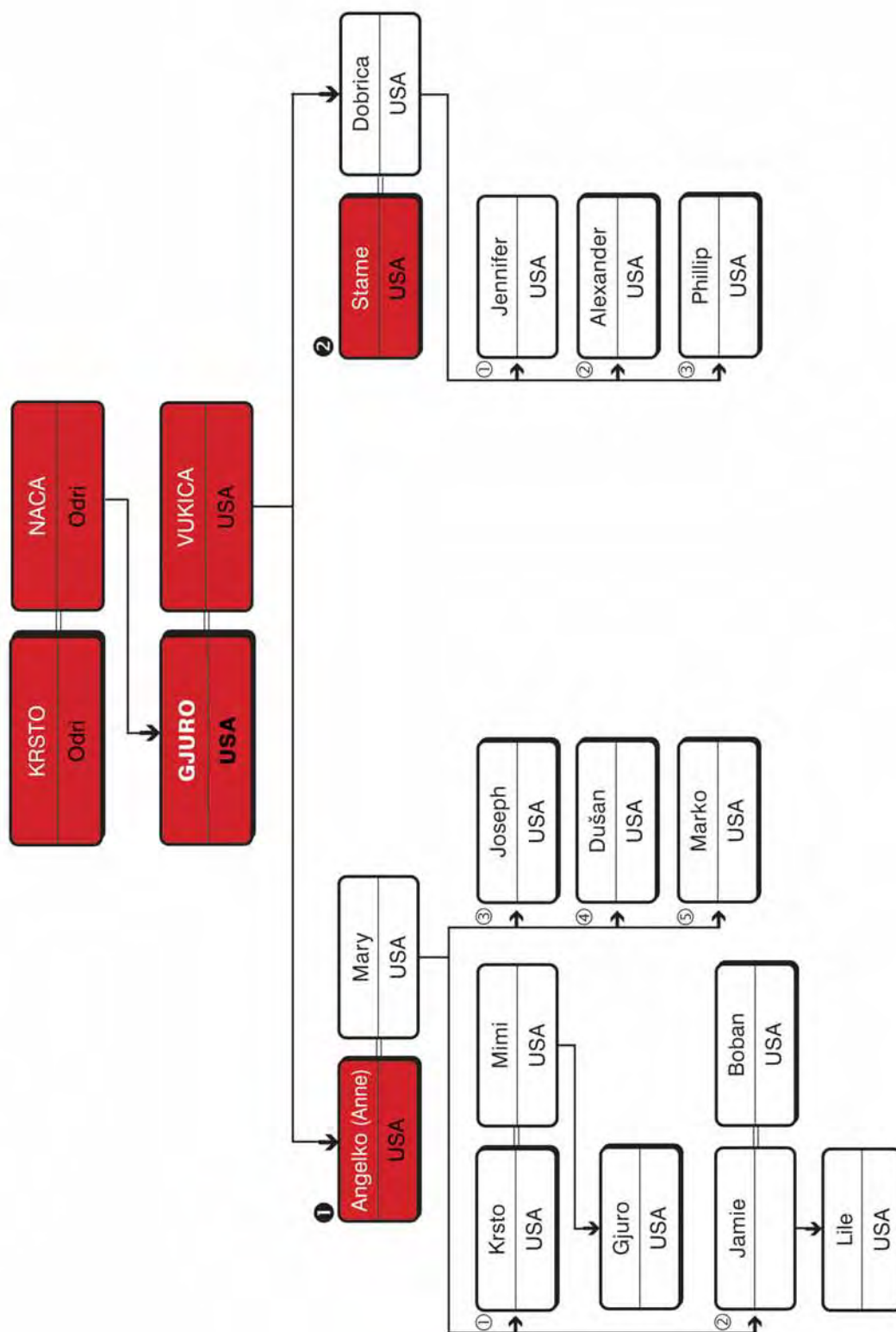

РОДОСЛОВИЕТО НА ЃУРО И ВУКИЦА (ПЕРОВСКА)

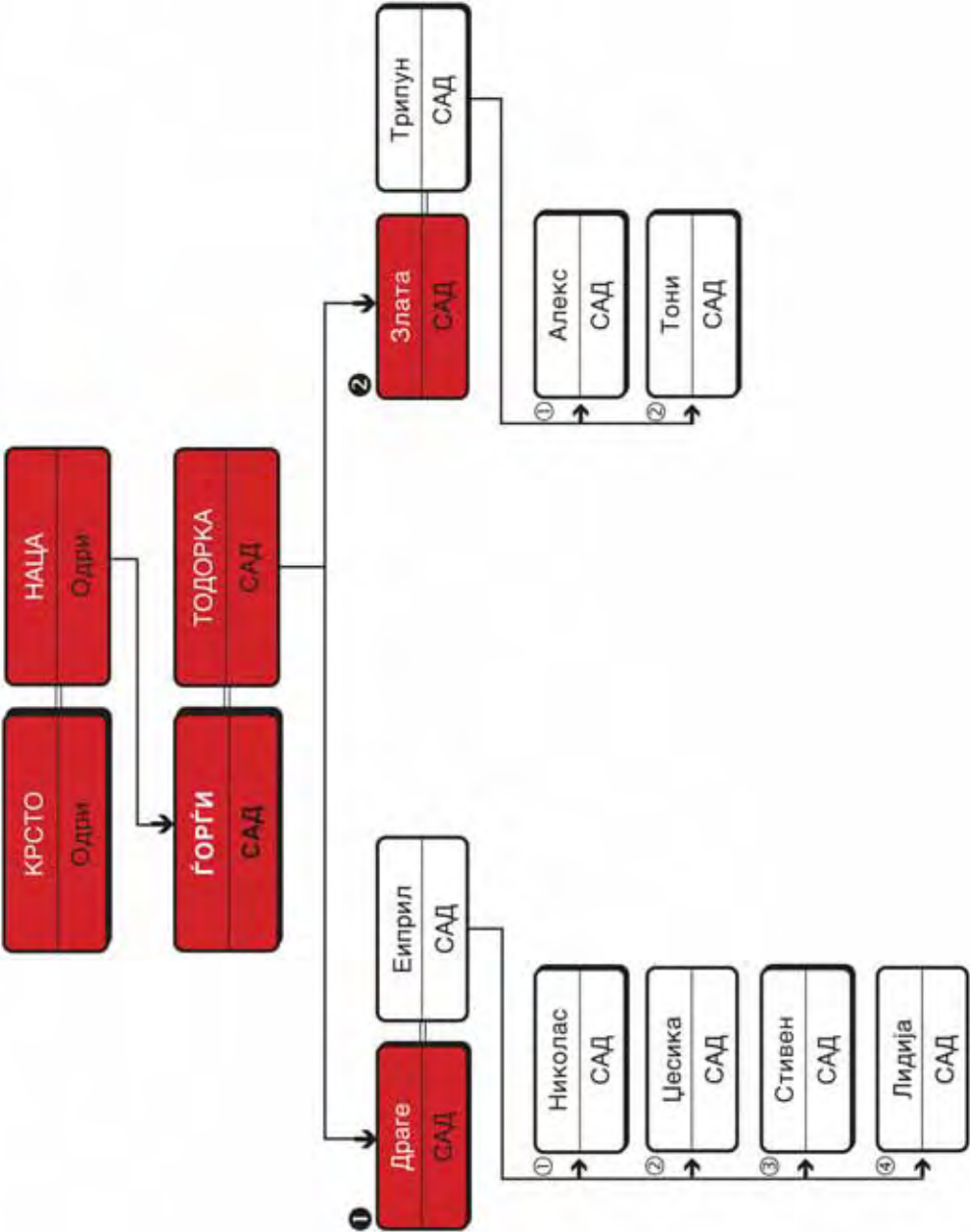

THE FAMILY TREE OF GJURO AND VUKICA (PEROVSKA)

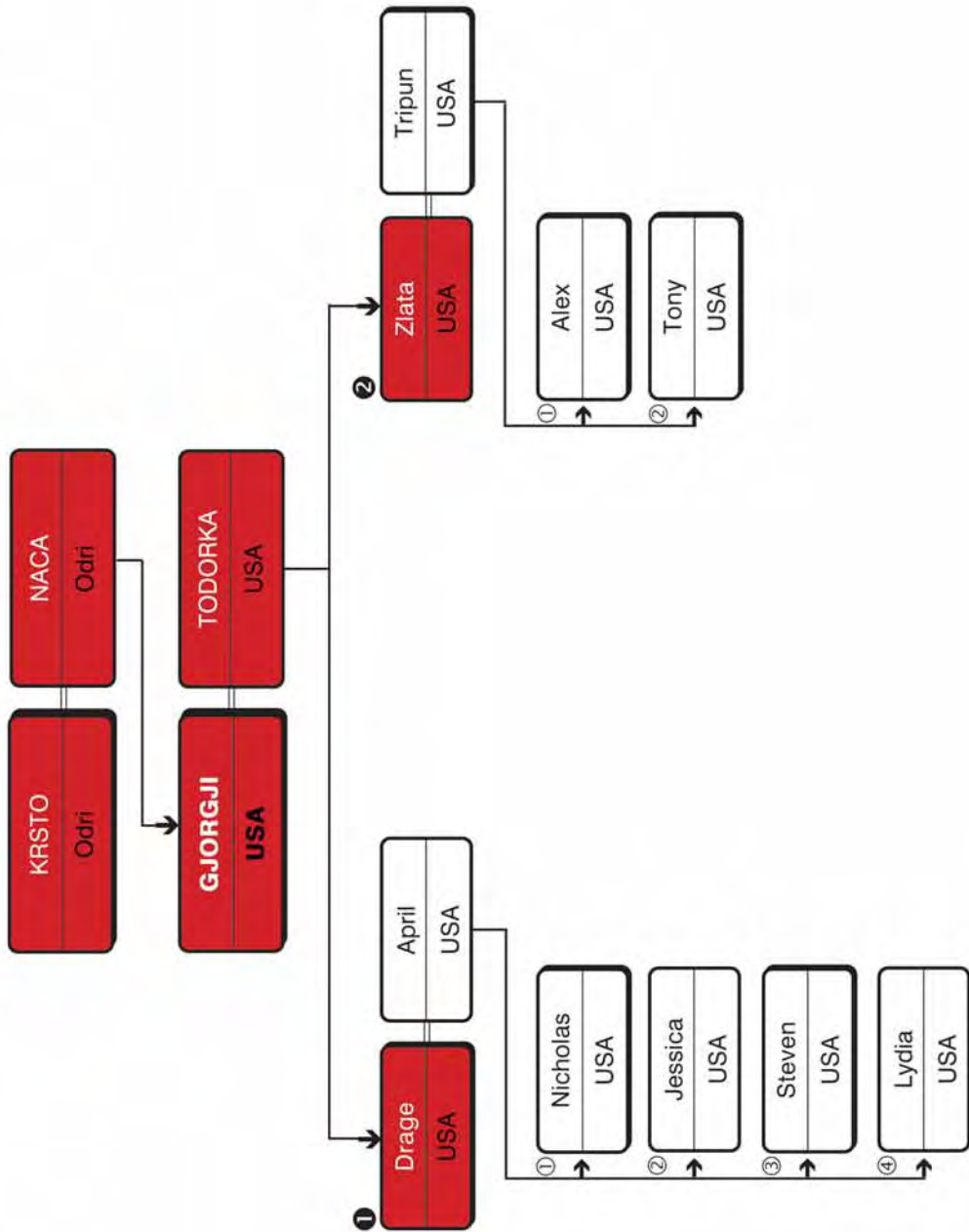

РОДОСЛОВИЕТО НА ЃОРЃИ И ТОДОРКА (ВАСОВСКА)

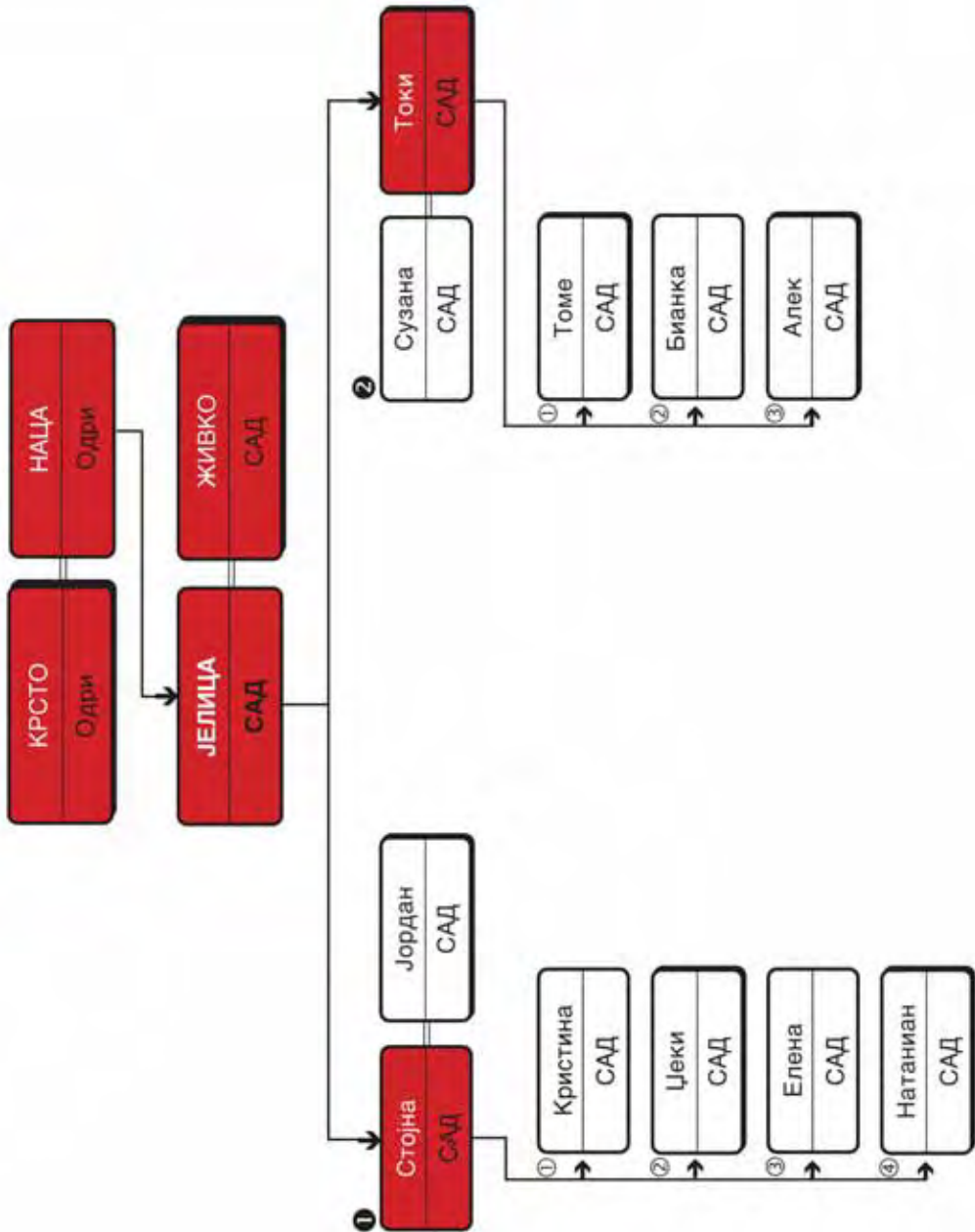

THE FAMILY TREE OF GJORGJI AND TODORKA (VASOVSKA)

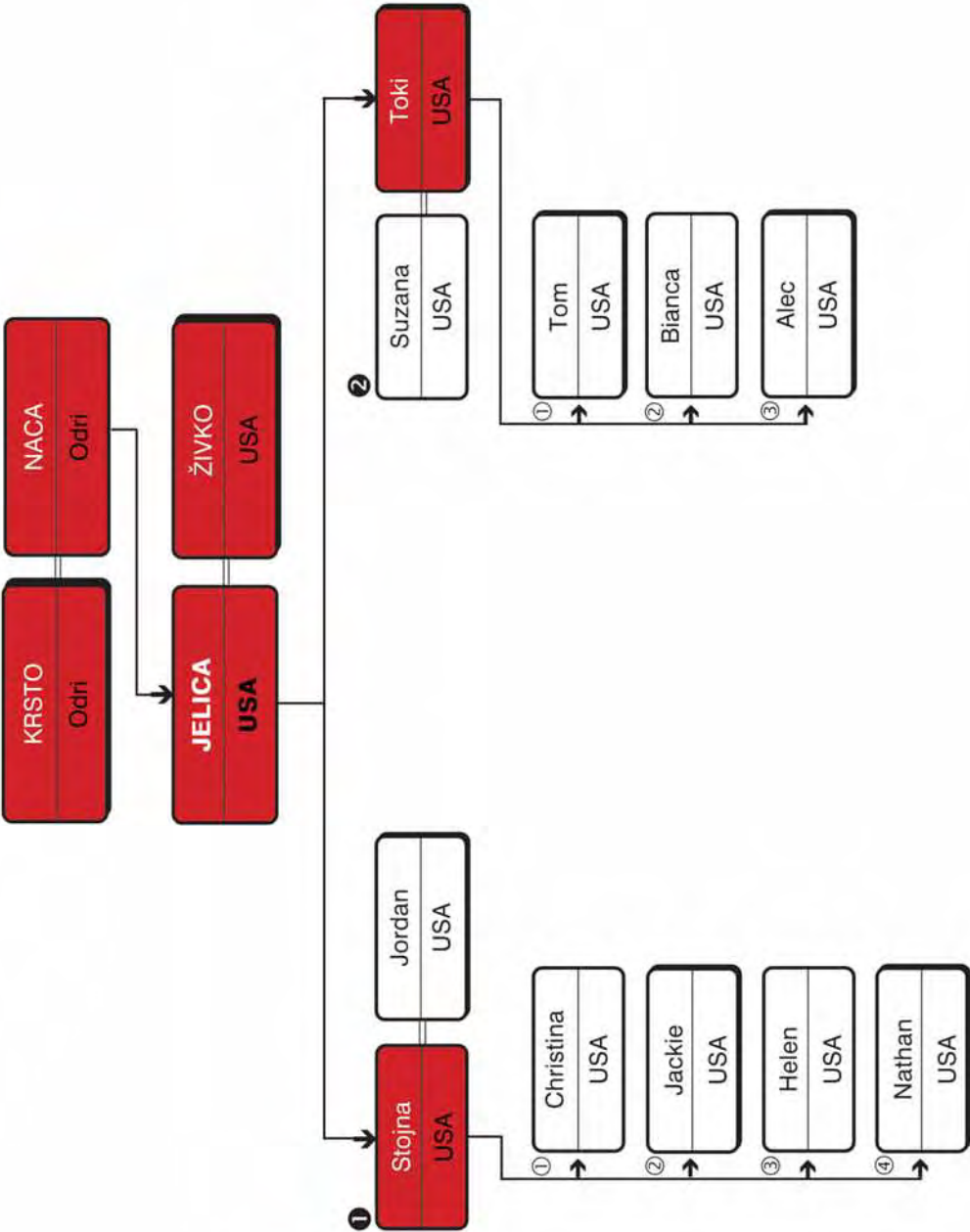

РОДОСЛОВИЕТО НА ЈЕЛИЦА И ЖИВКО

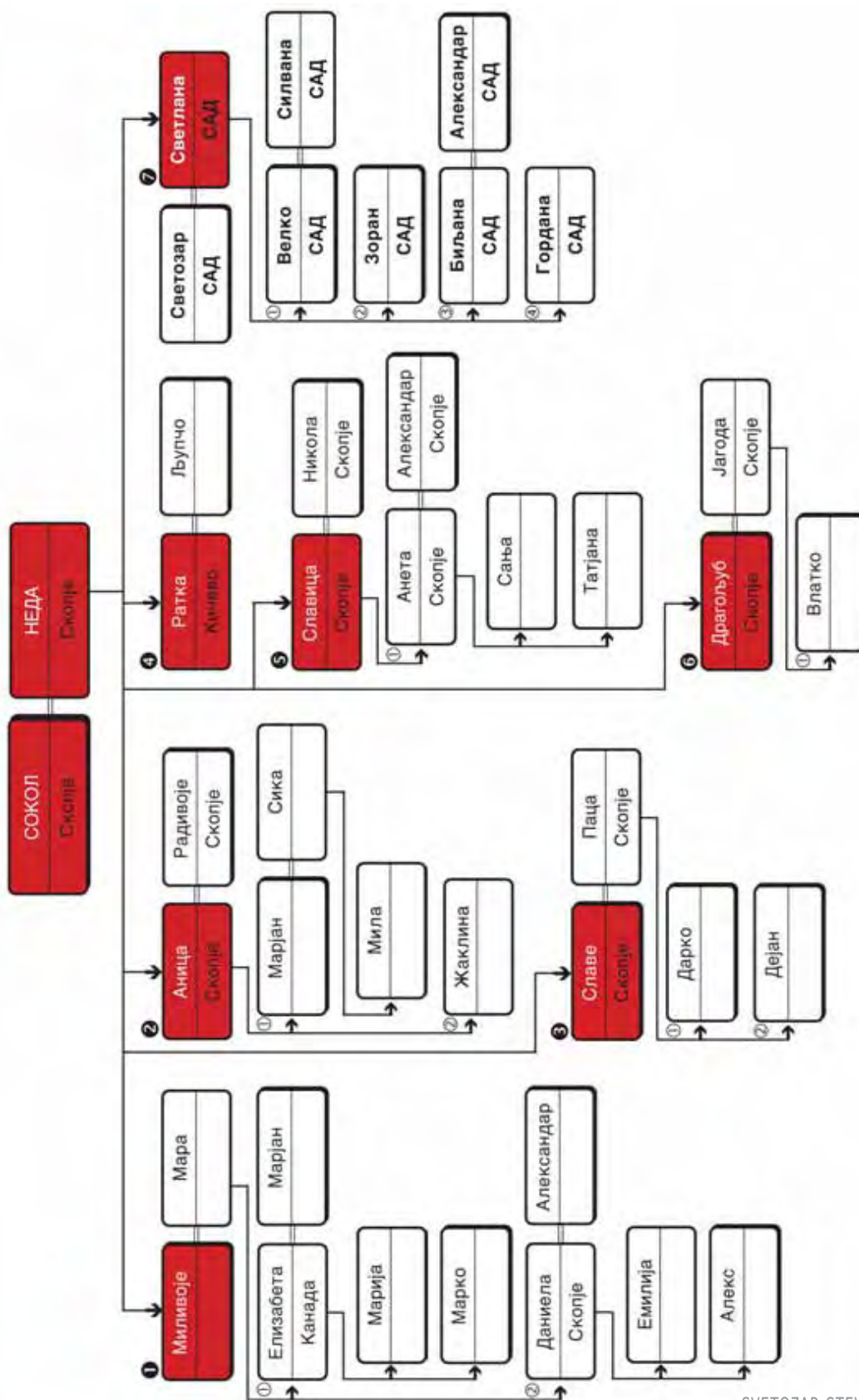

THE FAMILY TREE OF JELICA AND ŽIVKO

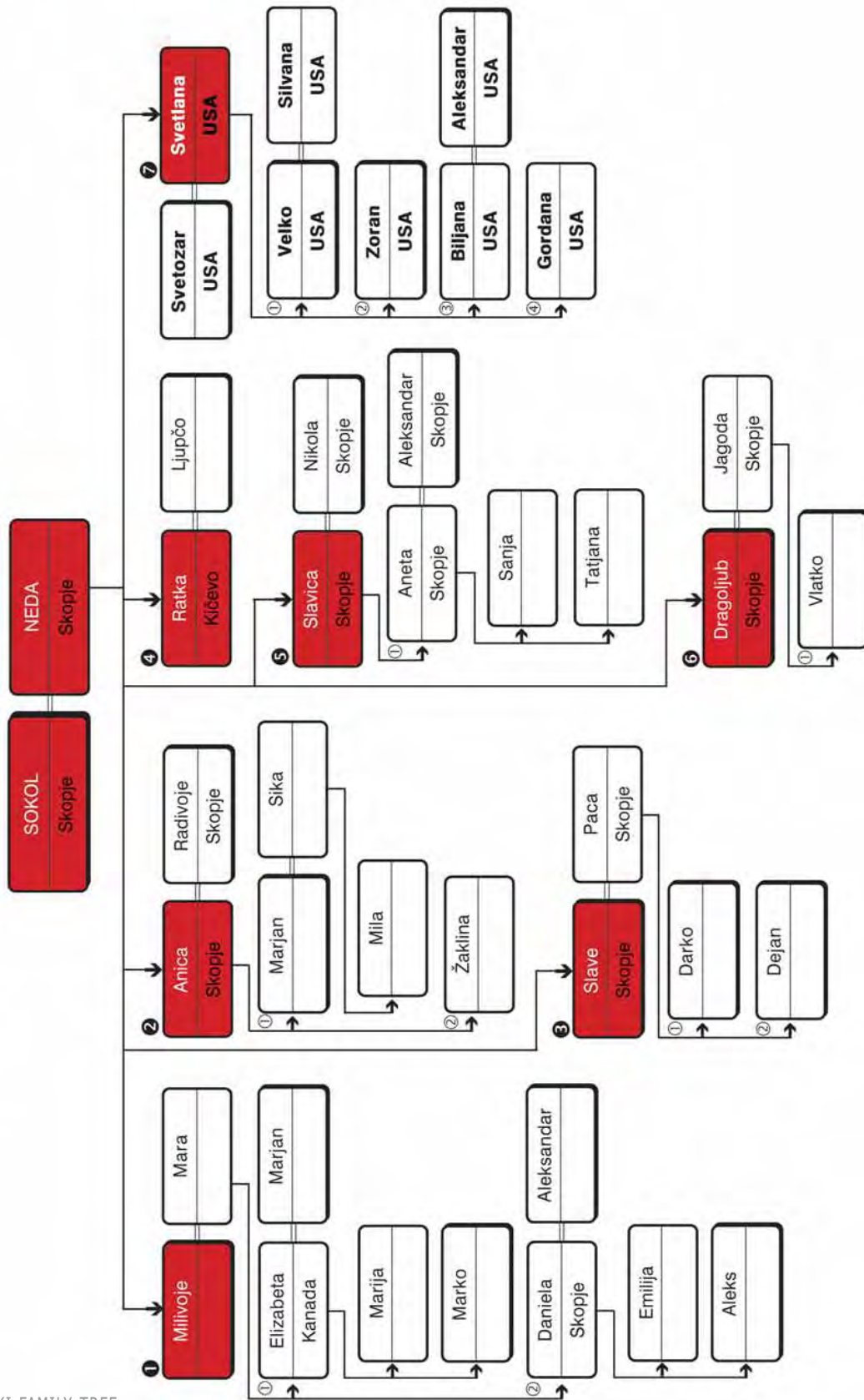

РОДОСЛОВИЕТО НА СВЕТЛАНА (ЃОРГИЕВСКА)

THE FAMILY TREE OF SVETLANA (GJORGJIEVSKA)

ВЕСНА СТЕВКОВСКА
- ПРЕВЕДУВАЧ

Весна Стевковска (Бошкова) е родена во Македонија. Основно и средно образование завршила во Сиднеј, Австралија. Дипломирала на Катедрата за англиски јазик и книжевност при Филолошкиот факултет во Скопје и предавала англиски јазик во средни училишта. Во 1995, на Универзитетот во Алабама, САД, назначена е за инструктор по настава. Има водено бројни семинари за професори по англиски јазик. Весна била координатор на програма за англиски јазик и работела интензивно на проекти за подобрување на квалитетот на образованието во Република Македонија.

Таа е сопруга и мајка на две деца, а голем дел од своето време го поминува во преведување на книги и материјали од различни области, вклучително медицина, социологија, психологија, етика, македонска флора и фауна и македонска историја, но најмногу од животот на Македонците во дијаспората. Таа го преведуваше списанието Македонија од Министерството за иселеништво, како и бројни монографии и публикации на издвачката куќа *Македонска искра*. Во последните неколку години работи исклучиво како преведувач.

VESNA STEVKOVSKA
– TRANSLATOR

Vesna Stevkovska (Boškova) was born in Macedonia. She completed her primary and secondary education in Sydney, Australia. She graduated from the English Language and Literature Department at the Faculty of Philology in Skopje, and taught EFL in secondary schools. In 1995, she became a Teacher Trainer at the University of Alabama, USA, and has conducted numerous workshops and seminars for EFL teachers throughout the country. She was coordinator of an English language program, working intensively on projects aimed at increasing the quality of education in the Republic of Macedonia.

A wife and mother of two, she has devoted tremendous time to translating books and papers from various fields, including medicine, sociology, psychology, ethics, Macedonian flora and fauna, and Macedonian history, but most of all the life of the Macedonians in the Diaspora. This included the *Makedonija* magazine of the Ministry of Immigration as well numerous monographs and other publications for the *Makedonska Iskra Publishing House*. For the last few years, she has been a full-time translator and interpreter.

СОДРЖИНА

	Вовед	11
Дел I	Македонија нашата родна земја	15
	- Македонски летопис	21
	- Илинденски мостови и непокор	27
	- Национални белези, традиции	29
Дел II	Корените во Македонија	33
	- Полошка разгледница	35
	- Одри - село убаво - село големо	43
Дел III	Семејството Стамевски	47
	- Семејното стебло на Стамевци	49
	- Крсте на гурбет во Америка	53
	- Тешки времиња	57
	- Тврдомир Стамевски - татко и дедо	63
	- Сложно семејство	67
	- Со почит кон предците	75
Дел IV	Америка како судбина	83
	- САД - новата татковина на Стамевски	85
	- Иселеничка река	89
Дел V	Семејните патеки	97
	- Од Одри до Детроит	101
	- Младата генерација	115
	- Бизнисот на Стамевски	131
Дел VI	Со љубов кон Македонија	137
	- Патот е живот - животот е пат	141
	- Средба во Лешок	145
	- Во манастирскиот комплекс на Попова Шапка	149
	- Војната во 2001 година - црна дамка во историјата	151
Дел VII	Американски хоризонти	157
	- Лично пријателство со Лаура и Џорџ Буш	159
	- Претседател на МПЦ „Св. Богородица“ во Детроит	179
	- МПЦ „Св. Богородица“	181
Дел VIII	Другите за Светозар-Светле Стамевски	189
	- Мост меѓу САД и Македонија	191
Дел IX	Родословието на семејството Стамевски	197

CONTENTS

	Introduction	11
Part I	Macedonia our native land	15
	- Macedonian cronicle	21
	- Ilinden bridges and subordination	27
	- National features, traditions	29
Part II	The roots in Macedonia	33
	- A portrait of Polog	35
	- Odri - a big, beautiful village	43
Part III	The Stamevski family	47
	- Family tree of the Stamevski family	49
	- Krste migrated to America	53
	- Times of hardship	57
	- Tvrdomir Stamevski - father and grandfther	63
	- Harmonius family	67
	- With respect to the ancestors	75
Part IV	The USA as a destiny	83
	- THE USA – Stamevski’s new fatherland	85
	- Migrant river	89
Part V	The family paths	97
	- From Odri to Detroit	101
	- The young generations	115
	- The Stamevski family business	131
Part VI	To Macedonia, with love	137
	- The road is life – life is a road	141
	- A gathering in Lešok	145
	- At the monastery complex on Popova Šapka	149
	- The war in 2001 – dark blot in history	151
Part VII	American horizons	157
	- Personal friendship with Laura and George Bush	159
	- President of the Macedonian ortodox Church of St. Mary in Detroit	179
	- Macedonian ortodox Church of St. Mary	181
Part VIII	Others about Svetozar-Steve Stamevski	189
	- A bridge between USA and Macedonia	191
Part IX	The Stamevski family tree	197

КНИГОИЗДАТЕЛСТВО "МАКЕДОНСКА ИСКРА"-СКОПЈЕ

Ул. „Божидар Аџија“ бр. 7
Скопје, Република Македонија
тел.: + 389 2 2777 369
факс: + 389 2 3136 318
www. makedonskaiskra.com.mk

СЛАВЕ НИКОЛОВСКИ - КАТИН

СВЕТОЗАР-СВЕТЛЕ СТАМЕВСКИ

За издавачот:
Сунчица Змејковска

Уредници:
Фиданка Танаскова
Снежана Велкова
Јасмина Алексова

Превод на Англиски:
Весна Стевковска

Ликовно обликување:
Тони Васиќ

Лектура / Коректура:
Елена Тошева
Славица Богоевска

Компјутерска обработка:
Даниела Панчевска

Фотографии:
Од семејниот албум на Стамевски
Бошко Чешмиџиски
Славе Касапинов
Александар С. Николовски
Цане Мојановски

Печати:
„СОФИЈА“ - Богданци

Тираж:
500 примероци

PUBLISHER "MAKEDONSKA ISKRA"-SKOPJE

Ul. „Bozidar Adžija“ br. 7
Skopje, Republic of Macedonia
tel.: + 389 2 2777 369
fax: + 389 2 3136 318
www. makedonskaiskra.com.mk

SLAVÈ NIKOLOVSKI - KATIN

SVETOZAR-STEVE STAMEVSKI

Editorial:

Sunčica Zmejkovska

Editors:

Fidanka Tanaskova

Snežana Velkova

Jasmina Aleksova

English Translation:

Vesna Stevkovska

Art design:

Toni Vasić

Proofreaders:

Elena Tosheva

Slavica Bogoevska

Computer data:

Daniela Pančevska

Photographs by:

From the Stamevski family's album

Boško Češmidziski

Slave Kasapinov

Aleksandar S. Nikolovski

Cane Mojanovski

Printed by:

±"SOFIJA" - BOGDANCI

500 copies

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“, Скопје

929.52Стамеvски

НИКОЛОВСКИ-Катин, Славе

Светозар-Светле Стамеvски / Славе Николоvски-Катин ; (превод на англиски Весна Стефковска)
= Svetozar-Steve Stamevski / Slave Nikoilovski - Katin. - Скопје ; Македонска Искра = Skorje ;
Makedonska iskra, 2006. - 224 стр. : илустр. во боја ; 30 см. -
(Едиција Портрети = Series Portraits)

Текст напоредно на мак. и англ. јазик

ISBN 9989-157-56-1

а) Стамеvски (семејство), 19 в. - Историја
COBISS.MK-ID 65374474